

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

İSLAM TARİHİ VE SANATLARI ANA BİLİM DALI

TEMETTUAT DEFTERLERİNE GÖRE XIX. YÜZYIL ORTALARINDA
SERİK KAZASINA BAĞLI GEBİZ BELDESİ VE ÇEVRE
KÖYLERİNİN SOSYAL VE EKONOMİK DURUMU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Yunus ŞAHİN

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Muhammet Sadık AKDEMİR

ISPARTA 2016

T.C.

SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum **“TEMETTUAT DEFTERLERİNE GÖRE XIX. YÜZYIL ORTALARINDA SERİK KAZASINA BAĞLI GEBİZ BELDESİ VE ÇEVRE KÖYLERİNİN SOSYAL VE EKONOMİK DURUMU”** adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadar ki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya’da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim.

Yunus ŞAHİN

28.07.2016

ÖNSÖZ

Tarih; geçmişin derinliklerinden günümüze ışık tutan, yol ve yöntem gösteren, insanlığın elinden tutup onları doğruya ileten bir ayna görevini üstlenmektedir. Tarihin bu görevleri üstlenebilmesi için tarihinin bu aynayı doğru tutabilmesidir. Bu minvalde Osmanlı arşivi bizim için bitmek tükenmek bilmeyen bir hazine olduğunu söylemek mümkündür. Bu hazine doğru ve tutarlı kullanıldığı sürece geleceğe ışık tutacağı şüphesizdir.

XIX. yüzyıl ortalarına gelindiğinde Osmanlı Devleti reformist birçok yasal düzenlemeler yapmıştı. Bu reformlardan biri de bütün vergilerin “Temettuat Defterleri” adı altında toplanarak kayıt altına alınmasıdır. Böylelikle “Temettuat Vergisi” adı altında o bölgede bulunan toplam arazi, nüfus ve hayvan sayımları gerçekleştirilmiş oluyordu.

Osmanlı arşivlerinde Serik Kazasına ait 22 tane temettuat defteri bulunmaktadır. Bu defterlerden bazıları 1 veya 2 varak bazıları da 70, 80 varak kadardır. Bu defterlerin toplam varak sayısı 350 civarı olduğu görülmektedir. Yüksek Lisans Tezi için 350 varak fazla olacağından dolayı Gebiz Beldesi ve çevresindeki 8 yerleşim yerindeki toplam 90 varağı inceleme konusu yaptık. Böylelikle Serik Kazasına ait temettuat defterlerinin üçte biri incelenmiş oldu.

Tezimizin ana kaynağını Başbakanlık Osmanlı Arşivleri’nde bulunan Temettuat defterleri oluşturmaktadır. Buna göre: 10534, 10535, 10536, 10541, 10544, 10549, 10551, 10554 numaralı defterler kullanılmıştır. XIX. yy. ortalarında Konya Vilayetine bağlı Teke Sancağı (Antalya)’ndaki Serik Kazasının Gebiz yerleşim bölgesi ve çevre köyleri araştırıldı.

Tezimizin giriş bölümünde Serik Kazasının daha önceki dönemlerdeki tarihi ve coğrafyası incelendi. Birinci bölümde ise Serik Kazasına bağlı Gebiz Beldesi ve çevre köylerinin sosyal ve ekonomik durumu temettuat defterleri ışığında ele alındı. İkinci bölümde mahalle ve köylerde ikamet eden hanelerin gelir kaynakları ve bu kaynakların dağılımı irdelendi. Üçüncü bölümde ise XIX. yüzyılda tahsil edilen vergi çeşitleri incelenerek böylelikle tezin son bölümü de oluşturuldu.

Yüksek lisans tezinin hazırlık aşamasından sonuna kadar fikir ve yöntemleriyle bana emeği geçen, danışmanım Doç. Dr. Muhammet Sadık AKDEMİR'e ve tezin düzeltilmesinde desteklerini esirgemeyen Prof. Dr. İsmail Hakkı GÖKSOY hocalarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Yunus ŞAHİN

ISPARTA 2016

T.C.
Süleyman Demirel Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
İslam Tarihi ve Sanatları Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

TEMETTUAT DEFTERLERİNE GÖRE XIX. YÜZYIL ORTALARINDA SERİK
KAZASINA BAĞLI GEBİZ BELDESİ VE ÇEVRE KÖYLERİNİN SOSYAL VE
EKONOMİK DURUMU

Hazırlayan: Yunus ŞAHİN

Danışman: Doç. Dr. M. Sadık AKDEMİR

ÖZET

Osmanlı Devleti, Tanzimat Dönemiyle birlikte Avrupa'daki yeniliklerden yararlanmak maksadıyla bazı düzenlemeler yapmıştır. Bu düzenlemelerden vergi sisteminin de etkilendiğini görmek mümkündür. Yeni düzenleme ile birlikte vergiler hanelerin gelir düzeyine göre alınmaya başlanmıştır. Böylelikle hanelerin bütün gelirleri sayılıp kayıt altına alınarak işe başlanmıştır. Bu kayıtlar temettuat defterleri olarak bugün karşımıza çıkmaktadır. Temettuat defterleri bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomik anlamda bize bilgiler sunmaktadır.

XIX. yüzyılda kaleme alınan bu temettuat defterleri bugün "Temettuat Defterlerine Göre XIX. Yüzyıl Ortalarında Serik Kazasına Bağlı Gebiz Beldesi ve Çevre Köylerinin Sosyal ve Ekonomik Durumu" adlı tezimizin kaynağını oluşturmaktadır. Bu kaynaklardan 10534, 10535, 10536, 10541, 10544, 10549, 10551, 10554 numaralı defterler ele alınmıştır. Bu defterlerden Serik Kazasının Gebiz Beldesi

ve çevre köyleri araştırılarak sosyal, kültürel ve ekonomik durumu ile ilgili bilgiler sunulmaktadır.

Bu yüksek lisans tezi çalışması dört bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde Serik'in isim menşei ve coğrafi konumu hakkında bilgiler verdikten sonra ilkçağdan günümüze kadarki süreçte Serik'te hâkimiyet kuran devletler hakkında malumat verilmiştir. Bu bölüm altında Osmanlı Devleti'nin vergi düzeni hakkında bilgi verilerek Tanzimat'tan sonra yapılan düzenlemeler ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir.

Birinci bölümde temettuat defterleri çerçevesinde Serik Kazasının Gebiz Beldesi ve çevre köylerinin idari, nüfus ve sosyal durumu hakkında malumat verilerek bu bilgiler temellendirilmeye çalışılmıştır.

İkinci bölümde ise Gebiz ve çevre köylerinin gelir kaynaklarından hayvancılık, tarım ve arıcılık hakkında bilgi verildikten sonra bu bilgilerin yerleşim yerlerine dağılımı hakkında tablo ve grafikler üstünden yorumlanmıştır.

Üçüncü bölümde temettuat defterleri ışığında Gebiz ve çevre köylerinin gelir kalemleri irdelendikten sonra vergi çeşitleri hakkında bilgi verilip bölgenin vergi toplamı ve bu vergilerin gelir kaynakları arasındaki dağılımı gösterilmiştir.

Bu çalışma neticesinde Serik Kazasının Gebiz beldesi ve çevre köyleri hakkında temettuat kayıtları incelenerek yeni bilgiler ortaya konulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Antalya, Serik Temettuat Defterleri, Serik İlçesi, Gebiz Beldesi.

Republic of Turkey
Süleyman Demirel University
Institution of Social Sciences
Department of Islamic History and Arts

Master Thesis

**SOCIAL AND ECONOMIC CONDITIONS OF GEBIZ TOWN AND ITS
SURROUNDING VILLAGES OF SERİK DISTRICT IN THE MIDDLE OF THE
19TH CENTURY ACCORDING TO TEMETTUAAT REGISTERS**

Prepared by: Yunus ŞAHİN

Supervisor: Assoc. Prof. Dr. M. Sadık AKDEMİR

ABSTRACT

With the Tanzimat Period, the Ottoman Empire made some regulations in various fields in order to make use of the innovations in Europe. It can be seen that the taxation system of the empire was also affected by these regulations. With the new enforced regulations, it was required that taxes would be collected according to the income levels of the citizens and each householders. Therefore, it became necessary to count and record all the incomes of the citizens in the new state registers. We call these records today as temettuat registers. Temettuat registers offer us very valuable information about the social, cultural and economic situations of a certain region and the householders living there.

The temettuat registers belonging to Serik district and written in the middle of the 19th century, namely during the years of 1844-1845, comprised the main source of this thesis named as the “Social and Economic Conditions of Gebiz Town and its Surrounding Villages of Serik District in the Middle of the 19th Century According to Temettuat Registers”. Among these temettuat registers, essentially those registers

numbered as 10534, 10535, 10536, 10541, 10544, 10549, 10551 and 10554 were used in preparing this thesis. By investigating Gebiz town and its surrounding villages of Serik district in Antalya from these registers, information about social, cultural, and economic conditions of those places are presented.

This master thesis is mainly composed of four sections. In the introduction section, after giving some information about the origin and geographical location of Serik district, basic information have been provided about the situations and historical developments of Antalya and the mentioned district from the earliest centuries until today. Under this section, information about the tax and fiscal regulations after Tanzimat Period is also given in some detail by clarifying the taxation system of the Ottoman Empire.

In the first section of the thesis, the administrative, demographic and social conditions of Gebiz town and its surrounding villages of Serik district during the Ottoman period have been examined and analyzed in the lights of data recorded in the registers.

In the second section, the subjects about agriculture, farming and beekeeping of Gebiz town and its surrounding villages have been investigated by using the data in the registers. The information on these subjects were analyzed and interpreted by using tables and graphics.

In the third section, the various income items of the householders living in the Gebiz town and its surrounding villages are examined in some detail in the light of the data found in the temettuat registers. Then, the total taxes and the distribution of these taxes to each settlement levied from the income sources of the householders were demonstrated.

As a result of this master study, we can say that by examining temettuat registers of the 19th century, new information has been provided about Gebiz town and its surrounding villages of Serik district in Antalya.

Keywords: Antalya, Serik Temettuat Registers, Serik District, Gebiz Town.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	ii
ÖZET	ii
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	x
GRAFİKLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR	xii

GİRİŞ

A) SERİK KAZASI ve ÇEVRESİNİN TARİHÇESİ	1
1. Serik İsminin Menşei	1
2. Coğrafi Konumu ve Yüzölçümü	2
3. Türk Tarihi Öncesi Dönem	2
4. Selçuklu Dönemi	3
5. Tekeoğulları Dönemi	5
6. Osmanlı Dönemi	6
B) OSMANLI DEVLETİ'NDE VERGİ DÜZENİ ve TEMETTUAT DEFTERLERİ 9	
1. Tanzimat Döneminde Yapılan Mali Düzenlemeler	11
2. Temettuat Defterleri	12
3. Sosyal Tarih Kaynağı Olarak Temettuât Defterleri	13
a) Aile, İsim ve Sıfatları	13
b) Aile Reislerinin Çalıştığı Meslekler	15
4. İktisâdi Tarih Kaynağı Olarak Temettuât Defterleri	16
5. Serik Temettuat Defterleri	17

BİRİNCİ BÖLÜM

XIX. YÜZYIL ORTALARINDA SERİK KAZASINA BAĞLI GEBİZ BELDESİ VE ÇEVRE KÖYLERİNDE İDARİ, NÜFUS VE SOSYAL DURUM

1. Serik Kazasının İdari Durumu	22
2. Serik Kazasındaki Mahalle ve Köylerin Hane Sayıları ve Nüfusları	23

a) Tahmini Nüfus.....	24
b) Hane Reislerinin Meslekleri.....	26
c) Kullanılan İsimler.....	30
d) Kullanılan Lakaplar.....	33

İKİNCİ BÖLÜM

XIX. YÜZYIL ORTALARINDA SERİK KAZASINA BAĞLI GEBİZ BELDESİ VE ÇEVRE KÖYLERİNİN EKONOMİK DURUMU

A) GELİR KAYNAKLARI VE DAĞILIMI	37
B) TARIM	38
1. Tarım Alanları	38
2. Ürünlerin Dağılımı	39
C) HAYVANCILIK	42
1. Büyükbaş Hayvancılık	43
2. Küçükbaş Hayvancılığı	45
3. Yük ve Binek Hayvanları	48
D) ARICILIK	51

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SERİK KAZASINA BAĞLI GEBİZ BELDESİ VE ÇEVRE KÖYLERİNİN GELİR KALEMLERİ VE VERGİ ÇESİTLERİ

1. Temettuatların Dağılımı	55
2. Vergi Çeşitleri	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
a) Yıllık Vergi Oranları	58
b) Öşür (A'şar) Vergisi.....	63
c) Adet-i Ağnâm Rüsûmu.....	66
SONUÇ	69
KAYNAKÇA	72
EKLER.....	79

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: 1844-1845 Yılları Arasında Serik'e Kayıtlı Defterlerin Tablosu	19
Tablo 2: Teze konu Olan Mahalle, Köy ve Aşiretler Tablosu	17
Tablo 3: Mahalle ve Köylerin Nüfus Sayısı.....	25
Tablo 4: Mahalle ve Köylerde Yaşayanların Çalıştıkları Meslekler.....	27
Tablo 5: Mahalle ve Köylerde Geliri Olmayan Haneler	30
Tablo 6: Kullanılan İsimlerin Mahalle ve Köylere Dağılımı	30
Tablo 7: Serik Mahalle ve Köylerinde Kullanılan Lakaplar	33
Tablo 8: Genel Anlamda Lakapların Gruplandırılması.....	36
Tablo 9: Mahalle ve Köylere Göre Ürün Dağılımı (Dönüm)	39
Tablo 10: Büyükbaş Hayvancılığın Mahalle ve Köylere Dağılımı.....	43
Tablo 11: Küçükbaş Hayvancılığın Mahalle ve Köylere Dağılımı.....	47
Tablo 12: Yük ve Binek Hayvanların Sayısal Dağılımı.....	48
Tablo 13: Arıcılığın Köylere Kovan Dağılımı	51
Tablo 14: Yıllık Vergi Ortalaması	60
Tablo 15: 1844-1845 Yılı Öşür Vergisi	65
Tablo 16: 1844-1845 Yılı Adet-ı Ağnâm Vergisi	67

GRAFİKLER LİSTESİ

Grafik 1: Mahalle ve Köylerin Hane Sayısının Yüzdeler Dilimi	23
Grafik 2: Mahalle ve Köylerin Toplam Nüfus İçerisindeki Yüzdeler Dağılımı.....	26
Grafik 3: Meslekler Arasındaki Yoğunluk Dağılımı	29
Grafik 4: Serik Mahalle ve Köylerinde Arazisi Olan Hanelerin Dağılımı	38
Grafik 5: Mahalle ve Köylerde Dönümlerin Ekinlere Dağılımı	41
Grafik 6: Büyükbaş Hayvancılığın Sayısal Dağılımı	44
Grafik 7: Büyükbaş hayvancılığın Mahalle ve Köylere Dağılımı	45
Grafik 8: Küçükbaş Hayvancılığın Sayısal Dağılımı	47
Grafik 9: Küçükbaş Hayvancılığın Mahalle ve Köylere Dağılımı	48
Grafik 10: Yük ve Binek Hayvanların Yüzdeler Dağılımı	49
Grafik 11: Yük ve Binek Hayvanların Mahalle ve Köylere Dağılımı.....	50
Grafik 12: Arıcılığın Hasılatı Seneviyesinin Mahalle ve Köylere Dağılımı	52
Grafik 13: Hanelerin Temettuatlarına Göre Dağılımı	55
Grafik 14: Temettuatların Mahalle ve Köylere Dağılımı	56
Grafik 15: Temettuatların Hane Başına Gelir Ortalaması	57
Grafik 16: Temettuat Defterlerine Göre Yerleşim Yerlerinin Vergi Oranları.....	62

KISALTMALAR

a.g.e	: Adı geçen eser
a.g.m	: Adı geçen makale
a.g.md.	: Adı geçen madde
a.g.t	: Adı geçen tez
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
c.	: Cilt
ç.	: Çeviren
d.	: Defter
DİA	: Diyanet İslam Ansiklopedisi
grçk.	: Gerçek
H.	: Hicri
haz.	: Hazırlayan
km.	: Kilometre
m.	: Metre
ML. VRD. TMT.d	: Maliye Varidat Temettuat Defteri
M.	: Miladi
Nr.	: Numara
sf.	: Sayfa
Sy.	: Sayı
TDV.	: Türkiye Diyanet Vakfı
Ve dğr.	: Ve diğerleri
yy.	: Yüzyıl
yay. haz.	: Yayına hazırlayan
MEB.	: Milli Eğitim Bakanlığı

GİRİŞ

A) SERİK KAZASI VE ÇEVRESİNİN TARİHÇESİ

1. Serik İsminin Menşei

Serik ilçesi, bugün Antalya iline bağlı olup, kuzeyinde Isparta, güneyinde Akdeniz, doğusunda Manavgat ve batısında ise Antalya şehir merkezi bulunmaktadır.

Serik ilçesinde bulunan tarihi eser kalıntılarına baktığımız zaman, Serik bölgesinin çok eski bir yerleşim yeri olduğunu görmek mümkündür. Bu nedenle Serik adı tarihi bir serüven içerisinde buraya egemen olan devletler tarafından farklı isimler olarak günümüze kadar ulaşmıştır.

Eski çağlarda Sillyon olarak anılan Serik, Persler zamanından beri bir askeri üs olarak kullanılmıştır. Burada bulunan Hellenizm, Roma, Bizans ve Selçuklu devirlerine ait binalar ve tahkimat kalıntıları, şehrin bu şekilde askeri üs olma hüviyetini uzun süre koruduğunu göstermektedir.¹

Selçuklular, H.1207 tarihinde Antalya bölgesini fethettiklerinde ilk olarak Sillyon'a yerleşmişler ve bu yerleşim birimine uzaktan bakınca, kalesi kapkara görüldüğünden dolayı bu yerleşim yerine "Karahisar-ı Teke" adını vermişlerdir. Sillyon'un girişine bir mescit yaparak bölgenin Türk-İslam kültürünün yaşanılır hale getirmesini sağlamışlardır. Arşiv belgelerine göre, bu bölgeye "Cemaat-ı Etrak-ı Serik" (Serik Türk Cemaati) ile "Kökez" adında bir aşiret getirilip yerleştirilmiştir. Kökez Aşireti bugünkü Aspendos Harabeleri'ne yerleştirilerek bu yerleşim yerleri Türkleştirilmiştir.²

Serik Kazasının yerleşim yeri önceleri daha içeride bulunurken, 1900 yılından sonra bugünkü ilçe merkezinde Kökez adı altında Bucak merkezi oluşturulmuştur.³ Bu

¹ Behset Karaca, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2002, s.32.

² Ahmet Ümit, *Geçmişten Günümüze Serik*, Hayat Yayınları, İstanbul 2012, s. 30.

³ Veliddin Cevheroğlu, *Dünden Bugüne Antalya*, Antalya Valiliği Yayınları, Antalya 2010, c. II, s.456.

isim karışıklığını gidermek için Cumhuriyetin ilk yıllarında, 26 Haziran 1926 tarihinde Kökez Köyü merkez olmak üzere çevre köylerle birlikte ilçe haline getirilmiş ve Serik olarak kayıtlara geçirilmiştir.⁴

2. Coğrafi Konumu ve Yüzölçümü

Serik İlçesi, bugün ülkemizin 36-37 derece enlem, 31-32 derece boylamları arasında yer almaktadır. Antalya- Mersin karayolu üzerinde, Antalya'nın 38 km doğusunda, Manavgat İlçesine 40 km uzaklıktadır. Akdeniz'de 22 km kıyı şeridinde sahip olup; 8 km içeride, denizden 26 m yüksekliktedir. Kısmen dalgalı ovalık bir arazi üzerinde kurulmuştur. İlçenin yüzölçümü 1.550 km²'dir. Bunun 45,360 hektarı tarım arazisi, 65.764 hektarı da orman arazisi geri kalan kısmı da vasıfsız yerdir.⁵

İlçenin verimli toprakları kuzeyindeki Batı Toroslar'dan başlayarak ilçeyi güneyden çevreleyen Akdeniz kıyısına kadar uzanır. İlçenin batı sınırını Aksu Irmağı, doğu sınırını ise Köprüçayı belirler. İlçenin kuzey kesimi Kuyucak Dağı ile çevrilidir. Bu dağlık alanın yüksek kesimlerinde hayvancılık açısından önem taşıyan yaylalar bulunur. İlçe topraklarının bir bölümü kızılçam, sedir ve karaçam ormanlarıyla kaplıdır. Bu bölgeden çıkan bereketli sular, Aksu ve Köprüçay ırmaklarında toplanarak Akdeniz'e dökülür. Bu akarsular, doğuda ve batıda yer yer ilçenin doğal sınırını oluşturur. İlçenin su kaynaklarını besleyen dere ve göller bulunmaktadır. Bu göllerin bir kısmı günümüzde kurumuştur ve kuruyan bu göller tarım alanı olarak kullanılmaktadır.⁶

3. Türk Tarihi Öncesi Dönem

Antalya, Antikçağ'da Pamfilya'nın tamamını, Likya'nın doğusunu, Pisidia'nın da güneyini içine almaktaydı. Anadolu'nun bilinen en eski ve en önemli ticari ve askeri yerleşim yerlerinden biri olduğu görülmektedir. Bu bölge Hitit Krallığı'nın

⁴ Ümit, *a.g.e*, s. 30.

⁵ Cevheroğlu, *a.g.e*, s. 456.

⁶ Ümit, *a.g.e*, s. 30

yıkılmasından sonra Perslerin, ardından Büyük İskender'in, Selevkoslar'ın ve Romalıların idaresine girmişti.⁷

Bir Bizans eyaleti olarak Pamfilya, V. ve VI. yüzyıllarda önemini muhafaza etmiştir. Antalya, Bizans döneminde de Akdeniz'in faal bir limanı olma özelliğini sürdürmüştür. Fakat VII. yüzyıl ortalarından itibaren burası, Müslümanların bir donanma kurmaları ve Anadolu'nun güney kıyılarına yönelik çeşitli fetih hareketleri düzenlemeleri üzerine, bir harp sahası haline gelmiş ve bundan tabii olarak bölge çok etkilenmiştir. 860 tarihinde de Abbasi Halifesi Mütevekkilin donanma kumandanı Fazl b. Karin şehri ele geçirmiştir. Ancak bu hâkimiyet uzun sürmemiş ve XI. yüzyıldan itibaren bu bölge Selçuklular ile Bizanslılar arasında gidip gelmiştir.⁸ O dönemde pek fazla yerleşimin olmadığı Serik de, bu gelişmelerin etkisi altında kalmıştır.

4. Selçuklu Dönemi

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev, Avrupa ve Mısır'dan gelen ticaret gemilerinin merkezi konumu dolayısıyla Akdeniz'de önemli bir ihracat ve ithalat limanı durumunda bulunan Antalya'yı 1207 yılında fethederek Anadolu Selçuklu topraklarına katmıştır.⁹ Antalya'nın fethi ile birlikte çevresindeki Serik yöresi de Selçuklu topraklarına dâhil olmuştur.

Sultan Gıyaseddin Keyhüsrev 5 Mart 1207 günü yerli Rumların da yardımı ile şehri şiddetli bir savaş ile fethedince Frenkleri esir aldı.¹⁰ Kendisini ikinci defa tahta çıkarmakta büyük hizmeti geçen Mübarizeddin Er-tokuş'u Antalya valiliğine ve subaşılığına getirdi. Türk fetihlerinde daima takip edilen milli ve İslami siyasete göre

⁷ Şenol Çelik, "Teke-İli", *Diyanet İslam Ansiklopedisi (DİA)*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, İstanbul 2011, c. 40, s. 344.

⁸ Karaca, *a.g.e*, s. 31-32.

⁹ Ali Sevim, Yaşar Yücel, *Türkiye Tarihi I. (Fetihten Osmanlılara Kadar) (1018-1300)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1990, c.I, s. 107.

¹⁰ Rıza Nur, *Türk Tarihi*, Toker Yayınları, İstanbul 1924-1926, c. III, s. 80.

Antalya'ya kadı, imam, hatip ve müezzin tayin etti. Şehre cami yaptırdı. Herhangi bir saldırı karşısında kale ve burçları tamir ettirerek silah ve erzak ile doldurdu.¹¹

Antalya fethedildikten sonra, buraya yavaş yavaş bir Türk-İslam kültürü kazandırılmaya başlanmış, ayrıca iktisadi ve ticari gelişmeyi de beraberinde getirmiştir. Kıbrıslı Latinlerle yapılan ticaret anlaşması, bu gelişmede önemli rol oynamıştır. Ayrıca, Antalya limanı Selçuklu deniz kuvvetleri içinde önemli bir üs durumuna gelmiştir.¹²

Türk devletlerinin genel akıbeti olan kardeş kavgası bu seferde Gıyaseddin Keyhüsrev'in 1211'de ölümünden sonra baş gösterdi. Bu taht kavgasından yararlanan Kıbrıs güçleri Antalya'yı işgal etti. Kardeş kavgasından başarılı olarak çıkan İzzeddin Keykavus işgal edilen yerleri tekrardan fethetmeye başladı. Anadolu Selçuklu sultanı İzzeddin Keykavus, ordusuyla Antalya yolunu tuttu. Sultan ve ordusunun geldiğini öğrenen Hristiyanlar gemiye adam koyup Kıbrıs'taki Frenklerden yardım aldılar. Sultan İzzeddin Keykavus, Frenk askerlerini mağlup edip kale kapılarını açarak orduyu şehre sokup karşı koyan düşman güçlerini imha edip geri kalanları da esir aldı.¹³

Daha sonraki dönemlerde tekrar kaybedilen Antalya bu sefer Alaeddin Keykubat döneminde (1220-1237) Türk donanması tarafından denizden, 100 büyük mancınıklı Türk ordusu tarafından da karadan abluka altına alındı. Bu baskıya dayanamayacağını anlayan düşman güçleri hemen teslim oldular. Bundan böyle Antalya Körfezi, tamamen Selçuklu hâkimiyetine girip bir Türk şehri olmak üzere imar ve ihya edildi. Sultan Alaeddin Keykubat, bundan sonraki yıllarda kışları bu sıcak iklimli Antalya şehrinde geçirmeye başlamıştır.¹⁴ Böylece, Antalya'nın Selçuklular tarafından fethiyle birlikte Serik ve yöresi de Selçuklu hâkimiyeti altına girmiştir.

¹¹ Osman Turan, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2002, s. 284-285.

¹² Karaca, *a,g,e*, s. 35.

¹³ Turan, *a,g,e*, s. 308-309.

¹⁴ Yılmaz Öztuna, *Büyük Türkiye Tarihi*, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1983, s. 461.

5. Tekeoğulları Dönemi

Anadolu Selçuklu Devleti'nin 1308 yılında yıkılması üzerine Anadolu'da birçok bölgede beylikler kurulmuştur. Serik ve yöresi de beylikler döneminde Tekeoğulları Beyliğinin yönetimi altında kalmıştır.

Tekeoğulları, 1321-1423 yılları arasında merkezi Antalya olan Teke-eli'nde Hamidoğulları'nın bir kolu olarak hüküm süren bir Türkmen ailesi olup, Teke Beyi Emir Mübarizeddin Mehmed Bey'den sonra Teke beyleri veya Tekeoğulları adını almışlardır.¹⁵

Hamidoğlu Dünder Bey Antalya şehrini 1321 tarihinde bir baskın neticesinde zabtetmiş ve biraderi Yunus Bey'i buraya tayin etmiştir. Yunus Bey'den sonra oğlu Mahmud Bey Tekeoğulları idaresinde bulunmuştur.¹⁶ Tekeoğulları Beyliği tam olarak Hamidoğulları'nın egemenliğine girmemiştir. Genel anlamda Hamidoğulları bir vali atayarak Tekeoğullarını kontrol altına almaya çalışmışlardır.

Moğolların öldürme korkusundan dolayı Mahmud Bey Mısır'a kaçarak yerine Sinaneddin Hızır Bey geçmiştir. Hızır Bey ve Dadı Bey dönemleri hakkında pek bir bilgi bulunmamaktadır. Dadı Bey'den sonra Zincirkıran lakabıyla oğlu Mübarizeddin Mehmed Bey Tekeoğulları yönetimine geçmiştir. Tekeoğulları Beyliğinin süresi belli değildir. 1377 yılında ölen Mehmet Bey'den sonra Osman Bey hükümdar olmuştur.¹⁷

1402 yılındaki Ankara Savaşı'ndan sonra Sivrihisar'a gelen Timur, oğlu Şahruh komutasında gönderdiği on tümen askerle Antalya başta olmak üzere bütün Teke İli'ni yağmalayarak yerle bir etmiş, Tekeoğulları Beyliğini yönetim olarak boşa bırakmıştır.¹⁸

Tekeoğulları Beyliği, Ankara Savaşı'ndan sonra, Osmanlı Devleti'nin Fetret dönemi boşluğundan yararlanarak Osman Çelebi bütün Teke ilini kontrolü altına almak istedi. Bu durumdan haberdar olan Osmanlı Devleti Karahisar Subaşı Firuz Beyin

¹⁵ Şehabeddin Tekindağ, "Teke Oğulları", *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1979, c. XII/I, s. 128.

¹⁶ İsmail Hakkı Uzunçarşılı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2011, s.67.

¹⁷ Sevim, *a.g.e.*, s. 231.

¹⁸ Karaca, *a.g.e.* s. 45.

oğlu Hamza Bey ani bir baskın yaparak Osman Çelebi'yi öldürdü. Osman Çelebi'nin ölümü ile Tekeoğulları Beyliği yönetimi böylelikle tarihe karışmıştır.¹⁹ Serik dâhil tüm Tekeoğulları beyliği Osmanlı idaresi altına girmiştir. Sultan II. Murat Teke ili sancağının yönetimini kurtarmanın mükâfatı olarak sancak yönetimini Hamza Bey'e bırakmıştır.

6. Osmanlı Dönemi

Antalya'nın Osmanlıların eline geçişi ile ilgili farklı görüşler vardır. Örneğin Yıldırım Bayezid'in Antalya'yı Sultan Murat'a düğün armağanı olarak verdiği söylenir. Bazı Rumca kaynaklarda, Yıldırım Bayezid'in Antalya'yı alarak bir yazıt diktirdiğini ve bu yazıtı Karadeniz'den gelerek kenti aldığının yazılı olduğu söylenmekteyse de, böyle bir yazıtı şimdiye değin rastlanmamıştır. Aşık Paşazade Tarihi'ne göre; Hamidoğulları Yıldırım Bayezid'den Karamanoğluna karşı yardım ister. Yıldırım Bayezid'in de askerlerini toplayıp Teke İli'nden dolaşarak Karaman'a gider.²⁰

Sultan Yıldırım Bayezid 1389 yılında Tekeoğulları topraklarını Osmanlı Devletine katarak Tekeoğulları Beyliğine kesin olmamakla birlikte son verdi. Yıldırım Bayezid Antalya ve Teke ilini aldıktan sonra bu bölgeyi, oğlu İsa Çelebi'ye sancak olarak vermiştir. Bir başka kaynakta ise Sultan Bayezid Tekeoğlu'nun ele geçirilmesini Karamanoğlu'na yeğ tutmuş, Tekeoğlu ise Sultan'ın saldırısı karşısında kaçmıştır. Sultan Bayezid böylece, bu yerleri savaşmadan almış (1422), eyalete dönüştürerek yönetimine Firuz Bey'i atamıştır.²¹

Teke İli, II. Murad döneminde Anadolu eyaletlerinden bir eyalet haline getirilip Osmanlı yönetimine bağlanmıştır. Kanuni Sultan Süleyman zamanında da Teke İli, eyalet olarak Osmanlı Devleti sınırları içinde aynı vaziyetini muhafaza ettiğini görmek mümkündür. Teke İli alındıktan sonra 1472 yılına kadar hiç bir tehlikeye maruz

¹⁹ Tekindağ, *a.g.md.* s. 132.

²⁰ Aşık Paşazade, *Tevârih-i Âl-i Osmân (Osmanoğulları'nın Tarihi)*, Hazırlayanlar: Kemal Yavuz, M.A. Yekta Saraç, Gökkuşbu Yayıncılık, İstanbul 2010, s.115.

²¹ Mübeccel Kıray ve dğr., "Antalya", *Yurt Ansiklopedisi*, Anadolu Yayıncılık, İstanbul 1982, c. II, s. 778.

kalmamış ve Osmanlı yönetiminde sükûnet içerisinde durumunu devam etmiştir. Fakat Osmanlıların, İstanbul, Arnavutluk, Bosna, Mora ve adalardaki muvaffakiyetleri ve Anadolu'da Trabzon İmparatorluğu, Candar Beyliği ve Karaman Devleti'yle Alaiye Beyliği'ni ortadan kaldırmaları, Osmanlı Devleti'ne karşı gerek doğu ve gerekse batıda güçlü hasımlar ortaya çıkarmıştır. Bu hasımlar; Akkoyunlu Devleti, Papalık, Venedik Cumhuriyeti, Napoli Macar kralları, Arnavutluk beyi İskender Bey ve Rodos Şövalyeleridir. Bu devletler 1472'de ortak bir güç oluşturarak Osmanlı Devleti'ne karşı harekete geçmişlerdir. 85 kadirgadan oluşan müttefikler donanması mühim bir ticaret iskelesi olan Antalya'yı zapta karar vererek, ileri gönderilen on kadirga limanı kapatan zinciri top mermisiyle kırarak şehrin önüne demirlemişlerdir. Antalya'yı yağmalamış ise de iki katlı sur ve iki katlı hendekle çevrilmiş olan kaleyi alamamışlardır. Kale muhafızlarının çok çetin çarpışması ve Müttefiklerin surları dövmek için büyük top mermilerinin olmaması onları çekilmeye zorlamış ve sonuçta Antalya'yı yakarak gitmişlerdir. Bu saldırı 1472 senesinin ilkbaharından sonbaharına kadar sürmüştür.²²

Teke İli çeşitli dönemlerde isyanlara sahne olduğu görülmektedir. 1510-1511 tarihlerinde Şahkulu Baba, Teke ili isyanında özellikle İstanoz (Korkuteli) ve Elmalı kasabaları büyük zarar görmüştür. Teke ilinde bir Türkmen devleti kurmak isteyen Şahkulu Anadolu'da kargaşaya yol açan Şahkulu Baba Tekeli uzun mücadeleler neticesinde Hadım Ali Paşa'nın kuvvetlerince bertaraf edildi. II. Bayezid, isyanın ardından Teke ve Hamid İli yöresindeki Alevi grupları 1501 yılında olduğu gibi sürgüne gönderdi.²³ Şahkulu Baba Tekeli, Gedikli Hanı mevkiinde giriştiği savaşta öldürülerek isyan bertaraf edilmiştir.²⁴

Fatih Sultan Mehmed ve II. Bayezid'in saltanatları döneminde Karaman eyaletinde huzursuzluğa yol açan başta Varsaklar olmak üzere daha birçok aşiret Teke ili'ne dağıtılmıştır. Denizden hemen sonra yüksek dağ sıralarına sahip sancakta çok

²² Karaca, *a.g.e.* s. 45-46.

²³ Çelik, *a.g.e.* s. 345.

²⁴ İlhan Şahin, "Kuruluştan Fetret Devrine Kadar Osmanlı Siyasi Tarihi", *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, (Red. Hakkı Dursun Yıldız), Çağ Yayınları, İstanbul 1992, c. X, s. 283.

sayıda yaylak ve kışlağın bulunması hayvancılıkla uğraşan Yörükler için uygun bir yaşam alanı oluşturmuştur.²⁵

Teke İline sürülen Yörükler ve yerleşik Türkmenlerin bu dönemden sonra uyum içinde yaşadıklarını görmek mümkündür. Teke Sancağına sürülenler ile birlikte toplam nüfusunun şehirlerde, kır kesiminde, kalede yaşayanlar ve sipahilerle birlikte 1530'da 115 bin ile 120 bin civarında tahmin edildiği, bu rakamın 1568'de 105 bin ile 110 bin'e gerilediği görülmektedir. İlk nüfus sayımında (1831) sancağın erkek nüfus toplamı 33.538 bin, 1864'te Teke'nin Konya Vilayeti'ne bağlandıktan sonraki nüfusu 76.241 bin idi. Müstakil sancak olduktan sonra 1915'te Teke sancağının toplam nüfusu 240.458 idi.²⁶ Teke Sancağı'nın huzura kavuştuktan sonra nüfusunun arttığını söylemek mümkündür.

Tanzimat Fermanı'nın (1839) ilan edilmesiyle başlayan idari düzenleme sonrasında Teke Sancağı Karaman eyaletine bağlanmış. 1847 ile 1856-57 yıllarında yayımlanan ilk devlet yıllıklarıyla Karaman eyaletine bağlı olduğu görülmektedir. Teke Sancağı, 1864'te çıkarılan vilayet yillığında Konya vilayetine dâhilken 22.000 km²'den fazla arazisi ve geniş bir sahili olduğu gerekçesiyle 23 Temmuz 1914 tarihinde Konya Vilayetinden ayrılıp müstakil bir vilayet olmuştur. 20 Nisan 1924 tarihli Teşkilat-ı Esasiyye Kanununun ilanıyla Teke sancağı Antalya vilayeti adını almıştır. Teke adı önceleri siyasi ve idari bir nitelik taşıırken günümüzde sadece coğrafi bir anlam kazanmıştır: Teke yarımadası ve Teke yöresi gibi. Teke yarımadası Antalya körfezinin batı kenarı ile Fethiye körfezi arasında Akdeniz'e doğru küt bir çıkıntı oluşturan yarımada'nın adıdır.²⁷ Serik ve çevresi de, Osmanlı dönemi boyunca çeşitli köy ve mezralık alan olarak oluşmakta olup bugünkü Antalya merkezi ile Manavgat ilçesi sınırları içerisinde kalmıştır

---

²⁵ Çelik, *a,g,e*, s. 346.

²⁶ Çelik, *a,g,e*, s. 346.

²⁷ Çelik, *a,g,e*, s. 346.

B) OSMANLI DEVLETİ'NDE VERGİ DÜZENİ VE TEMETTUAT DEFTERLERİ

Osmanlı Devleti'nde insan yerleşimi ve yerleşim yerleri çeşitli biçimde bulunur; yeni işgaller, nüfus ve mali durum gibi temeller üzerine oturtulur. Her türlü gelir kaynağının tespiti gibi iktisadi gayelerle yapılan bu araştırmalar sonucunda hazırlanmış olan defterler, Osmanlı sosyal ve ekonomik tarihinin önemli kaynaklarından birini oluşturmaktadır. Bunların en eskisi ve en kapsamlısı, tımar sistemine bağlı olarak düzenlenmiş olmakla birlikte, aynı zamanda vakıf ve mülk olarak tasarruf edilen yerlerle, yaya ve müsellemler gibi özel gruplara ayrılmış olan çiftliklerin de ayrıca kaydedilmiş olduğu klasik tahrir defterleridir.²⁸

Buldukları bölgede yaşayan meskûn ve gayr-ı meskûn vergi mükellefi, evli hâne reisleri ile işgücü potansiyeli oluşmuş yetişkin bekâr oğullarının ve kısmen de olsa muaf reâyanın, hukûkî statüleri ve meslekî özellikleri ile birlikte ismen kaydedilmiştir. Bu defterlerde yer alan sayısal veriler, doğru yöntemlerle analiz edildiği takdirde, nüfusun sadece niceliklerini değil, aynı zamanda niteliklerini de tespit edilme imkânı vermektedir.²⁹

Bu vergi defterleri sosyal ve ekonomik anlamda kayıt altına alındığı bölgenin bize bir fotoğrafını çekmektedir. Bu belgeler Osmanlı, dolayısıyla İslam iktisat tarihi için büyük değere sahiptirler. Yine bunların incelenmesi ve yorumlanması İslam iktisadının oluşması açısından bize gerçek hayattan veriler sunacaktır.³⁰

XVIII. yüzyılın ikinci yarısı ve XIX. yüzyıl başlarında Osmanlı İmparatorluğu'nda ekonomik sıkıntı çok yüksek boyutlara çıkmış ve başta padişah olmak üzere maliye ile ilgili bürokratlar bu durumun ortadan kaldırılması veya asgariye indirilebilmesi için bir takım yeni yollara başvurma hususunda çalışmalar

²⁸ Gökçe Turan, "Osmanlı Nüfus ve İskân Tarihi Kaynaklarından "Mufassal-İcmal" Avarız Defterleri ve 1701-1709 Tarihli Gümölcine Kazası Örnekleri", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, İzmir 2005, c. XX, S. 1, s.71.

²⁹ Turan, a.g.m. , s.71.

³⁰ Ahmet Tabakoğlu, *Toplu Makaleler I:İktisat Tarihi*, Kitabevi Yayıncılık, İstanbul 2005, s.206.

başlatmışlardı. 1789-1839 yıllarını kapsayan III. Selim ve II. Mahmut dönemleri Osmanlı ekonomisinin ağır kriz altına girdiği dönemlerdir.³¹

“Ekonomik kriz sebebiyle geleneksel Osmanlı vergi sisteminde ve devletin idari ve mali yapısında bir an önce değişikliğe gidilmesi yönünde hareket etme zorunluluk haline gelmişti. Üstelik aynı zamanda hazinenin ihtiyaçları giderilerek reformlar için mali kaynak bulunmalıydı. Bunun için ise; öncelikli olarak devletin gelirlerinin yeniden tespit edilmesi ve denetim altına alınması şarttı. Ayrıca, bu şekilde hem ağır vergi yükünü hafifletmek hem de eşit, dengeli ve düzenli bir vergi sistemine de geçiş yapılabilirdi. İşte, bu konudaki ilk girişim II. Mahmut döneminden itibaren yasal olarak başlatıldı. Özellikle, öncelikli olarak Gelibolu ve Hüdavendigâr sancaklarında başlatılan mal-mülk sayımları ile genel nüfus sayımlarının yapılış nedenleri arasında bu ihtiyacın giderilmek istenmesi de planlanmıştı. 2 Ana vergi sisteminin asıl değişime uğradığı dönem Tanzimat ile olmuştur. 3 Kasım 1839 tarihinde ilan edilen Tanzimat Fermanında kazanca göre eşit vergilendirme ve “usul-ü muzırır” olarak nitelenen iltizam uygulamasının kaldırılması ilke olarak benimsenmişti. Böylece, bu yolla hem devletin gelirlerini kontrol altına alabilmesi, hem de vergi salınımı konusundaki dengesizliklerin ve haksızlıkların giderilmesi sağlanarak, vergi mükellefleri üzerindeki mültezim baskısının da engellenebileceği düşünülmüştü. Nitekim yetki ve sorumlulukları 24 Ocak 1840 tarihindeki talimatname ile belirlenerek Mart 1840’da uygulanmaya başlanan muhassıllık sistemi bu ilkelerin hayata geçirilmesinde kullanılacak bir araç olarak düşünülmüştü. Çünkü 1840 yılında uygulamaya giren bu kanun ile aynı zamanda pek çok türü ve tahsil şekli olan bütün örfi vergiler ile angarya niteliğindeki mükellefiyetler de kaldırılmıştı. Bunların yerine mükelleflerin ödeme gücünü esas alan “an cemaatin vergi” adıyla tek bir vergi getirilmişti. Ancak öncelikli görevi buldukları bölgelerde mal-mülk sayımını yaparak bireysel olarak herkesin kazancına ve mal varlığına göre vergi vermesini sağlamak olan bu sistemden de beklenen fayda sağlanamamıştır. Bu nedenle Mart 1842 tarihinden itibaren sistem içinde yeni düzenlemelerin yapılması zorunlu olmuştur.”³²

³¹ İsmet Demir, “Temettu Defterlerinin Önemi ve Hazırlanış Sebepleri”, *Osmanlı Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, Ankara 2014, c. VI, s.315.

³² Ayla Efe, “1260-61 / 1844-45 Temettu Sayımı Işığında Çukurhisar Köyünün Ekonomik ve Sosyal Görüntüsü”, *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, Eskişehir

1. Tanzimat Döneminde Yapılan Mali Düzenlemeler

Tanzimat öncesi dönemde Osmanlı Devleti'nde fetihlerin durması ve buna karşılık toprak kayıplarının başlaması üzerine sürekli olmayan bazı örfi vergiler süreklilik kazanmıştır. Bu vergiler tarh edilirken, gereken olağanüstü masraf tutarı tespit edilmiş, tahsil nedeniyle oluşacak çeşitli giderler de buna eklenmiştir. İhtiyaç duyulan para, memleketin erkek nüfus veya hanesi üzerine taksim edilerek “Tevzi Defterleri” düzenlenmiş, bunlar şer’i mahkemelerin siciline kaydedilmiş ve vergi iki taksitte alınmıştır. İstanbul, maktu vergi ödeyen idareler ve müstesna eyaletler, örfi vergi kapsamı dışında tutulmuştur. Örneğin İstanbul’un bu bakımdan özel bir yeri vardı ve an-cemaatin vergi ile beraber emlak ve temettü vergilerinden de burası muaftı. Vakıfların yanı sıra bazı müftü, bölgenin ileri gelenleri, hatip ve imamlarla birlikte, Peygamber Efendimizin soyundan gelenlerden vergi alınmamış, zaman zaman ekonomik, sosyal ve siyasi amaçlı bazı muafiyetler de kısa süreli olmak kaydıyla uygulanmıştır. Ancak miktarı belirlenen vergilerin alınabilmesi için öncelikle tahrir yapılması gerekmiştir.³³

“3 Kasım 1839’da İstanbul’da Gülhane Parkı’nda Mustafa Reşit Paşa tarafından, devlet ileri gelenleri, yabancı elçilik temsilcileri, dini grupların liderleri ve halkın katıldığı oldukça kalabalık bir topluluk huzurunda okunarak ilan edilen Tanzimat Fermanı’nın altında Sultan Abdülmecid’in imzası bulunuyordu. Fermanın hazırlanışında Mustafa Reşit Paşa’nın büyük etki ve katkısı olmuştu. Gülhane Parkı’nda okunduğu için “*Gülhane Hatt-ı Hümayunu*” diye de adlandırılan bu belge ile padişah, halkının can, mal ve namusunu güvence altına alacağını, vergilerin herkesin gelirin göre adalete uygun bir biçimde toplanacağını, askerlik işlerinin de yeniden gözden geçirileceğini dile getiriyordu. Bunun için yeni yasal düzenlemelerin en kısa sürede gerçekleştirileceğini, Meclis-i Valayı Ahkam-ı Adliye’nin yeniden örgütleyip, gerekli hazırlıkları yaparak, uygulamayı başlatacağını belirtiyordu. Ayrıca devletin sorumluluk

---

2006, S.1, s.20-21.

³³ Ayşe Özdemir Kızıllan, “Osmanlı Vergi Düzeninde Temettuat Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Kütahya 2008, S.20, s. 59.

alanı genişletiliyor, din ayırımına bakılmaksızın bütün tebaaya eşit hak, mal, onur ve yaşam güvencesi veriliyordu”.³⁴

Tanzimat ile birlikte gerçekleştirilen en önemli yenilik, yıllardan beri devam eden gelen “örfi vergiler” yani birçok verginin yerine “an cemaatin vergi” diye adlandırılan tek bir verginin bir tek defterde toplanılması hem devlete hem de millete rahatlık kazandırmıştır.³⁵

Buna göre, mufassallık kaldırıldıktan sonra, herkesin gelirine göre alınması kararlaştırılan verginin, kişilere değil, topluluklara (An cemaatten) göre belirlenerek alınması yoluna gidildi. Bu uygulama 1859 yılına kadar devam etti. Her köy veya mahalle halkının, Tanzimat öncesinde çeşitli adlarla ödemek zorunda kaldığı “Tekalif-i Örfiyye”ye karşılık olarak alınan bu vergiye üç defa zam yapılmıştır. Birincisi “Karantina Resmi” adı ile 1845 yılında yapılan zamdır. İkincisi “İспенç Rüsümü” ile yapılanıdır. Üçüncü zam ise “İhracat Rüsümü”na karşılık yapılmıştır. Bu zamların alınmasının temel amacı, devlet giderlerinin artması sonucunda bu giderleri vergilerle kapatmaktır.³⁶

2. Temettuat Defterleri

“Tanzimat Fermanı ile Osmanlı Devleti’nin idarî ve adlî yapısında yapılan değişikliklerin yanında, tebaanın hukukî eşitliği ilkesine uygun olarak malî alanda da birtakım yenilikler yapılmıştır. Bu yenilikler arasında, devletin gelirlerinin kontrol altına alınması, vergi konusunda halk arasındaki eşitsizliğin ve haksızlığın giderilmesi, vergi verecek ahâlinin tespit edilmesi ve mükellefler üzerindeki ağır vergi yükünün hafifletilmesi yer almaktaydı. Bu yeniliklerle halkın refaha kavuşturulması, devletin gelirlerinin artırılması ve devletin gelir-gider dengesinin yeniden tesis edilmesi amaçlanmıştır. Bunu gerçekleştirmek için daha önce değişik adlarla alınan vergilerin yerine tek bir verginin konulması düşünülmüş ve hane reislerinin gelirlerinin tespitine

³⁴ Musa Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri’nin Sosyal ve Ekonomik Yapıları*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1991, s. 173-174.

³⁵ Coşkun Çakır, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Küre Yayınları, İstanbul 2001, s. 48-49.

³⁶ Çadırcı, *a, g, e*, s. 341.

yönelik temettü sayımları yapılmıştır. Böylece şahısların yıllık kazancı üzerinden tahsil edilen yeni bir vergi sistemi doğmuştur. Bu vergi sistemine temel oluşturmak amacıyla 1840 yılında temettuat sayımına başlanmıştır. Bu sayımlar, yeni vergiler konulacağı şeklinde algılandığı için bazı yerlerde karışıklıklar çıkmasına neden olmuştur. Bu nedenle ilk sayımlardan istenilen netice elde edilememiştir. Ancak sayımlardan vazgeçilmemiş ve sayımın 1844 yılında yeniden yapılmasına karar verilmiştir. Sayımlarda bu defa herhangi bir karışıklık ortaya çıkmaması ve sayımın usulüne uygun olarak yapılması için vali ve defterdarlara talimatlar ve numûneler gönderilmiştir. Sayımlar, merkezden gönderilen memurlarca değil, sayımı yapılan mahallin muhtarı, imamı, gayrimüslimlerin yaşadığı yerlerde ise o yerin papazı veya kocabaşları marifeti ile ve ziraat memuru ve vekilleri nezaretiyle yapılmıştır. Defterlere; herkesin arazisi, hâsılatı, gelir getiren gayrimenkulleri, toplam temettuatı, esnaf ve tüccarların yıllık temettüleri, bir senede verdikleri öşür ve vergi-i mahsûsası yazılmıştır.”³⁷

Temettuat defterleri genel itibariyle bir bölge hakkında şu konulardaki bilgileri içermektedir: Bölgenin demografik yapısı, hane reisinin menkul ve gayr-i menkul kaynakları, yıllık kazancı, işletmelerin büyüklüğü, iş gücü ve ayrıntılı vergi yükü, kişilerin mesleği, yetiştirilen zirai ürün ve hayvanlar ile ticari ve sınaî müesseseler hakkında bilgileri sunmaktadır. Genel anlamda temettuat defterleri bulunduğu bölgenin ekonomik durumunun fotoğrafını bize çekmektedir. Bu durum neticesinde temettuat üzerinde çalışmalar yapan birisi için çok kolaylıklar sağlamaktadır ³⁸

3. Sosyal Tarih Kaynağı Olarak Temettuât Defterleri

a) Aile, İsim ve Sıfatları

Temettuat defterlerinin tahriri yapılırken verginin esas olduğu hane reisinin ismiyle başlanmıştır. İsimler tahrir defterlerine “Tatar oğlu Süleyman”³⁹ gibi bir önceki

³⁷ Ertan Gökmen, “Saruhan Sancağında Temettuat Tahriri”, *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, Ankara 2008, S.45, s. 73-74.

³⁸ Abdülkadir Gül, “Temettuat Defterlerine Göre Pasinler’in (Hasankale) Sosyal Ve Ekonomik Yapısı”, *Karadeniz Araştırmaları*, Ankara, Güz 2009, c. VI, S. 23, s. 81.

³⁹ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10541, s. 3.

şahsın oğlu veya kardeşi olması halinde de “ammisi oğlu Mehmed”⁴⁰ yahut “Karındaşı Hasan”⁴¹ şeklinde belirtildiği görülmektedir. Temettu defterlerine “Kırca Ali oğlu Ahmed”⁴² örneğinde olduğu gibi çok kere oğlu kelimesi tercih edilmiştir.⁴³

Hane reislerinin adlarından, lakap, baba mesleği ve isimlerinden yola çıkarak demografik yapı hakkında genel sonuca ulaşabiliriz. Bazı kayıtlarda ailenin geldiği yer o ailenin lakabı olarak kaydedilmiş, bu da ailelerin geldikleri yeri ve nüfus hareketliliği hakkında bazı bilgilere ulaşılmasını sağlayabilmiştir. Serikli Murtazaoglu Mustafa⁴⁴, Konyalı oğlu Mustafa'nın⁴⁵ Hüseyin oğlu Kovalı Ahmed⁴⁶ gibi. Bazı ailelerin isimleri de etnik isimleri yansıtmaktadır. Kürt Mehmet oğlu Ali Köse⁴⁷, Arap oğlu Ali⁴⁸ gibi. Ancak bu lakaplar etnik aidiyetten ziyade, görünüşleri, geldikleri yerler veya lakaplar itibarıyla verilmiştir. Yine Hane reislerinin bazıları da fiziki, tipolojik ve psikolojik özelliklerine göre adlandırılmışlardır. Koca Ahmed oğlu İsmail⁴⁹, Sarı Efendi oğlu Mehmed⁵⁰, Yumak oğlu Mehmed⁵¹, Çolak Ahmed oğlu Osman'ın oğlu Ahmed⁵² gibi. Bazı hane reisleri ise dini lakaplarıyla öne çıkmıştır. Molla İbrahim oğlu İbrahim⁵³, Hacı Hasan oğlu Yusuf⁵⁴, Hatip Mustafa Hoca⁵⁵, Şeyh Veli oğlu Pestilli Mustafa⁵⁶ gibi. Genel anlamda hane reisinin toplum nezdinde kullanılan isim ve lakapların resmi defterlere geçirildiği görülmektedir. Bu durum o ailenin nereden geldiği ve kim olduğuna dair bilgileri bu lakap ve isimler üzerinden öğrenmek mümkündür.⁵⁷

⁴⁰ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10541, s. 4.

⁴¹ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10535, s. 1.

⁴² B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10551, s. 1.

⁴³ Demir, *a.g.m*, s.318.

⁴⁴ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10551, s. 5.

⁴⁵ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10554, s. 19.

⁴⁶ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10536, s. 7.

⁴⁷ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10551, s. 4.

⁴⁸ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10536, s. 3.

⁴⁹ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10551, s. 5.

⁵⁰ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10551, s. 5.

⁵¹ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10551, s. 7.

⁵² B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10536, s. 4.

⁵³ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10551, s. 7.

⁵⁴ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10536, s. 6.

⁵⁵ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10534, s. 5.

⁵⁶ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10534, s. 4.

⁵⁷ Havva Erdoğan, “820 Numaralı Temettu Defterlerine Göre Tanzimat'ın İlk Yıllarında Mucur ve Hacıbektaş'ın Demografik Yapısı ve Sosyal Durumu”, *Gazi Üniversitesi Kırşehir*

b) Aile Reislerinin Çalıştığı Meslek

Temettuat defterlerinin sosyal tarih açısından mühim olan hususlardan biri de, hane reislerinin mesleklerinin, “Erbâb-ı ziraatdan idüğü”⁵⁸ veya “hamal, ameleci, çiftçi ve gündelikçi” gibi kaydedilmiş olmasıdır. Bu defterlerde ayrıca “imam, müderris, hatip, muhtar, muhtar-i sani” gibi devlet hizmetinde bulunan şahıslar kaydedildiği gibi, tahririn yapıldığı mahallelerde, askere gidenler, sakat ve alil durumda olanlarla, sabi ve yetimlerde kaydedilmiştir. Bu kadar ayrıntı göstermesinin temel nedeni vergi veren ile vermeyeni ayırmaktır. Böylelikle resmi kayıtlara hangi görevlilerin ne kadar verdiğini görebiliyoruz.⁵⁹ Hane reislerinin mesleklerinin yazılması, bölgelerin sosyal ve ekonomik açıdan geçim kaynaklarına dair bilgiler verirken, özellikle vergi düzenlemeleri konusu için yapılan bu sayımlar, iktisat tarihinin ana konularından birini oluşturmaktadır. Bu verilen bilgiler neticesinde temettuatı bulunan bölgelerin sosyal ve ekonomik olarak geniş çerçeveden fotoğrafını çekmek mümkündür.⁶⁰

Mesleki bilgilerine göre incelenmiş Serik temettuat defterleri göstermektedir ki; küçük yerleşim birimi olarak Serik’te ziraat ve hayvancılık yaygın, sanayi kolları ve esnaflık pek yaygın değildi. Mesleklerin yazılmış olması, bir mahalle veya bir köyde hangi zanaatın ne ölçüde geliştiğini tespit etme imkânı sağlamaktadır. Gelirin, meslekler arası dağılımını da ortaya koymaktadır. Ayrıca vergiden muaf olanları ya da sağlık durumu nedeniyle çalışamaz durumda olanları da temettuat defterlerinden öğrenmek mümkündür.⁶¹

Eğitim Fakültesi Dergisi, Ankara 2005, c. VI, S. 1, s. 100.

⁵⁸ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10534, s. 1.

⁵⁹ Demir, *a.g.e.*, s. 319.

⁶⁰ Müge Kübra Oğuz, *Temettuat Defterlerine Göre Lapseki Kazası'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı (1844-1845)*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale 2013, s. 3.

⁶¹ Ayşegül Özcan, *1844-1845 Yılı Temettuat Defterleri Işığında İnönü Nahiyesine Bağlı Köhne, Yenice, Cami-i Şerif ve Orta Mahallelerinin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapısı*, (Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi), Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir 2015, s. 20.

4. İktisâdi Tarih Kaynağı Olarak Temettuât Defterleri

“Temettuât sayımlarının amacı, vergi sisteminde yapılacak düzenleme için gerekli bilgilerin toplanmasıdır. Bu sayımlar, servet ve kazancı esas alan, herkesin ödeme gücüne göre vergilendirmesi için yapılan bir çalışmadır. Bu nedenle defterlerde; toplam toprak miktarı, ekili ve nadasa bırakılan alanların toplam miktarı, üretime ayrılan toprakların tahlili, ürün çeşidine göre toprak miktarı, bu ürünlerden sağlanan hâsılat toplamı ve dönüm başına verimliliği, tarım işletmelerinin büyüklüğü, hayvancılığın köy ve kent ekonomisindeki yeri, kent ekonomilerinde önemli yeri olan sınaî, ticarî ve hizmet iş kolları ile ilgili aydınlatıcı bilgiler bulunmaktadır. Kayıtlarda, şahısların gelirleri ayrıntılı bir şekilde verilmiştir. Dolayısıyla bu defterler, şahısların ekonomik faaliyetleri, gelirleri, servetleri ve sosyal statüleri hakkında yapılacak araştırmalar için zengin veriler sunmaktadır.”⁶²

Temettuât defterlerinde hane reislerinin, tarla gibi gayrimenkulleri ayrıntılı bir biçimde ortaya konmuştur. Defterlerde ekili tarlalar “*mezru tarla*”, “*mezru penpe*”, “*mezru duhan*”⁶³ gibi ayrıntılı olarak gösterilmiştir. Kiraya verilen tarlalar ile o yıl boş bırakılanlar ayrıca yazılmıştır. Ekili tarlalar, hem boş bırakılanlara hem kiraya verilenlere göre daha fazladır. Sadece “*mezru tarla*” adıyla ifade edilen alanlar, hububat ekili tarlalardır. Hububat dışında büyük çapta ekim yapılan diğer mahsullere ait tarlalar ayrıca yazılmış, kiraya verilen tarlalar “*merkum şeriki*”⁶⁴ olarak adlandırılıp ve kira bedeli belirtilmiştir. Her şahsın neler ektiği, ne kadar mahsul aldığı ve vereceği öşür, defterlerde kayıtlı olmakla birlikte bu kısımdaki sayıların ve ağırlık-bedel dengesinin hesaplanmasıyla mahsul fiyatları elde edilebilmektedir. Temettuât defterlerindeki bu bilgiler, ziraat alanları hakkında fikir verdiği gibi toprakların büyüklüklerine göre sınıflandırma yapılmasına da imkân tanımaktadır.⁶⁵

Ekilen tarlaların yüzölçümü, sulu veya kurak oluşu, bir senede ne kadar mahsul alındığı, mezru olup olmadığı, bağ ve bahçelerinde hangi meyve ve sebzelere ağırlık

⁶² Özcan, *a.g.t.*, s. 17.

⁶³ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10549, s. 5.

⁶⁴ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10534, s. 5.

⁶⁵ Özcan, *a.g.t.*, ss. 17-18.

verdiklerini görmek mümkündür. Bu açıdan temettuat defterlerinin paha biçilmez bir temel kaynak olduğu görülmektedir.⁶⁶

“Temettuat sayılarına göre düzenlenmek istenen yeni vergi sisteminin en önemli özelliği vergi yükümlülüğünün şahıs planında değerlendirilmesidir. Bu amaçla defterlerde vergi mükellefinin adı, vergiye esas olan gelir kaynağı, kaynağın yıllık geliri ve bu gelire göre tarh edilen yıllık vergi ve öşür miktarı verilmiştir. Bu esnada öşür vergisine tâbi ürünler hinta, şair, penbe, duhan, susam, keçiboynuzu ve arı kovanı olarak ayrı ayrı belirtilmiştir. Temettuat defterlerinde toplam vergi yükü ve toplam hâsılat içerisinde vergi yükünün payı, vergilerin dağılımı, mahalle-köy, Müslüman, gayrimüslim kesimler arasında vergi dağılımı bilgilerinin yorumlanmasıyla iktisadi sonuçlara ulaşmak mümkündür. Bu şekilde bütün yazımlar bittikten sonra buradan alınacak vergi ve toplam temettu miktarı yazılmıştır. Eğer bir şahsın tek bir işten geliri varsa o yazılmış, hem ticaret hem de başka gelirleri varsa “ziraatdan saire temettuatı” olarak yazılmıştır. Ya da şahsın mesleğine göre temettu isimleri kaydedilmiştir.”⁶⁷

5. Serik Temettuat Defterleri

Osmanlı arşivlerinde Teke İli Sancağına (Antalya) bağlı Serik Kazasının 1844-1845 yıllarına ait 22 tane defter bulunmaktadır. Aşağıdaki tabloda Tanzimat sonrası Serik Kazasının sınırları içerisinde bulunan mahalle ve köylerin tablosu verilmiştir. Bu tabloda bulunan yerleşim yerlerinin Osmanlı Arşivlerinde temettuat defterleri bulunmaktadır.

Tablo 1: 1844-1845 Yılları Arasında Serik’e Kayıtlı Defterlerin Tablosu

Mahalle, Köy ve Aşiret Adı	Gömlek nr.	Fon Kodu
Üçtepe Köyü	10531	ML.VRD.TMT.d
Yan Köy	10532	ML.VRD.TMT.d
Boğazak Çiftliği	10533	ML.VRD.TMT.d

⁶⁶ Demir, *a.g.m*, s. 319.

⁶⁷ Özcan, *a.g.t*, s. 19.

Gebe Köyü	10534	ML.VRD.TMT.d
Çakallık Çiftliği	10535	ML.VRD.TMT.d
Hacı Osmanlar Köyü	10536	ML.VRD.TMT.d
Beşkonak Nahiyesi	10537	ML.VRD.TMT.d
Işıklar Köyü	10538	ML.VRD.TMT.d
Eminceler, Işıklar Üçtepe, Akbaş Köyleri	10539	ML.VRD.TMT.d
Akbaş köyü	10540	ML.VRD.TMT.d
Gebiz Aşireti ve Kozan Mahallesi	10541	ML.VRD.TMT.d
Eminceler Köyü	10542	ML.VRD.TMT.d
Bucak Köyü	10543	ML.VRD.TMT.d
Gebiz Aşireti ve Çatallar Mahallesi	10544	ML.VRD.TMT.d
Usturune Köyü	10545	ML.VRD.TMT.d
Evranc Köyü	10549	ML.VRD.TMT.d
Demirciler Köyü	10550	ML.VRD.TMT.d
Devmeş Köyü	10551	ML.VRD.TMT.d
Kara Veliler Köyü	10553	ML.VRD.TMT.d
Bozyaka Köyü	10554	ML.VRD.TMT.d
Kürüş Köyü	10555	ML.VRD.TMT.d
Yanköy	10557	ML.VRD.TMT.d

Osmanlı arşivlerinde kayıtlı bulunan Serik kazasına ait 22 tane temettuat defteri bulunmaktadır. Bu defterlerden bazıları 1 veya 2 varak; bazıları da 70, 80 varak kadardır. Bu defterlerin toplam varak sayısı 350 civarı olduğu görülmektedir. 350 varak yüksek lisans tezi için fazla olacağından dolayı sadece 90 varaklık Gebiz Beldesi ve çevresindeki 8 yerleşim yerini inceleme konusu yaptık. Böylelikle Serik Kazasına ait temettuat defterlerinin üçte biri incelemiş olduk.

Bu 22 defter 3 farklı kâtip tarafından yazıldığı, defterlerin yazı tarzından anlaşılmaktadır. Bizim incelediğimiz 8 defter de iki kâtip tarafından yazıldığı görülmektedir. Serik Kazası genelinde toplam üç kâtipin çalıştığı ve bu üç kâtipin de yazım anlayışlarının birbirinden farklı olduğu ortadadır.

Tablo 2: Teze Konu Olan Mahalle, Köy ve Aşiretler Tablosu

Defter Nr.	Mahalle, Köy ve Aşiret İsimleri	Defterlerin Tarihi H.	Defterin Fiziki Durumu	Ebadı	Numaralama Usulü	Transkript Edilen Sayfa Sayısı	Numaralı Boş Sayfalar
10534	Gebe Köyü	1260-1261	Ciltsiz & Ebrusuz	17x50	Sayfa	16	1,13-16
10535	Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	1260-1261	Ciltsiz & Ebrusuz	18x52	Sayfa	12	1,12
10536	Hacı Osmanlar Köyü	1260-1261	Ciltsiz & Ebrusuz	18x51	Sayfa	16	1,11-16
10541	Gebiz Aşireti ve Kozan Mahallesi	1260-1261	Ciltsiz & Ebrusuz	18x50	Sayfa	16	1,15-16
10544	Gebiz Aşireti ve Çatallar Mahallesi	1260-1261	Ciltsiz & Ebrusuz	17x49	Sayfa	4	1,3-4
10549	Evrans Köyü	1260-1261	Ciltsiz & Ebrusuz	17x50	Sayfa	16	1,15-16
10551	Devmeş Köyü	1260-1261	Ciltsiz & Ebrusuz	17x49	Sayfa	16	1,13-16
10554	Bozyaka Köyü	1260-1261	Ciltsiz & Ebrusuz	17x49	Sayfa	28	1,26-28

Serik Kazasının Gebiz Beldesi ve çevre köylerindeki Muhacir aşiretler, Yörük aileleri ve diğer aileler tezin merkezini oluşturmaktadır. Gebiz yerleşimi ile birlikte, civarında bulunan Kozan, Kırbaş, Çatallar ve Bozyaka yerleşim yerleri en belirgin olarak göze çarpmaktadır. İncelediğimiz 8 yerleşim yerinin tamamı da bugün aynı isim ile Serik Kazasına bağlı olduğu görülmektedir. Tanzimat öncesi ve sonrası dönemlerde bu bölgelerin bu kadar yoğun olmadığı defter sayısından anlaşılmaktadır.

Serik temettuat defterleri kayıtlı bulunduğu Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde ML.VRD.TMT.d...kodu altında kayıtlı bulunmaktadır. Ele alınan defterler, 10534 kodu ile Gebe Köyü, 10535 kodu ile Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü, 10536 kodu ile Hacı Osmanlar Köyü, 10541 kodu ile Gebiz Aşireti ve Kozan Mahallesi, 10544 kodu ile Gebiz Aşireti ve Çatallar Mahallesi, 10549 kodu ile Evrans Köyü, 10551 kodu ile Devmeş Köyü, 10554 kodu ile Bozyaka Köyü temettuat defterlerinden oluşmaktadır. Defterlerin kapak kısmında kodu ve numaraları, kaydın başladığı tarih ile bittiği tarihi,

malzemelerin fiziki durumu, ebadı, numaralama usulü, toplam sayfa sayısı ve numaralı boş sayfalar ve mükerrer sayfa numaraları belirtilmiştir. Serik'e kayıtlı olan 8 defterin aşiret, mahalle ve köylerinin özellikleri yukarıda bulunan tablo 2'de gösterilmiştir.

Defterlerin ebatları genel anlamda 17x49, 17x50, 18x50, 18x51, 18x52 cm civarında olup, rik'a hattıyla yazıldığı görülmektedir. Defterlerin kapak kısmında, defterlerin kodu, sıra numarası, başlangıç tarihi ve bitiş tarihi, ebadı, numaralama usulü ve toplam sayfa sayısı yer almaktadır. Defterler ciltsiz ve ebrusuz olarak yer almaktadır. Numaralama usulü varak ile değil sayfa numarası ile numaralanmıştır. Serik defterleri "ML.VRD.TMT.d" kodu ile belirtilmiştir. Sıra numaraları; 10531, 10532, 10533, 10534, 10535, 10536, 10537, 10538, 10539, 10540, 10541, 10542, 10543, 10544, 10545, 10549, 10550, 10551, 10553, 10554, 10555, 10557 ile belirtilmiştir. Giriş kısmında "Konya Eyaletinde havi olduğu kazalardan Teke Kaymakamlığı dâhilinde Serik Kazasına bağlı arazisine iskân üzerine bulunan Gebiz Aşiretinde vaki Kozan Mahallesine mukim ahval-i İslamın emlak ve arazi ve temettuatlarının Babialı defteridir"⁶⁸ diye ibare bulunmaktadır.

Serik Temettuat Defterlerinin ilk sayfasında mahalle ve köyün adı zikredildikten sonra hane ve sıra numaraları verilerek yükümlüye ait bilgilere yer verilmiştir. Vergi yükümlüsünün unvanıyla birlikte ismi, mesleği, vermiş olduğu vergi, mal varlığı, hayvanatı, meslek ve kira gelirleri belli bir düzen içerisinde kayıt altına alınmıştır. Sağ üst köşede hane numarası belirtilmiş, onun altına da hane reisi olan vergi yükümlüsünün ismi yazılmıştır. Hane ve numaraları rakamla yazıldığı görülmektedir. Hane reisinin üzerine yatay şekilde vergi yükümlüsünün mesleği, bir önceki sene verdiği vergi, ekip diktiği ürünler ile sahip olduğu hayvanlara ait oşürler yazılmıştır.⁶⁹

Örnek olarak aşağıda bir hanenin vergi defteri verilmiştir.

"Hane: 4 Sıra: 4

Köse Kara oğlu Mehmed'in emlak ve arazi ve temettuatı

Mezru tarla dönüm: 6; hasılatı seneviyesi: 60

⁶⁸ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10541, s. 2.

⁶⁹ Süleyman Alan, *Demirci Kazası Şehir Nahiyesi Temettuat Defterleri*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) , Celal Bayar Üniversitesi, Manisa 2014, s.8

$135+100=235$ (kuruş)

Bir senede tahsilatı: 61

Penbe dönüm: 3; hasılatı seneviyesi 60

$270+100=370$ (kuruş)

Susam tarlası dönüm: 2; hasılatı seneviyesi: 60

$90+50=140$ (kuruş)

Sağman inek re's: 3; hasılatı seneviyesi: 60

Kısır inek re's: 1

Öküz re's: 2

Kısrak re's: 1

Dölsüz düğre's: 1

Bargir re's: 1

Mecmuatın bir senede temettuatı

$555+500=1055+55=1110$

Ağaç kat'ından

Bermucebi irade-i seneviyesi alınmıştır

Erbabı ziraattan idiği

Sene-i sabıkadan vergiyi mahsusundur

Bir senede vermiş olduğu: 68

Aşar-ı rüsumat olarak bir senede vergisi

Hinta: 1/10

Susam: 14/ 28

Şair: 10/ 25

Duhan: 1/10

Hasılatı seneviyesi: 68⁷⁰

---

⁷⁰ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10541, s. 3.

BİRİNCİ BÖLÜM

XIX. YÜZYIL ORTALARINDA SERİK KAZASINA BAĞLI GEBİZ BELDESİ VE ÇEVRE KÖYLERİNDE İDARİ, NÜFUS VE SOSYAL DURUM

1. Serik Kazasının İdari Durumu

Serik, ilkçağ ve sonrasında Roma İmparatorluğu ile birlikte birçok devletin egemenliği altına girmiştir. Anadolu Selçuklu Devleti 1207 yılında Antalya'yı fethedince doğal olarak Serik bölgesi de Selçuklu Devleti hâkimiyetine girmiştir. Selçuklular Serik bölgesine "Karahisar-ı Teke" adını vermişlerdir. Anadolu Selçuklularından sonra 1301'de Hamidoğulları bu bölgeyi alarak "Teke Karahisarı" olarak devam etmiştir. Bu hâkimiyet fazla sürmemiş, 1393 yılında Osmanlı Sultanı Yıldırım Bayezid bu bölgeyi fethederek Osmanlı topraklarına katmıştır. Bu dönemden sonra Gebiz, Karahisar-ı Teke ve Serik adlarıyla Osmanlı hâkimiyetinde kalmıştır.⁷¹

Serik kazasının kuzeyinde Isparta ve Burdur, güneyinde Akdeniz, doğusunda Manavgat ve batısında ise Antalya şehir merkezine sınırları bulunmaktadır. Tanzimat döneminde Serik kazasının köyleri bugünkünden daha fazladır. Mesela, Beşkonak ve Evran Köyleri gibi bazı yerleşim yerlerinin diğer kazalarda kaldığı bilinmektedir. Bu durum fazla olmamakla birlikte Serik sınırları içinde ve dışında kalan bazı bölgelerin isim değişikliğine gidildiği bilinmektedir. Bu durum Cumhuriyet öncesi Serik sınırının günümüz Serik sınırından daha geniş olduğunu göstermektedir.

1844-1845 yılları arasında Serik Kazasına bağlı mahalle ve köylerin isimleri şöyledir: Kozan Mahallesi, Çatallar Mahallesi, Üçtepe Köyü, Yan Köyü, Gebe Köyü, Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü, Hacı Osmanlar Köyü, Beşkonak Köyü, Işıklar Köyü, Eminceler, Işıklar Üçtepe, Akbaş Köyleri, Akbaş Köyü, Eminceler Köyü, Bucak Köyü, Usturune Köyü, Evran Köyü, Demirciler Köyü, Devmeş Köyü, Kara Veliler Köyü, Bozyaka Köyü, Kürüş Köyü, Boğazak Çiftliği ve Yanköy bulunmaktadır.

⁷¹ Süleyman Mecek, "Serik Yöresi Tahtacı Alevilerinin Halk Bilgisi Ürünleri Üzerine Bir İnceleme", Afyonkarahisar 2014, s.1-2.

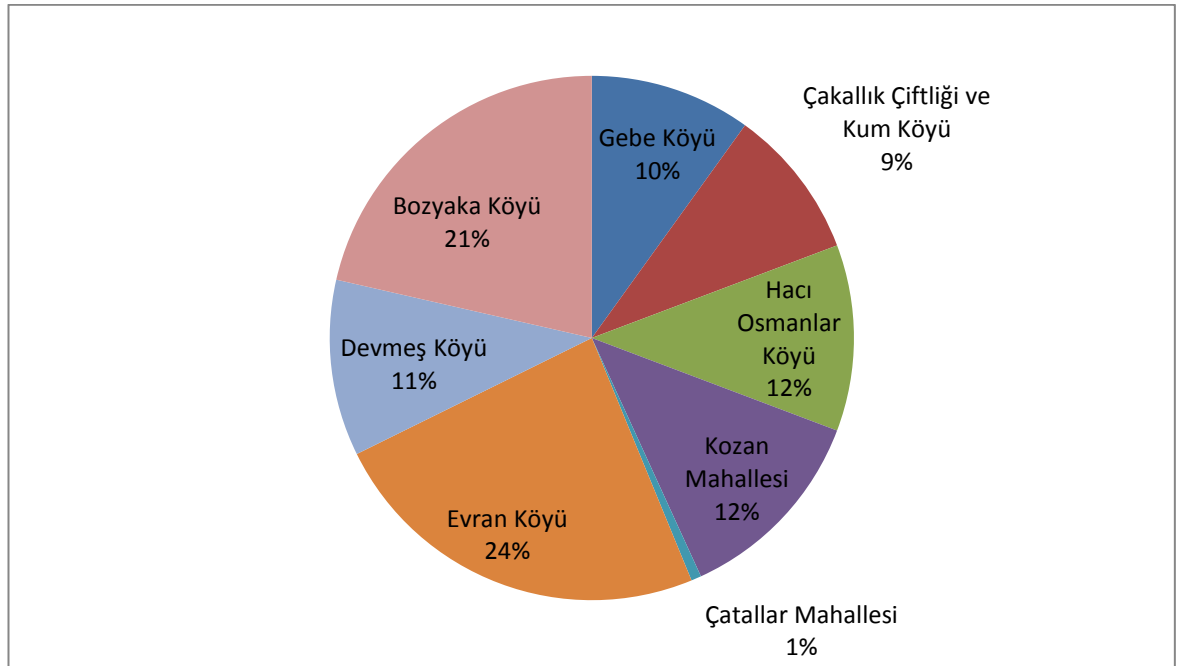
İncelediğimiz mahalle ve köyler bugünkü sınırları itibariyle genel anlamda Gebiz ile Kırbaş Belde sınırları içerisinde bulunmaktadır. Bu mahalle ve köylerin hane sayıları şöyledir: Kozan Mahallesi 40, Çatallar Mahallesi 2, Gebe Köyü 32, Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü 30, Hacı Osmanlar Köyü 37, Evran Köyü 77, Devmeş köyü 35 ve Bozyaka Köyü 69 hane olarak karşımıza çıkmaktadır.⁷²

2. Serik Kazasındaki Mahalle ve Köylerin Hane Sayıları ve Nüfusları

Transkript edilen ve inceleme konusu yapılan defterler genel anlamda Gebiz Beldesi ve çevre köylerini kapsamaktadır. Serik İlçesi'nin bütün temettuat defterlerini teze alamadığımızdan dolayı Gebiz Beldesi merkez olmak üzere çevre köyleri ile birlikte ele almayı uygun bulduk.

İncelenmeyen mahalle ve köyler, genel anlamda Gebiz Beldesi civarında bulunmayan mahalle ve köylerdir. Tezi geniş alanda değil belirlenmiş sınırlar içerisinde tamamlandı. Böylelikle Serik İlçesi temettuat defterlerinin yaklaşık 3/1 incelenmiş oldu.

Grafik 1: Mahalle ve Köylerin Hane Sayısının Yüzdeler Dilimi

⁷² BOA, ML.VRD.TMT.d. nr.10534, 10535, 10536, 10541, 10544, 10549, 10551, 10554.

Mahalle ve köylerin yüzdelerle dağılımına baktığımız zaman % 24 ile Evran Köyü hane sayısı bakımından en fazla olarak görülmektedir. Hemen onu % 21 dağılımı ile Bozyaka Köyü takip etmektedir. Kozan Mahallesi, Gebe Köyü, Devmeş Köyü, Hacı Osmanlar Köyü ve Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü hane yüzdelerle dağılımları birbirine yakın mahalle ve köyler olarak karşımıza çıkmaktadır. % 1 oranıyla en az hane ise Çatallar Mahallesiinde bulunmaktadır. Bu grafiğe göre; Serik mahalle ve köylerinin dengeli bir biçimde dağılmadığı görülmektedir.

Bunun temel nedeni bölgeye sonradan göç eden aşiret ve Yörüklerin geniş mezarları olan köylere daha çok rağbet göstermesinden kaynaklanma ihtimali söz konusu olabilir. Yörükler bu bölgeye yaylaklar için göç ettiği bilinmektedir.

a) Tahmini Nüfus

Temettuat defterlerinin nüfus sayımının belirlenmesinde önemli bir rol oynadığını söylemek mümkündür. Çünkü temettuat defterleri bulunan herhangi bir bölgenin nüfusunu genel anlamda tahmin etmek imkân dâhilindedir. Bundan yola çıkarak çoğu bilim insanı bölgelerin o yıllardaki tahmini nüfusunu ortaya çıkarttıkları görülmektedir. Bölgeler arasında küçük farklılıklar olsa da bu farklılıkları tahmin edip ortaya çıkarmak zor olmamıştır.

XVI. yy'dan sonra Osmanlı Devleti'nde tahrir sisteminin terk edilmesinden sonra, nüfus tespiti için başvuru temel kaynak şer'iyye sicilleri içerisinde bulunan avarız ve nüzul kayıtları olmuştur. Gayrimüslimlerden alınan cizye vergisi kayıtları da bize yol göstermektedir.⁷³

“Ömer Lütfi Barkan haneyi yani aileyi beş kişi olarak kabul etmiş, bu teklif sonradan pek çok kimse tarafından benimsenmiştir. Bununla beraber hane katsayısının bu miktardan daha az veya daha fazla olduğunu kabul edenler de vardır. Josiah C. Rusell, XVI. yüzyılda İspanya Arapları'nın durumunu göz önünde bulundurarak

⁷³ Muhammet Sadık Akdemir, *IVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Isparta (Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Hayat)*, T.C.Isparta Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları, Isparta 2008, s.97

Barkan'nın fikrini benimser görünmekte, ancak Venedik kaynaklarına dayanarak Osmanlı Devleti'nde Hristiyan veya Yahudi erkeklerin on iki-on dört yaşları arasında haraç ödemeye başladıkları gerekçesiyle 3,5 katsayısını ileri sürmektedir. Böylece hane adedinin farklı sancaklarda değişik miktarlarda olduğunu belirtmektedir. M. Mehdi İlhan, kendi mahalli araştırmalarının sonucunu Amid (Diyarbakır) sancağında hane mevcudunun 5,5 olabileceği kanaatindedir.”⁷⁴ Hane sayıları her sancak veya bölgede farklı bir sonuçla ortaya çıktığı görülmektedir. Bu durum, o bölgenin sosyal, kültürel ve ekonomik nedenlerden kaynaklanmaktadır. Biz de genel ortalama olarak kabul edilen “*hane x 5*” metodunu kullanacağız.

Tablo 3: Mahalle ve Köylerin Nüfus Sayısı

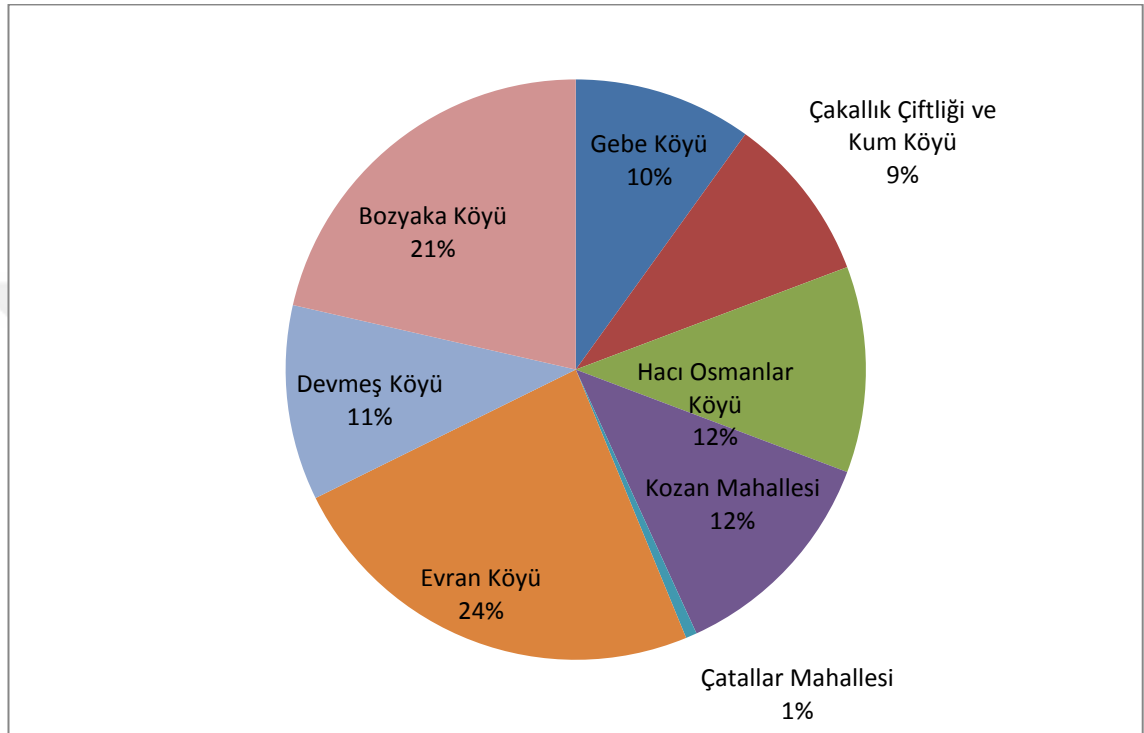
Serik Kazasına bağlı Mahalle ve Köyler	1844-1845 yılları arası Temettuat defterlerine göre hane sayısı	1844-1845 yılları arası tahmini nüfus
Kozan Mahallesi	40 x 5	200
Çatallar Mahallesi	2 x 5	10
Evrans Köyü	77 x 5	385
Devmeş Köyü	35 x 5	175
Bozyaka Köyü	69 x 5	345
Gebe Köyü	32 x 5	160
Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	30 x 5	150
Hacı Osmanlar Köyü	37 x 5	185
Toplam	322	1610

Tablo 3'te çıkan sonuçlara bağlı olarak toplam hane 322 ve bu hanelere tabi tahmini nüfus 1610 olarak karşımıza çıkmaktadır. Nüfus yoğunluğu genel anlamda Evrans Köyü ile Devmeş Köyü arasında yoğunlaşmıştır. Diğer mahalle ve köylerin nüfus yoğunluğu ise genel anlamda birbirine yakın bir sayıdadır. Bunlar içerisinde sadece Çatallar Mahallesi nüfus yoğunluğu az olarak görülmektedir.

⁷⁴ Nejat Göyünç, “*Hane*”, *D.İ.A.*, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, c. IV, İstanbul 1997, s. 552-553.

Bu yerleşim yerleri içerisinde hane ve nüfus sayısı bakımından en fazla Evran Köyü görülmektedir. Evran Köyü 77 Hane ve 385 nüfusuyla diğer köyler arasında başı çektiği görülmektedir.

Grafik 2: Mahalle ve Köylerin Toplam Nüfus İçerisindeki Yüzdeler Dağılımı

Grafik 2’de çıkan sonuçlara baktığımız zaman % 27’lik gibi bir yoğunlukla Evran köyü bulunmaktadır. Hemen akabinde Bozyaka köyü % 21 yoğunlukla gelmektedir. Çatallar Mahallesi hariç diğer Mahalle ve köylerin yoğunlukları genel anlam da aynı seviyededir.

b) Hane Reislerinin Meslekleri

Kırsal kesimde demografik yapının önemli bir özelliği de ailenin büyüklüğü, aile reislerinin yaşları ve aile üyeleri arasındaki akrabalık derecesidir. Serik yerleşim bölgesinin defterlerinde kalabalık ve geniş ailelere rastlamakla birlikte, bu bölgede genel anlamda büyük ailelere rastlamak mümkün değildir. Genel anlamda aşiret yapısının egemen olduğu bölgelerde büyük ailelere rastlamak mümkünken bu, bölgede

bu duruma rastlanmaz. Ziraat üretiminin yapıldığı bölgelerde çok sayıda iş gücüne ihtiyaç duyulması, aşiret yapısının geniş, büyük ve güçlü görünmek istenmesi, bölge ahalisini büyümeye zorlayan önemli bir nedendi. Fakat Serik bölgesinde ailenin büyüklük tasnifi nüfus büyüklüğü ile ilgili olmamakla birlikte, buradaki zirai üretim de bölge dışına ihraç edilecek kapasitede değildir. Bu nedenle ekonomik ve ilmi olarak bir büyüklüğe önem vardır.⁷⁵

Temettuat defterlerinin, sosyal tarih açısından bize verdiği bir diğer çok önemli bilgi de hane reislerinin meslekleridir. Hane reislerinin çalıştıkları meslekler ve meşgul oldukları alanlar kayıt altına alınmış ve bu kayıtlar bugün araştırmalarımıza ışık tutmaktadır. 1844-1845 yılları arasında yazılan temettuat defterlerinde hane reislerinin ziraat, hayvancılık ve başka işlerde çalışanları belirtilmiştir. Buna dayanarak hane reislerinin çalıştıkları meslekler; “*erbabı ziraatten idüğü*”, “*talebe*”, “*köy imanı*”, “*çoban*”, “*gündelikçi*”, “*hamal*” v.b. dir.⁷⁶

Tablo 4: Mahalle ve Köylerdeki İnsanların Çalıştıkları Meslekler

Mahalle ve Köyler									
Meslekler	Gebe Köyü	Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	Hacı Osmanlar Köyü	Kozan Mahallesi	Çatallar Mahallesi	Evranc Köyü	Devmeş Köyü	Bozyaka Köyü	Toplam
Çiftçi	23	26	21	24	2	30	25	48	199
Kaza müdürü			2						2
Ağaç satıcısı			1						1
Çoban			1	7			1	4	13
Müdderis			1						1
Muhtar								1	1
Değirmenci						2			2
Ameleci	2					3	1	1	7
İmam						1	1		2
Gündelikçi				2					2
Duvarcı				1					1
Asker		2							2

⁷⁵ Özcan, a. g. t. , s. 26,27.

⁷⁶ BOA, ML. VRD. TMT. d. nr.10534, 10535, 10536, 10541, 10544, 10549, 10551, 10554.

Hademe hizmetkâr	1	2						1	4
Talebe-i alime								1	1

Tablo 4’te görüldüğü üzere mesleklere baktığımız zaman, Serik genelinde yoğunluk genel anlamda çiftçilik üzerine kurulu bir hayata dayanmaktadır. Bu durum hala köy hayatının ağırlıklı olarak devam ettiğini göstermektedir. Çiftçilik başlığı altında hayvancılık ve tarım en önemli gelir kaynağını teşkil etmektedir. Özellikle Bozyaka Köyü çiftçilik olarak ön plana çıkmaktadır. Bozyaka Köyü’nde yaşayanların çoğu çiftçilikle uğraşmaktadır.

Çiftçilikten sonra en çok rağbet edilen meslek kolu çobanlık olduğu görülmektedir. Çobanlık mesleğinde çalışanlar ya kendi işi olduğu için ya çobanlık mesleğinde ciddi bir ekonomik gelir söz konusu olması ya da toprak sahibi olmayan kesimden biri olabilir. Amelecilik mesleği de çobanlıktan sonra üçüncü sırada yer almaktadır. Ameleciliğe, hiçbir geliri (hayvancılık ve tarım) olmayanlar ya da beden gücü ile geçimini sağlayan kesim olarak bakılabilir. Diğer meslekler içerisinde en fazla rağbet edilen alan hademelik olduğu görülmektedir.

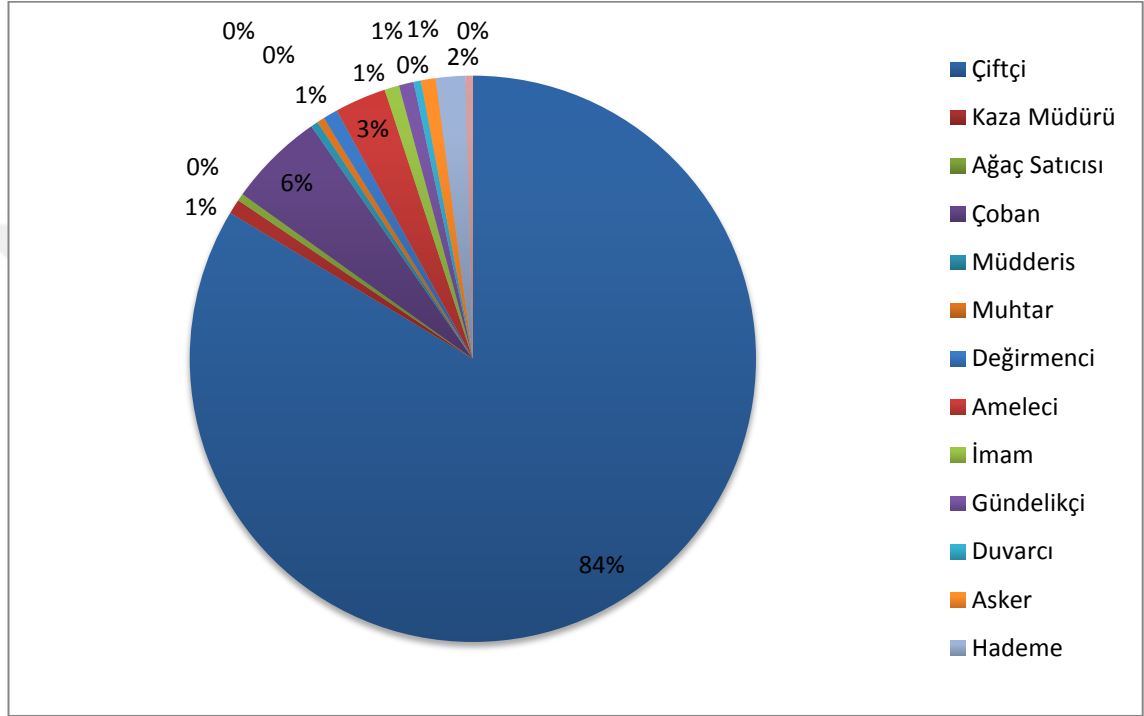
Kaza müdürünün Hacı Osmanlar Köyü’nde olması nedeniyle bu yerleşim yerinin Serik Kaza merkezi olarak kullanıldığını söylemek mümkündür. Cumhuriyet öncesi Serik Kaza merkezinin bu bölgede olduğu, kaza müdürlerinden anlaşılmaktadır. Cumhuriyet sonrası dönemde kaza merkezi sahil tarafa kaydığı görülmektedir.

Serik Kaza merkezinin Hacı Osmanlar Köyü’nde olmasının diğer bir kanıtı da müderrisin burada olmasıdır. Eğitim merkezinin yeri bir yerde olması gerektiğini düşünürsek, Hacı Osmanlar Köyü’nün olduğunu eğitimin de merkezinde bulunduğunu söylemek mümkündür. Böylelikle Serik Kazasındaki bütün öğrencilerinin eğitimlerini, Hacı Osmanlar Köyü’nde devam ettirdiği defterlerden anlaşılmaktadır.

İncelediğimiz mahalle ve köylerin bütününde bulunan değirmen sayısının iki olduğunu ve bunların da Evran Köyü’nde bulunması, su kaynaklarının burada bulunmasından dolayı olduğu tahmin edilmektedir. Bu bölgede Kırkgeçit Çayı ve Çığırgan Deresinin bulunması da bu duruma kanıt olarak gösterilebilir.

İmamların, Evran ve Devmeş Köylerinde bulunması caminin bu iki köyde bulunduğunu göstermektedir. Bu bölgedeki insanların Cuma namazlarını bu camilerde kıldıklarını söylemek mümkündür. Bozyaka Köyü'nde talebe-i âlimenin bulunması bu köyde küçük çaplı bir eğitimin de verildiğini göstermektedir.

Grafik 3: Meslekler Arasındaki Yoğunluk Dağılımı

Grafik 3'te de görüldüğü üzere çiftçilik diğer meslek dallarına oranla % 84'le dağılımın en büyük payını almaktadır. Genel anlamda mesleklerin tarım ve hayvancılık üzerine kurulması, bu bölgede tarım ve hayvancılığın ön plana çıktığını göstermektedir. Bu orantı ile birlikte bu bölgenin şehirleşme anlamında gelişmediğini, mahalle ve köy bazında kaldığını tahmin etmek mümkündür.

Diğer meslekler genel anlamda çiftçiliğin yan dalları veya uzantıları olarak görünmektedir. Bunlardan çoban, değirmenci, ameleci ve gündelikçi meslekleri çiftçiliğin birer yan dalı meslekler olarak icra edilmişlerdir.

Tablo 5: Mahalle ve Köylerde Geliri Olmayan Haneler

Mahalle ve Köyler	Yetim	Deli	Boşanmış	İhtiyar
Kozan Mahallesi	3			
Çatallar Mahallesi				
Hacı Osmanlar Köyü	2			1
Gebe Köyü		1	1	
Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	3			
Evrans Köyü				1
Devmeş Köyü	1			
Bozyaka Köyü	3			
Toplam	12	1	1	2

Serik'te geliri olmayan hanelerin başında yetimlerin geldiği görülmektedir. Yetimlerin bulunduğu mahalle ve köyler de; Kozan Mahallesi 3, Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü 3, Hacı Osmanlar Köyü 2, Devmeş Köyü 1, Bozyaka Köyü 3 olmak üzere toplam 12 yetimin bulunduğunu görmek mümkündür. Gebe Köyü'nde bir deli ve bir de boşanmış görülmektedir. Hacı Osmanlar Köyü ve Evrans Köyü'nde geliri olmayan birer hane bulunmaktadır. Genel anlamda her mahalle ve köyde yetimler bulunduğu görülmektedir.

c) Kullanılan İsimler

Serik Kazasının Gebiz yerleşim yeri ve çevre köylerinde kullanılan isimler ile bu isimlerin mahalle ve köylere dağılımını aşağıdaki tabloda görmek mümkündür.

Tablo 6: Kullanılan İsimlerin Mahalle ve Köylere Dağılımı

Mahalle ve Köyler									
İsimler	Gebe Köyü	Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	Hacı Osmanlar Köyü	Kozan Mahallesi	Çatallar Mahallesi	Evrans Köyü	Devmeş Köyü	Bozyaka Köyü	Toplam
Süleyman			1	4		2		1	8

Ömer Ali							1		1
----------	--	--	--	--	--	--	---	--	---

Serik Temettuat defterlerine bakıldığında da 42 farklı ismin kullanıldığı görülmektedir. En fazla kullanılan isimler şunlardır; Mehmed 43, Ali 34, Ahmed 29, Hüseyin 22, Mustafa 20, Osman 17, Hasan 14, İbrahim 11, İsmail 10, Süleyman 8, Halil 7, Musa 8, Mahmud 7 ve Veli 7. Kullanılan isimlerin dini değerlerden gelmesi Serik toplumunun dini faktörlere sahip olduğunu göstermektedir. En sık kullanılan isimlerin Efendimizin (sav) isimleri ile birlikte, en çok göze çarpan Hz. Ali ve evlatları Hz. Hüseyin ve Hz. Hasan'dır. Bu durum Gebiz ve çevre köylerinde Ehli beyt sevgisinin yaygın olduğu göstermektedir.

Temettuat defterlerinde bölgede kadın ismi olarak sadece Fatıma ve Hafize isimleri birer defa kullanıldığı görülmektedir. Bu durum bölgenin ataerkil bir yapıya sahip olduğunu göstermektedir. Bunların haricinde kullanılan Kadir, Adıgüzel, Durali ve Durmuş isimlerinin ise kültürel bir anlam taşıdığını ve bu kültürlerini devam ettirme gayreti içinde olduklarını isimlerden çıkartabilir.

Bu bölgede kullanılan çift isimliler dikkat çekmektedir. Kullanılan iki ismin de genel anlamda dini değerlerden gelmesi buradaki halkın muhafazakâr bir toplum olduğunu göstermektedir. Bunları; Ömer Ali, Mehmed Emin, Osman Ali, Hamid Ali, Seyid Ali, Murad Ali, Mehmed Ali ve Ahmed Ali olarak sıralamak mümkündür.

Serik'te en çok kullanılan beş isim hanede Ali 34, Mustafa 20, Hüseyin 22, Ahmed 29, Mehmed 43; kullanıldığı temettuat defterlerinde anlaşılmaktadır. İsimlerden önce mutlaka lakap veya unvan kullanılmıştır. Buna birkaç örnek verebiliriz; "*Kara Bacak Oğlu Ahmed*"⁷⁷ "*Osman Oğlu Ramazan*"⁷⁸ "*Karındaş Koca Ali Oğlu Ahmed*"⁷⁹ "*Kara Kayalı oğlu Ali*"⁸⁰ "*İmam Salih Oğlu Mehmed Hoca'dır.*"⁸¹ Genel anlamda bu bölgede Müslüman isimleri kullanılmış olması bu bölgede gayr-i Müslimlerin yaşadığını işaret etmektedir.

⁷⁷ BOA, ML. VRD. TMT. d, nr. 10551, s. 2.

⁷⁸ BOA, ML. VRD. TMT. d, nr. 10534, s. 2.

⁷⁹ BOA, ML. VRD. TMT. d, nr. 10554, s. 4.

⁸⁰ BOA, ML. VRD. TMT. d, nr. 10535, s. 6.

⁸¹ BOA, ML. VRD. TMT. d, nr. 10536, s. 2.

d) Kullanılan Lakaplar

İnsanlar, isimlerin dışında sıfat, etnik, dini, mesleki, baba adı ve coğrafi özelliklerle birbirlerine lakaplar takmak şerefiyle kendilerini belirtici özelliklerle ayırt etmişlerdir. Bu durum genel anlamda kültürel bir özellik kazanmıştır. Çünkü lakabı bulunmayan insan sayısının çok az olduğu görülmektedir. Aşağıdaki tablo bu durumu açık bir şekilde göstermektedir.

Tablo 7: Serik Mahalle ve Köylerinde Kullanılan Lakaplar

Mahalle ve Köyler									
Lakap ve Ünvanlar	Gebe Köyü	Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	Hacı Osmanlar Köyü	Kozan Mahallesi	Çatallar Mahallesi	Evrancık Köyü	Devmeş Köyü	Bozyaka Köyü	Toplam
Dülger	1								1
Körpe	1								1
Kırbaç	1								1
Şeyh	1		1						2
Hatip	1						3		4
Yörük	5								5
Deli köse	2		1	1					4
Sütlü	3								3
Çolak	1		2					1	4
Molla	1		1				8	3	13
Gök	2	3							5
Yeğen	1			1					2
İmam		1	1	1					3
Köse		3		1				5	9
Zenci		1							1
Kara		6		3	1		3		13
Kutlu		1							1
Sünbül		1							1
Boyacı		1							1
Hacı		1	1					1	3
Hoca			1						1

Topuz			1						1
Arap			3						3
Müdderis			1						1
Kızıl			1						1
Çavuş			1						1
Kovalı			1						1
Boliç			1						1
Koca kulak			1						1
Tüysüz				1					1
Kulaksız				3					3
Tatar				1					1
Paspal				2					2
Kel				1					1
Hatabcı				2					2
Kiraz				1					1
Yağma				2					2
Sarı				2			1		3
Berber				2					2
Dertli				1					1
Dalyan				1					1
Koca				1			2	8	11
Köylü				1					1
Çatal					1				1
Muhtar						1			1
Dal						2			2
Çürük						1			1
Karaca						3			3
Çoban						1	1	2	4
Zorba						1			1
Tüllü						1			1
Civelek						1			1
Kürt						2	2		4
Kör						1	1		2
Tuşur						1			1
Sağır						1			1
Alaşehirli						1			1

Koca bacak							2		2
Memiş							1		1
Yumak							1		1
Topal							1		1
Turna							1		1
Karun								1	1
Kul								2	2
Kaya								1	1
Konyalı								7	7
Kurtoğlu								1	1
Habbazan								3	3

Tablo 7’de görüldüğü üzere Temettuat defterlerinde yazılı bulunan Lakapların dağılımında çok ciddi anlamda bir dağınıklık söz konusu olduğu görülmektedir. Sadece ele aldığımız bölgede 70’e yakın lakabın kullanıldığı yazılmaktadır. En çok kullanılan lakaplar molla 13, hatip 4, Yörük 5, Deli köse 4, Çolak 4, Gök 5, köse 9, kara 13, koca 11, çoban 4, Kürt 4 ve Konyalı 7 kullanılmıştır. Sınıflandırmaya şu örnekler verilebilir;

Sıfat: Topal Ahmed⁸², Kara Hamid⁸³; **Etnik:** Kürt Mehmed oğlu Ali⁸⁴, Arap oğlu İsmail⁸⁵, **Dini:** İmam Salih oğlu Mehmed⁸⁶, Hatip oğlu Hatip Mehmed Emin⁸⁷, **Meslek:** Muhtar Murtaza⁸⁸, Hatabcı İsmail⁸⁹, Berber oğlu Halil⁹⁰, **Kişi:** Mustafa oğlu Hasan⁹¹, İsa Yusuf oğlu Hasan⁹², **Coğrafi:** Zenci Köse oğlu Hüseyin⁹³ diye sınıflandırılabilir.

Molla lakabının en çok Devmeş köyünde kullanılması bu köyün ilme ve medrese kültürüne yakın olduğunu göstermektedir. Kara, köse ve koca lakaplarının da çok kullanılmasının, kültürel bir durumdan kaynaklanmaktadır. Etnik olarak Kürt ve Arap

⁸² B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10551, s. 3.

⁸³ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10551, s. 3.

⁸⁴ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10551, s. 4.

⁸⁵ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10536, s. 4.

⁸⁶ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10536, s. 1.

⁸⁷ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10551, s. 5.

⁸⁸ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10549, s. 1.

⁸⁹ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10541, s. 5.

⁹⁰ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10541, s. 8.

⁹¹ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10535, s. 3.

⁹² B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10535, s. 5.

⁹³ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10535, s. 4.

lakaplarının kullanılması şekilsel ve coğrafi nedenlerden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Zira etnik olarak 1844-1845 yılları arasında bu bölgede Kürt ve Arap aşiretlerin bulunması yok denecek kadar azdı.

Tablo 8: Genel Anlamda Lakapların Gruplandırılması

Etnik	Dini	Fiziki özellikler	Nereden Geldiği	Meslek	Diğerleri	
Kürt	Molla	Tüysüz	Konyalı	Habbazan	Zorba	Karaca
Arap	Hacı	Kocakulak	Alaşehirli	Çoban	Körpe	Kiraz
Tatar	Hoca	Sağır	Köylü	Berber	Çürük	Yağma
	İmam	Kör	Kovalı	Hatabçı	Turna	Dertli
	Hatip	Köse		Çavuş	Karun	Çatal
	Müderriş	Kara		Boyacı	Kul	Dal
	Şeyh	Koca		Hatip	Kaya	Paspal
		Zenci			Tüllü	Dülger
		Dalyan			Tuşur	Sünbül
		Sarı			Kurtoğlu	Kutlu
		Kel			Memiş	Topuz
		Kulaksız			Yumak	Boliç
		Kızıl			Civelek	Yeğen

Tablo 8’de görüldüğü üzere lakapların en çok kullanıldığı alan insan uzuvları olması, insanlar arasındaki samimiyetten kaynaklandığı bilinmektedir. Sıfat olarak kullanılan lakapların hiç azımsanmayacak derecede olduğu görülmektedir. Meslekleriyle anılan hane reisleri ise bu meslekte tek başına veya azınlık olduğunu gösterir. Çünkü çalıştıkları meslekler çok olsaydı bu lakap takılmazdı. Dini değerlerden kullanılan lakaplar ise genelde mahalle ve köylerde çalışan devlet memurları olduğu tahmin edilebilir.

İKİNCİ BÖLÜM

XIX. YÜZYIL ORTALARINDA SERİK KAZASINA BAĞLI GEBİZ BELDESİ VE ÇEVRE KÖYLERİNİN EKONOMİK DURUMU

A) GELİR KAYNAKLARI VE DAĞILIMI

İnsanoğlunun hayatını idame ettirebilmesi için sadece açlığını giderecek kadar üretimde bulunmasının yeterli olmadığı bir gerçektir. Çünkü insanoğlu beslenmenin yanında barınma ve sosyal yaşam gibi birçok ihtiyacını da karşılamak zorundadır. Bunun için insan, üretimini artırarak üretim fazlası ürünleri ihtiyaçlarını karşılamak için pazarlamak veya ihtiyacı olan mallarla takas etmek zorundadır. Böylece insan ihtiyaçlarına ve arzuladığı hayat standartlarına ulaşmış olacaktır.

Tarihin akışını etkileyen konulardan biri de ekonomik durumdur. Toplumsal olayları araştırmak için toplumların ekonomik durumunun bilinmesi çok önemlidir. Çünkü toplumsal yaşamı oluşturan unsurlar içerisinde üretim ve tüketim sosyal yaşamın ilk basamağını oluşturduğu için, ekonomik faaliyetler tarihin akışında payı büyüktür.

Toplumların ekonomik güçleri ile refah seviyesi arasında doğru bir orantı mevcuttur. Bu nedenle sosyal olayların açıklanmasında iktisadi durumun dikkate alınması, olayların nedenlerine ulaşmamızı kolaylaştıracak ve olaylar hakkında doğru değerlendirme yapmamıza yardımcı olacaktır. Bu çerçevede toplumların analizini yaparken yalnızca ekonomi ya da sosyal hayat değil, toplum bir bütün olarak ele alınır.⁹⁴

Serik Temettuat Defterlerinden Serik'in o döneme ait ekonomik gelirini tespit etmek mümkündür. Zaten temettuat defterleri, gelir kaynaklarından alınan vergilerin kayıt altına alınması sonucu ortaya çıkmış defterlerdir. Bu kayıtlara göre, hangi hanenin hangi işi yaptığını ve aynı zamanda hanelerin gelir kaynaklarını belirlemek mümkündür.

---

⁹⁴ Kayhan, Mustafa Kazım, *Temettuat Defterlerine Göre XIX. Yüzyıl Ortalarında Barla'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta 2006, s. 65.

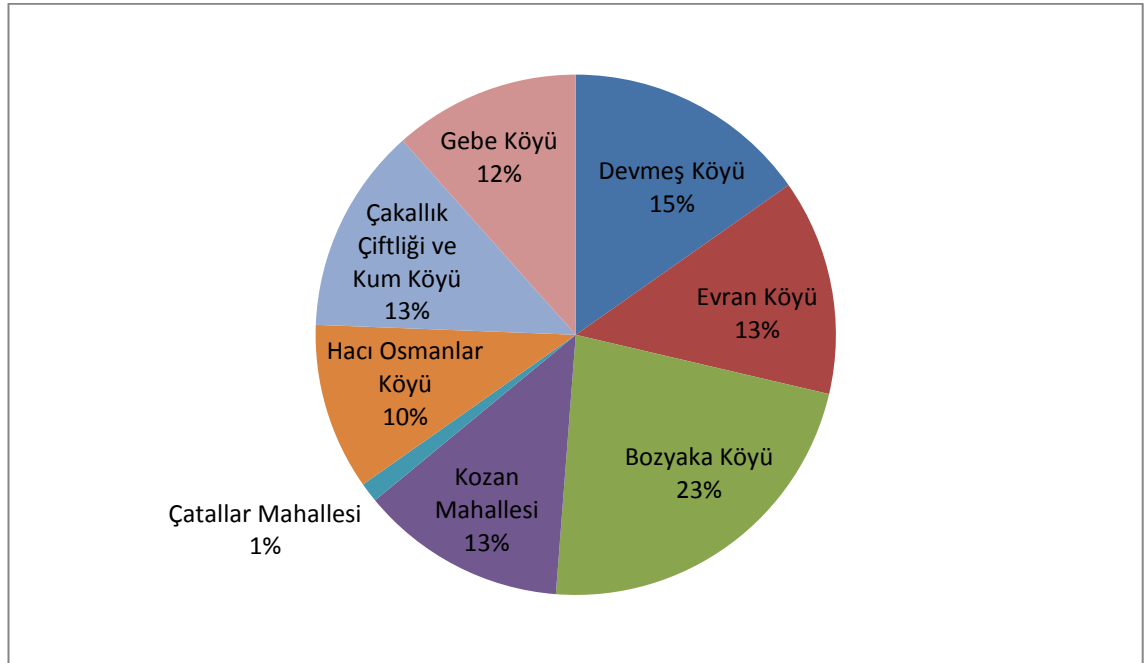
Serik Temettuat Defterlerinde genel anlamda tarım ve hayvancılığa dair gelirlerin olduğu görülmektedir. “Hinta (buğday)”, “şa’ir (arpa)”, “Duhan (tütün)”, “ekili tarla”, “ekilmeyen tarla”, “Sağman keçi”, “Kısır keçi”, “Sağman inek”, “Öküz”, “Düğe”⁹⁵ “Arıkovanı”, “Harnub ağacı (keçiboynuzu)”⁹⁶ gibi gelirlerden vergilerin alındığı görülmektedir.

B) TARIM

1. Tarım Alanları

Serik mahalle ve köylerinde tarım arazisi, hayvancılık kadar geniş bir alana sahip değildir. Fakat çoğu hanenin arazisinin de olduğu görülmektedir. Bu durum Serik yerleşim yerinin coğrafi ve ekonomik olarak tarımdan daha çok hayvancılığa müsait olduğunu göstermektedir. Aşağıdaki grafik de tarım arazisinin köyler arasındaki dağılımı gösterilmektedir.

Grafik 4: Serik Mahalle ve Köylerinde Arazisi Olan Hanelerin Dağılımı

⁹⁵ BOA, ML. VRD. TMT. d, nr. 10554, s. 2.

⁹⁶ BOA, ML. VRD. TMT. d, nr. 10551, s. 10.

Grafik 4’te görüldüğü üzere ekili tarım alanlarının en çok olduğu köy % 23 ile Bozyaka Köyü’dür. En az % 1 ile Çatallar Mahallesi bulunmaktadır. Diğer Mahalle ve köylerin genel ortalaması % 13 civarı olduğu görülmektedir. Bozyaka Köyü’nün diğer mahalle ve köylerden daha çok tarımla uğraştığı anlaşılmaktadır.

Bu grafikteki verilere bakıldığında Bozyaka Köyü haricindeki yerleşim yerleri, coğrafi ve ekonomik nedenlerden dolayı tarımdan başka gelirlerinin de olduğu görülmektedir. Çatallar Mahallesi hane sayısından dolayı tarım arazileri az görülmektedir.

2. Ürünlerin Dağılımı

“Kırsal bir bölgede, sosyal ve ekonomik yapı özelliklerinin en önemli belirleyicisi; toprak dağılımıdır. Çünkü temel geçim kaynağının çiftçilik olduğu bir ekonomide toprak; üretimi mümkün kılan temel faktördür. Aynı zamanda, kırsal bölgede yaşayan nüfus için toprak, sadece kârlılık hesaplarına göre satın alınacak ya da elden çıkarılacak bir üretim faktörü olmaktan öte anlam içerir. Toprak, onu hane sahibi yapar ve köy topluluğunun bir üyesi olma imkânını sağlar, kendisine güven ve itibar kazandırır ve köy içinde sosyal yerini belirler. Bu nedenle kırsal bir bölgede toprak sahibi olmak, kişinin köy yaşamındaki sosyal ve ekonomik statüsünün belirlenmesi açısından çok önemli role sahip olmuştur.”⁹⁷ Bu statünün farkında olan çoğu kişi etkinliğini arttırmak için daha çok toprak sahibi olma gereksinimi duyar.

Tablo 9: Mahalle ve Köylere Göre Ürün Dağılımı (Dönüm)

Mahalle ve Köyler									
Ürünlerin Dağılımı	Gebe Köyü	Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	Hacı Osmanlar Köyü	Kozan Mahallesi	Çatallar Mahallesi	Evrans Köyü	Devmeş Köyü	Bozyaka Köyü	Toplam Dönüm
Ekilen tarla	249	152	217	58	94	408	354	126	1658

⁹⁷ Efe, a.g.m, s.27.

Duhan (tütün) tarla	1	11'5	27	4	1	1	4	1	50'5
Penbe (pamuk) tarla	16	10	34	12	15	4	9		100
Hınta(buğday) tarlası			5						5
Susam				12					12
Şa'ir (arpa)				9				2	11
Darı tarlası					10				10
Zeytin ağacı				6					6
Boynuz ağacı				4					4
Harnub ağacı (Keçiboynuzu)				13					13
Ekilmeyen tarla			15					3	18

Tablo 9'da görüldüğü üzere ekili tarla dönümünün en çok olduğu 408 dönüm ile Evran Köyü olduğu anlaşılmaktadır. Ekili tarlaların en çok Evran Köyü'nde olması ekili tarlaların en çok Evran Köyü'nde bulunması demektir. Evran Köyü'nden sonra ekili tarla sıralaması şöyledir. Devmeş Köyü 354, Gebe Köyü 249, Hacı Osmanlar Köyü 217, Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü 152, Bozyaka Köyü 126, Çatallar Mahallesi 94 ve Kozan Mahallesi 58 dönüm olarak sıralanmaktadır.

Penbe (pamuk) tarlası dönümünün en çok olduğu bölge ise 34 dönüm ile Hacı Osmanlar Köyü başı çekmektedir. Diğer mahalle ve köylerin genel ortalaması ise 11 civarı olduğu görülmektedir. Hacı Osmanlar Köyü pamuk ekiminde diğer köylere oranla yüksek bir farkla başı çekmektedir.

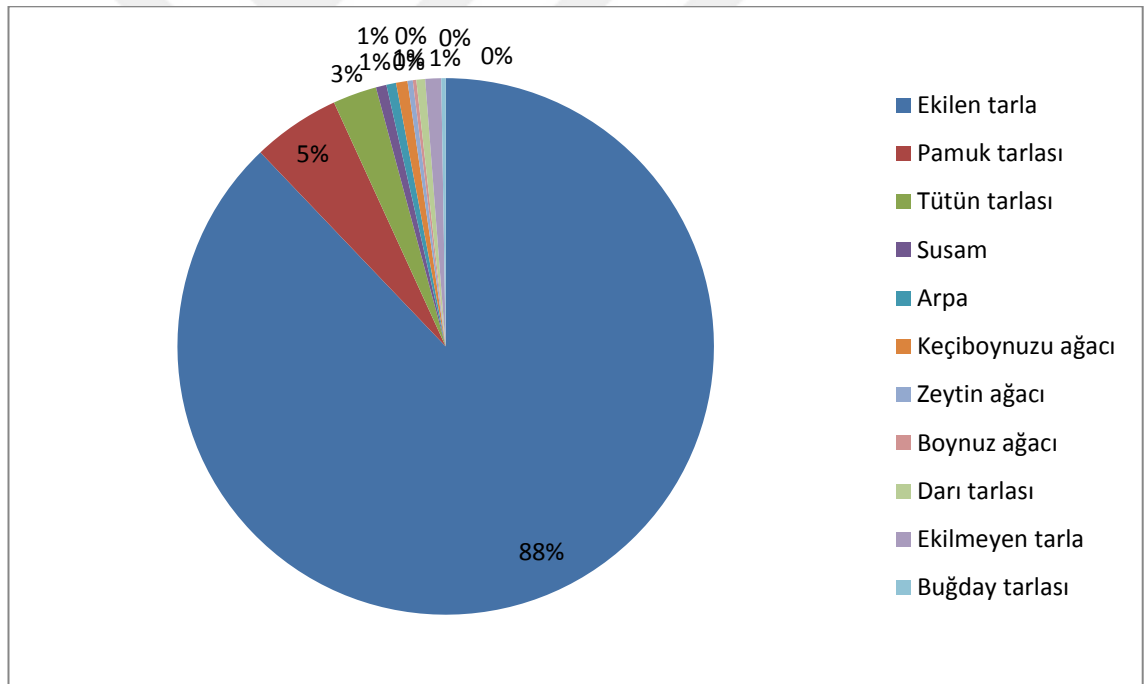
Duhan (tütün) ekiminin en çok olduğu yer 27 dönüm ile yine Hacı Osmanlar Köyü olduğu bilinmektedir. Hemen ardından 11,5 dönüm ile Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü gelmektedir. Diğer mahalle ve köylerin genel ortalaması 2 civarı olduğu görülmektedir.

Serik mahalle ve köylerinde susam, arpa, keçiboynuzu ağacı, zeytin ağacı, boynuz ağacı, darı tarlası, buğday tarlası ve ekilmeyen tarlaların dönümleri bulunduğu anlaşılmaktadır. Keçiboynuzu ile boynuz ağacı arasında herhangi bir farklılık yoktur. Ayrı yazılmasının temel nedeni kâtip farkı ve ağaçlar arasındaki renk farklılıklarıdır.

Kozan mahallesinde ekili tarla, pamuk ve tütün tarlası haricinde arpa, keçiboynuzu ağacı, zeytin ağacı ve boynuz ağacının ciddi bir potansiyel ekim yeri olduğu görülmektedir. Kozan mahallesinde ekin dağılımı diğer mahalle ve köylerden daha doğru orantılı olduğu anlaşılmaktadır. Arpa, susam, zeytin ağacı ve keçiboynuzu ağacı yalnızca Kozan Mahallesinde ekildiği görülmektedir. Ticari ürünler olmasından dolayı Kozan Mahallesi'nin ticaret yolu üzerinde bulunduğu veya konum olarak buna müsait olduğu tahmin edilmektedir.

Bağ ve bahçelerden büyük bir gelir elde edilmediği için kayıt altına alınmadığı tahmin edilmektedir. Bundan dolayı temettuat defterlerinde bağ ve bahçe ile ilgili herhangi bir kayıt söz konusu değildir.

Grafik 5: Mahalle ve Köylerde Dönümlerin Ekinlere Dağılımı

Grafik 5'te görüldüğü üzere Serik mahalle ve köylerinde dönümlerin ekinlere dağılımının % 88'ini ekilen tarla oluşturmaktadır. Bu tarlalarda ekilen ürünler genel anlamda tahıl ürünleridir. Ekili tarlaların diğerlerine oranla ciddi bir üstünlük sağlamanın temel nedeni tüketilen ve piyasada satılabilen ürünler olmasıdır.

Serik'te ekonomik hayatta tahıl ürünlerinden sonra pamuk ve tütün gelmektedir. Daha sonra ekonomik katkı olarak zeytin, keçiboynuzu ve boynuz ağacı gelmektedir. Bu bölge insanları farklı ürünlerden gelir elde ederek ekonomiyi bir tek mecraya yığmamaya çalışmışlardır.

C) HAYVANCILIK

Gelişen ve değişen dünyada insanoğlunun önemli ve değişmez sorunlarının başında yeterli ve dengeli beslenme gelmektedir. Bu olgu söz konusu olduğunda, hayvansal ve tarımsal ürünler taşıdıkları biyolojik özellikleri nedeniyle vazgeçilmez ve diğer besin maddeleri ile ikame edilemez bir önem taşır.⁹⁸ “Osmanlı toplumunda çiftçi ailelerinin oluşturduğu köylerin iş hayatına da bu iki meslek grubu hâkimdir. Hayvancılığın, insanın ekonomik gelirleri arasındaki değeri geçmişten beri yüksektir. Köylü-kentli bütün Türk halkının günlük yaşamlarında süt ve yoğurdun önemi bilinmektedir. Onun için her ailenin malı mülkü arasında en azından kendi ihtiyacı için birkaç inek, koyun ve keçi gibi sağılan hayvanları besledikleri görülmektedir. Hayvancılık ticaretinde hayvanın Pazar değerinin yüksek olduğu, özellikle deve, at, katır, eşek gibi taşımacılıkta kullanılan hayvanların ve tarlada gücünden yararlanan camız ve öküzün de pazarlarda değerli olduğu bilinmektedir. Böylece Anadolu'da toprak ürünleri yanında hayvan ürünleri (süt ve süt ürünleri, deri, yün, kıl vb.) Türk halkı için ikinci bir geçim kaynağı olmuştur. Koyun, keçi, sığır gibi gıda ve endüstriyel üretimde önemli yeri olan hayvanların yanında, at Türk tarihinde taşıma, haberleşme ve bilhassa savaş aracı olarak ayrı bir öneme sahiptir.”⁹⁹

Serik'te tarımın yanı sıra hayvancılığın da ciddi bir potansiyel geçim kaynağı olduğunu söylemek mümkündür. Tarım alanı olan veya olmayan bütün hanelerde genel anlamda hayvan yetiştiriciliğinin olduğu görülmektedir. Hayvancılıkta en yaygın olan hayvan türü sağman keçi ve sağman inek, başı çekmektedir. Bunun temel nedeni ailelerin kendi ihtiyaçlarını giderecek kadar süt ve ürünlerini kendilerinin besledikleri

⁹⁸ Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü, *Hayvancılık Sektör Raporu*, www.tigem.gov.tr, Ankara 2013, s.6.

⁹⁹ Kayhan, *a.g.t.* , s. 87-88.

hayvanlardan temin etmek istemelerinden kaynaklanmaktadır. Aynı zamanda süt ve ürünlerinin satılması yoluyla da ekonomiye önemli bir girdi sağlanmaktadır.

1. Büyükbaş Hayvancılık

Bu bölgede yapılan hayvancılıkta temel unsur sağlanabilecek hayvanlardır. Bu durumun temel nedeni; insanların, hayvanların hem etinden hem de sütünden yararlanmaktır. Bunun yanı sıra tarla ve taşımacılıkta gücünden yararlandıkları camız, öküz ve sığır gibi hayvanları besledikleri görülmektedir.

Tablo 10: Büyükbaş Hayvancılığın Mahalle ve Köylere Dağılımı

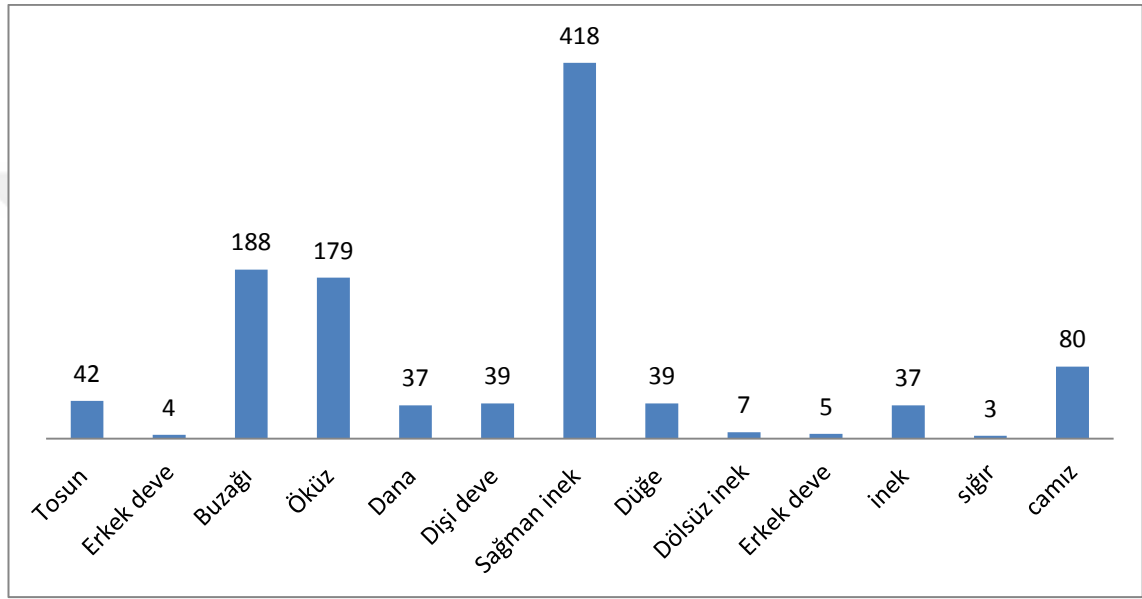
Mahalle ve Köyler									
Hayvan adı	Gebe Köyü	Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	Hacı Osmanlar Köyü	Kozan Mahallesi	Çatallar Mahallesi	Evranc Köyü	Devmeş Köyü	Bozyaka Köyü	Toplam
Tosun		28	8	1	3		2		42
Erkek deve	1					3			4
Buzağı	14	65	48	4		18	17	22	188
Öküz	21	21	18	22	6	20	28	43	179
Dana		15		8		1	3	10	37
Dişi deve	4			30	1	4			39
Sağman inek	38	70	65	52	4	73	45	71	418
Düğe	2		20			4	4	9	39
Dölsüz inek		7							7
Erkek deve		2				3			5
İnek			34					3	37
Sığır			2			1			3
Camız				80					80
Toplam hayvan	80	208	195	197	14	127	99	158	

Tablo 10'a bakıldığında Serik'te büyükbaş hayvancılığın mahalle ve köylerindeki dağılım oranlarını görmek mümkündür. Tabloya bakıldığında Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü'nün 208 büyükbaş hayvanı ile hayvancılıkta başı çektiği

görülmektedir. Kozan Mahallesi 197 ve Hacı Osmanlar Köyü 195 büyükbaş hayvanları ile Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü'nü takip etmektedir. Bozyaka Köyü 158 ve Evran Köyü 127 büyükbaş hayvan ile sırada bulunmaktadır. Son sıralarda 80 büyükbaş hayvanı ile Gebe karyesi ve 14 büyükbaş hayvanı ile Çatallar Mahallesi geldiğini görmek mümkündür.

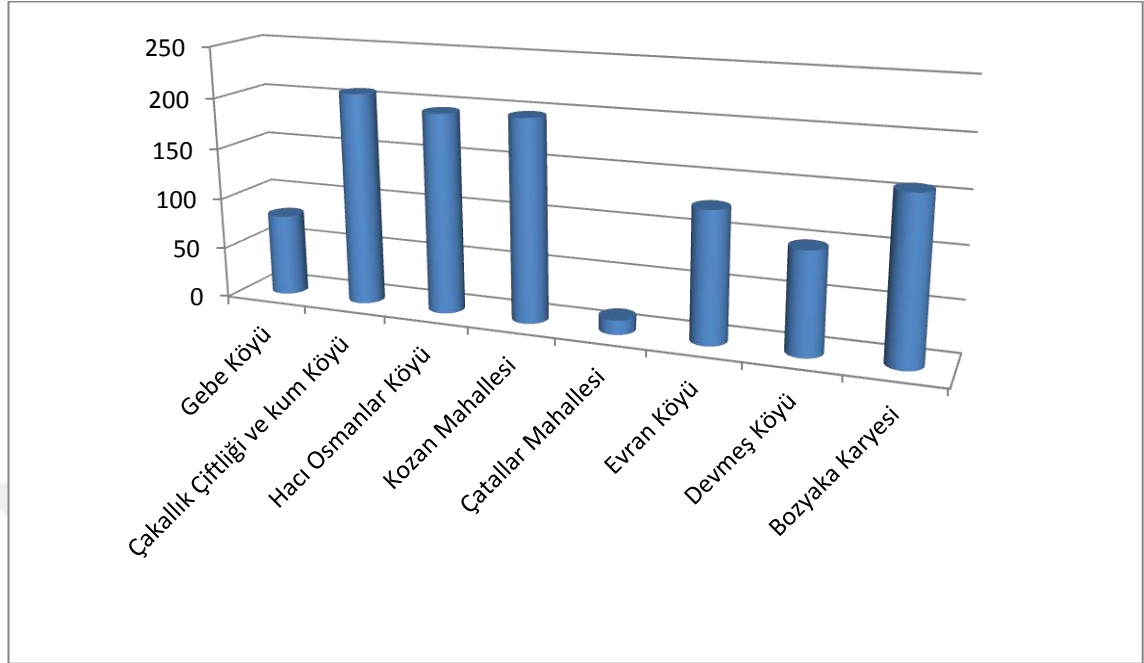
Grafik 6: Büyükbaş Hayvancılığın Sayısal Dağılımı

Grafik 6'da çıkan sonuçlara baktığımız zaman Serik mahalle ve köylerinde yaygın olarak yetiştirilen hayvanın sağman inek olduğu görülmektedir. Genel anlamda hanelerin çoğunda sağman ineğin olduğunu var sayabiliriz. Her hanede sağman ineğin olması, bu hanelerin süt ve süt ürünlerinin ihtiyacını kendileri tarafından karşılandığı bilgisini vermektedir.

Sağman inekten sonra en fazla büyükbaş hayvanın buzağı ve öküz olduğu anlaşılmaktadır. Burada Camız hayvanının sayısal olarak belli bir seviyede olması camızın tarla sürüm işlerinde kullanılması ihtimalini akıllara getirmektedir. Diğer büyükbaş hayvanların ise sayısal anlamda daha düşük bir seviyede olduğu görülmektedir.

Grafik 7: Büyükbaş Hayvancılığın Mahalle ve Köylere Dağılımı

Grafik 7'ye göre büyükbaş hayvancılığını en fazla olduğu yerleşim yerinin Çakallık çiftliği ve Kum Köyü olduğu anlaşılmaktadır. Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü'nde büyükbaş hayvancılığın diğer yerleşim yerlerine göre daha çok geliştiği görülmektedir.

Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü'nden sonra büyükbaş hayvancılığının en çok yerleşim yerleri sırasıyla; Kozan Mahallesi 197, Hacı Osmanlar Köyü 195, Bozyaka Köyü 158 ve Evran Köyü 127 büyükbaş hayvanları olduğu görülmektedir. Diğer yerleşim yerlerinde büyükbaş hayvancılığının bu saydığımız yerlere oranla gelişmediğini söylemek mümkündür.

2. Küçükbaş Hayvancılık

Serik mahalle ve köylerinde küçükbaş hayvancılığı genel anlamda yine sağılan hayvanlar üzerinde odaklanıldığını ve ticaretten çok gelir maksatlı hayvancılık yapıldığı görülmektedir. Bu yerleşim yerlerinde genelde beslenen küçükbaş hayvanlar şöyledir;

sağman keçi, oğlak, kısır keçi, kuzu, sağman kuzu, sağman koyun, dölsüz keçi olduğu görülmektedir.

Tablo 11: Küçükbaş Hayvancılığın Mahalle ve Köylere Dağılımı

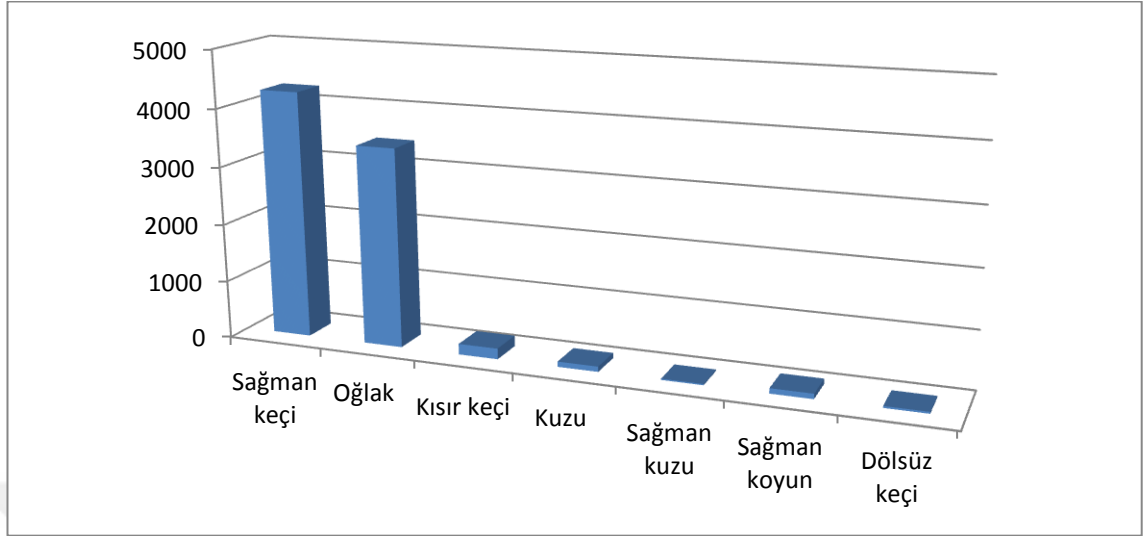
Mahalle ve Köyler									
Hayvan adı	Gebe Köyü	Çakalık Çiftliği ve Kum Köyü	Hacı Osmanlar Köyü	Kozan Mahallesi	Çatallar Mahallesi	Evrans Köyü	Devmeş Köyü	Bozyaka Köyü	Toplam
Sağman keçi	375		540	398		1056	684	1215	4268
Oğlak	415		450	266		845	720	744	3440
Kısır keçi	35			15		67		67	184
Kuzu	30		60						90
Sağman kuzu	20								20
Sağman koyun	20		69						89
Dölsüz keçi			32						32
Toplam hayvan	895		1151	679		1968	1404	2026	

Sağman keçinin en çok olduğu yerleşim yeri 1215 küçükbaş sağman keçi ile Bozyaka Köyü olduğu görülmektedir. Bozyaka'dan sonra Evrans köyü 1056 küçükbaş sağman keçi ile ikinci sırada gelmektedir. Diğer mahalle ve köylerin genel ortalaması 500 civarı olduğu görülmektedir. Sağman keçinin en çok olduğu bu yerleşim yerlerinde tarımdan çok hayvancılığın ön planda olduğunu tahmin edebiliriz. Genel anlamda keçinin beslenildiği bölgeler dağlık yerleşim alanlarından oluştuğunu söyleyebiliriz.

Oğlak besiciliğinin en çok olduğu yerleşim yeri 845 baş ile Evrans köyü olduğunu anlaşılmaktadır. Evrans köyünden hemen sonra 744 baş oğlak ile Bozyaka Köyü ve 720 baş oğlak ile Devmeş köylerinin geldiğini görmek mümkündür.

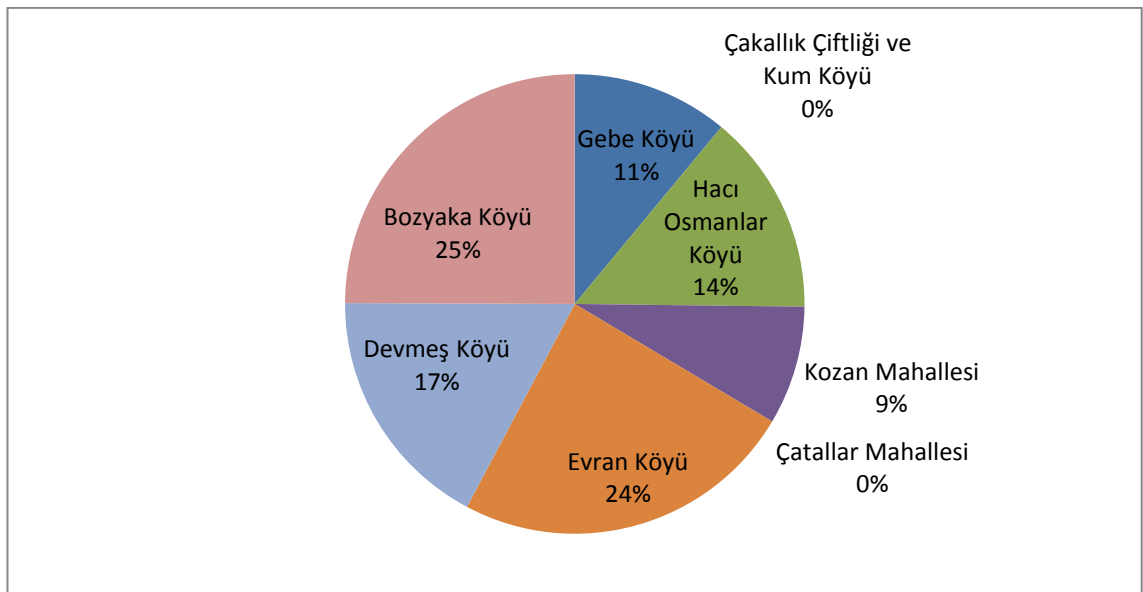
Diğer küçükbaş hayvanların fazla bir sayısal çoğunluğu olmadığı diğer bir ifade ile bu yerleşim yerlerinde beslenilmediği görülmektedir.

Grafik 8: Küçükbaş Hayvancılığın Sayısal Dağılımı

Grafik 8’de olduğu gibi üzere küçükbaş hayvancılığının bu yerleşim yerlerinde sadece sağman keçi ve oğlak odaklı olduğu görülmektedir. Diğer küçükbaş hayvanların ciddi bir paylarının olmadığı görülmektedir. Sağman keçi ve oğlak yetiştirilmesinin temel sebeplerinden birincisi Serik ve civarının dağlık bir araziye sahip olmasıdır, diğeri ise bu hayvanlardan elde edilen ekonomik gelirin fazla olması muhtemeldir. Koyun gibi hayvanlara Serik ve etrafında fazla rağbet görmemesi, dağlık arazi yapısı ve aynı zamanda buralarda iklimin çok sıcak olması etmendir.

Grafik 9: Küçükbaş Hayvancılığın Mahalle ve Köylere Dağılımı

Grafik 9'a göre çıkan sonuçlar incelendiği zaman; % 25 ile küçükbaş hayvancılığın en çok yapıldığı yer Bozyaka Köyü olduğu görülmektedir. Bozyaka'dan sonra % 24 ile Evran Köyü'nün geldiğini görmekteyiz. % 17 ile Devmeş Köyü, % 14 Hacı Osmanlar Köyü, % 11 Gebe Köyü ve % 9 ile Kozan Mahallesi geldiğini görmek mümkündür. Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü ile Çatallar Mahallesinin % 0 ile son sırada bulunmaktadır. Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü, büyükbaş hayvancılıkta ilk sırada iken, küçükbaş hayvancılığa itibar edilmediği anlaşılmaktadır. Küçükbaş hayvancılığı yapılan köylerde dağılım dengeli olmasa da fazla bir uçurumun söz konusu olmadığı anlaşılmaktadır.

3. Yük ve Binek Hayvanları

Yük ve binek hayvancılığının yaygın bir şekilde olduğu yerlerde, tarım ve taşımacılık genel anlamda bu yük ve binek hayvanlarının gücünden yararlanılarak yapıldığını görmek mümkündür. Teknolojinin daha uğramadığı bu kırsal ve dağlık yerlerde hayvan gücünden yararlanıldığı görülmektedir.

Tarım ve hayvancılığın gelişmediği bu kırsal kesimlerin mecburi bir şekilde ağır iş gücüne dayalı çalışmalarını bu yük ve binek hayvanlarının gücünden yararlanılarak yaptıklarını tahmin etmek zor değildir. Buna mukabil spor amaçlı atların da yetiştirilmesi olma ihtimali vardır.

Tablo 12: Yük ve Binek Hayvanların Sayısal Dağılımı

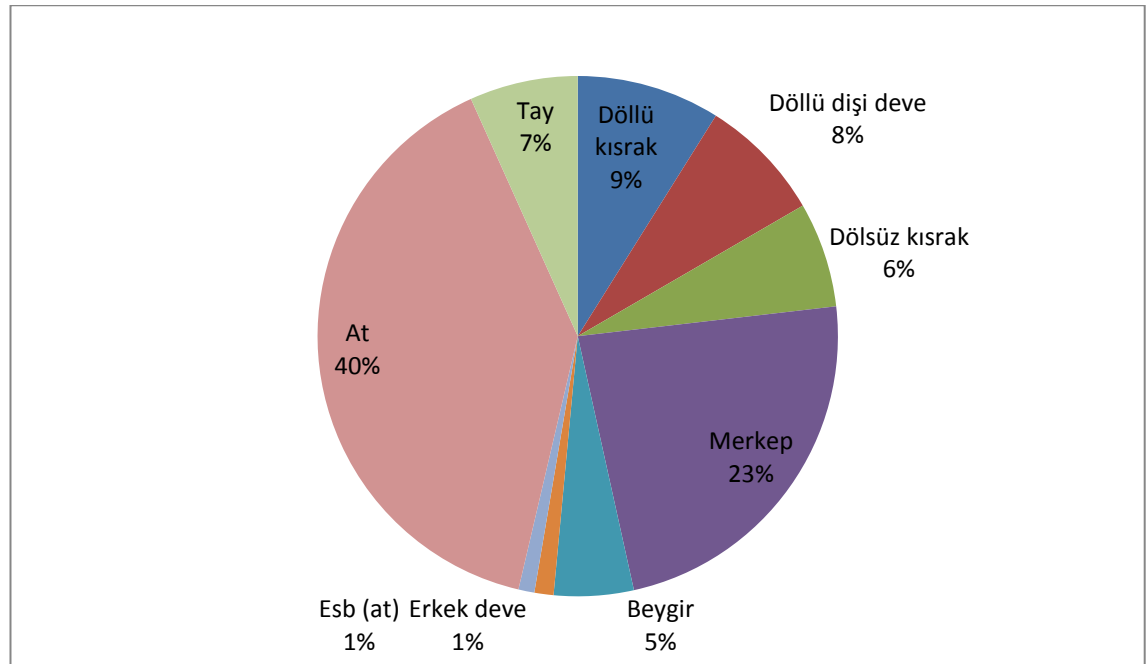
Mahalle ve Köyler									
Hayvan Adı	Gebe Köyü	Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	Hacı Osmanlar Köyü	Kozan Mahallesi	Çatallar Mahallesi	Evran Köyü	Devmeş Köyü	Bozyaka Köyü	Toplam
Döllü kısırak	7	14	5			2	2	15	45
Döllü dişi deve	4			30	1	4			39
Dölsüz kısırak	5	1	6	10	2	7	2		33

Merkep	10	20	22	13	1	16	16	20	118
Beygir	3	12	1	6		2		1	25
Erkek deve	1	2				3			6
Esb (beygir)		2		1			1	1	5
At			200						200
Tay		20	7				1	6	34
Toplam hayvan	30	71	241	60	4	30	22	43	

Tablo 12’de çıkan sonuçlara bakıldığı zaman yük ve binek gibi hayvanların bütün mahalle ve köylere dağıldığını görmek mümkündür. Bu sonuç ile bütün mahalle ve köylerin binek ve yük hayvanlarına ihtiyaç duyduğu söylenebilir.

Yük ve binek hayvanları arasında merkep ve atın sayısal olarak diğer hayvanları geçtiğini görmekteyiz. Bu yerleşim yerlerinde dişi devenin özellikle yetiştirilmesi binek hayvanının yanında sütünden de yararlanıldığı ihtimalini de göz önünde bulundurmak gerekir. Başka bir ifade ile develer hem yük ve binek ihtiyacı için kullanılmış hem de etinden ve sütünden yararlanılmıştır.

Grafik 10: Yük ve Binek Hayvanların Yüzdelerle Dağılımı

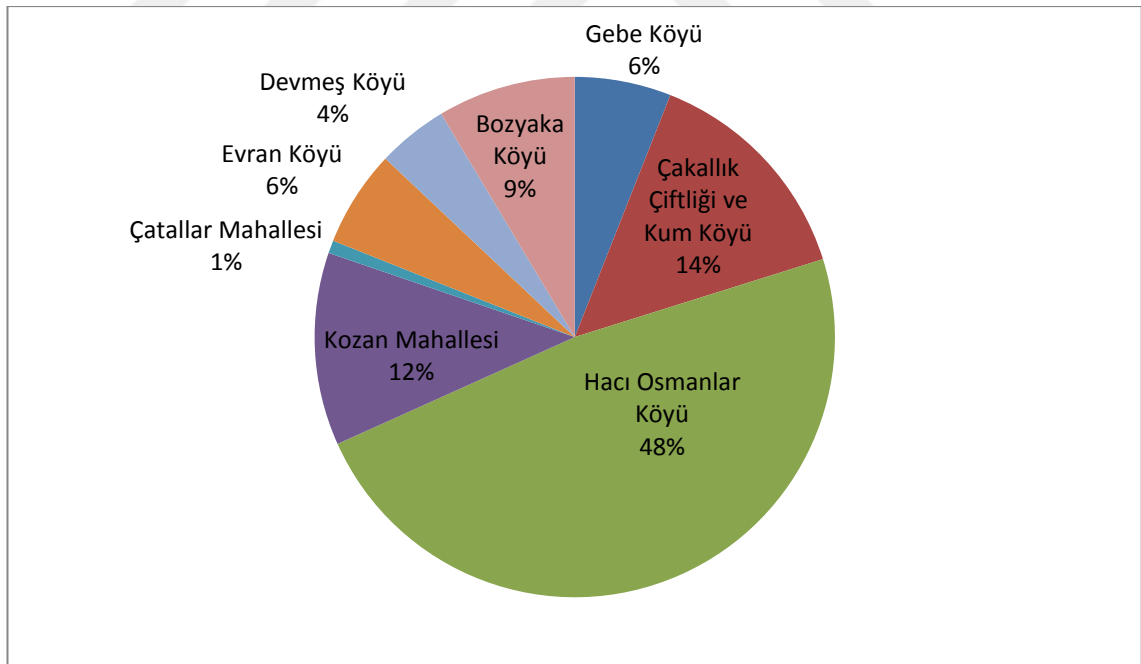

Grafik 10'a bakıldığı zaman Serik mahalle ve köylerinde yük ve binek hayvanlardan % 40 ile en çok at yetiştirildiği görülmektedir. Attan hemen sonra % 23 ile merkebin geldiğini görmek mümkündür. Bu iki veriye bakıldığı zaman Serik mahalle ve köylerinin % 63'ü at ve merkepten yararlandığı anlaşılmaktadır. Bu yararlanmanın da binek anlamında kullanıldığını tahmin etmek mümkündür.

Diğer yük ve binek hayvanların yüzdelik ortalaması % 4 civarı olduğu görülmektedir. Bu yerleşim yerlerinde tay % 7, dömlü kısrak % 9, dölsüz kısrak % 6, deve % 9, beygir % 5 ve esb(at) % 1 gibi yük ve binek hayvanlarına at ve merkep kadar rağbet edilmediğini görmek mümkündür.

Serik mahalle ve köylerinde yerleşim yerlerine göre yük ve binek hayvanlarının sayısal durumunun değişmektedir. Bu durum yer şekillerinden kaynaklandığını ve toplumun buna göre yük ve binek hayvanı yetiştirdiğini söylemek mümkündür.

Grafik 11: Yük ve Binek Hayvanların Mahalle ve Köylere Dağılımı

Grafik 11'de çıkan sonuçlarına bakıldığı zaman yük ve binek hayvanların yüzdelik olarak Mahalle ve köylere doğru orantılı olarak dağılmadığı söylenebilir. Bu sonuçlara bakıldığında % 48 gibi en fazla yük ve binek hayvanı Hacı Osmanlar Köyü'nde olduğu görülmektedir. Hacı Osmanlar Köyü'nde yük ve binek hayvana

ihtiyacın daha fazla olduğu sonucu çıkartılabilir. Buna göre bu köyde hayvanlarla taşımacılık yapıldığı bilgisine ulaşmak mümkündür. Nitekim bu köyde 200 tane at varlığı kaydedilmiştir. Bu yerleşim yerinde 37 hane olduğu düşünülürse, her haneye en az 5 tane at düşmektedir.

Hacı Osmanlar Köyü % 15, Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü % 13, Bozyaka Köyü % 9, Gebe Köyü % 6, Evran Köyü % 6, Devmeş Köyü % 4 ve Çatallar Mahallesi % 1 gibi sıralanmaktadır.

Çatallar Mahallesi yerleşim yerinde hane sayısının az olmasından dolayı % 1 gibi düşük bir veriye sahiptir. Çatallar mahallesinde bulunan toplam hane sayısı iki olduğu görülmektedir.

D) ARICILIK

Serik mahalle ve köylerinde arıcılığın çok ciddi bir potansiyel geçim veya ekonomik kaynak olduğunu görmek mümkündür. İncelediğimiz bütün köy ve mahallelerde arıcılığın yaygın olduğu görülmektedir.

Bu sonuçla genel anlamda Serik'in bütün mahalle ve köylerinin havası, yerleşim yeri ve bitki örtüsü ile arı yetiştiriciliğine müsait olduğu ve önemli gelir kaynaklarından birisi olduğu görülür. Çünkü bir bütün olarak Serik'in her yerinde arı yetiştiriciliği yapıldığı görülmektedir.

Tablo 13: Arıcılığın Köylere Kovan Dağılımı

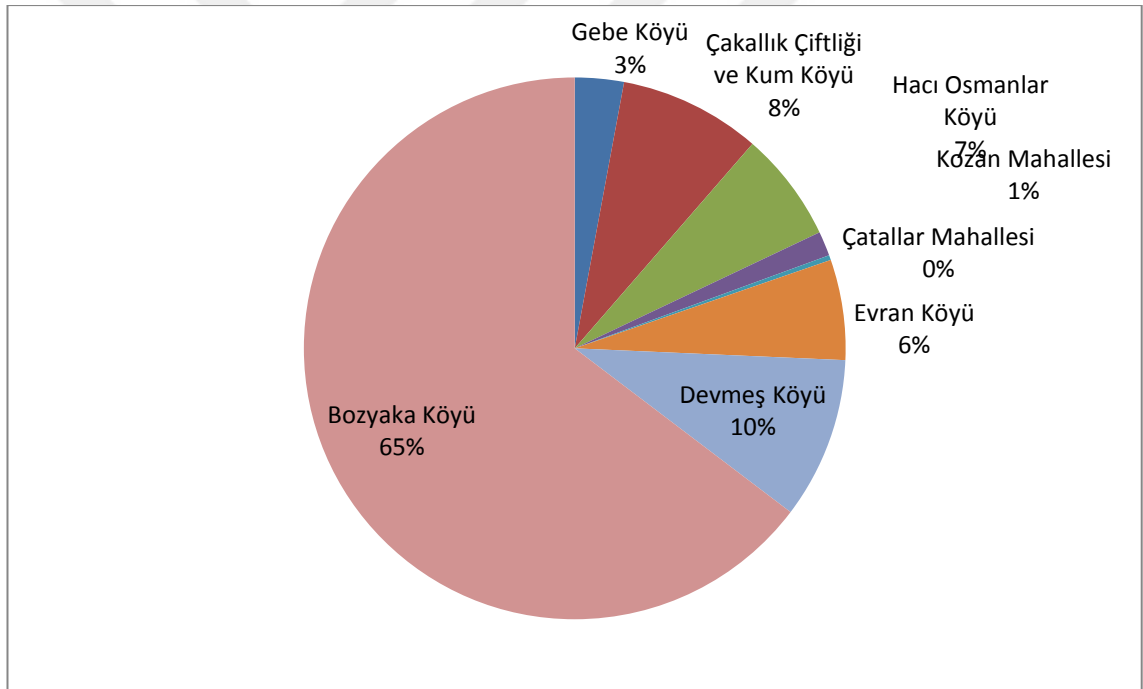
Mahalle ve Köyler									
Hayvan Adı	Gebe Köyü	Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	Hacı Osmanlar Köyü	Kozan Mahallesi	Çatallar Mahallesi	Evran Köyü	Devmeş Köyü	Bozyaka Köyü	Toplam
Arıcılık (Kovan sayısı)	20	58	45	10	2	41	66	443	685
Hasılatı Seneviyesi	200	580	450	100	20	410	660	4430	6850

Tablo 13'ün sonuçlarına bakıldığında arı yetiştiriciliğinin en çok olduğu yerleşim yeri 443 arı kovanı ile Bozyaka Köyü'nün geldiğini görmek mümkündür. Bu sonuçla Bozyaka Köyü'nün arı yetiştiriciliğinde havası, yerleşim yeri ve bitki örtüsünün uygun olduğunu tahmin edilebilir. Ekonomik olarak da Bozyaka Köyü arı yetiştiriciliği yapmış olması mümkündür.

Diğer yerleşim yerlerinde arı yetiştiriciliğinin sayısal dağılımı Kozan Mahallesi 10, Çatallar Mahallesi 2, Gebe Köyü 20, Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü 58, Hacı Osmanlar Köyü 45, Evran Köyü 41 ve Devmeş Köyü 66 arı kovanının olduğunu görmek mümkündür.

Grafik 12: Arıcılığın Hasılatı Seneviyesinin Mahalle ve Köylere Dağılımı

Grafik 12'de çıkan sonuçlara bakıldığı zaman (yukarıda da değinildiği gibi) Bozyaka Köyü % 65 ile Serik mahalle ve köylerinin hepsinden % 15 daha fazla arıcılık yetiştirdiğini görmek mümkündür. Bu durum ile Bozyaka Köyü Arıcılık sektörünün tek hâkimi olduğunu göstermektedir.

Diğer mahalle ve köylerin arıcılık sektöründeki hâsılatı seneviyesinin durumunu ise şöyle sıralanabilir; % 10 Devmeş Köyü, % 8 Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü, % 7

Hacı Osmanlar Köyü, % 6 Evran Köyü, % 3 Gebe Köyü, % 1 Kozan Mahallesi ve % 0 ile Çatallar Mahallesinin geldiğini görmek mümkündür.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SERİK KAZASINA BAĞLI GEBİZ BELDESİ VE ÇEVRE KÖYLERİNİN GELİR KALEMLERİ VE VERGİ ÇEŞİTLERİ

1. Temettuatların Dağılımı

Arapça bir kelime olan temettu; tüccar ve esnafın bir yıllık kazançlarından alınan vergiye verilen isimdir.¹⁰⁰ Başka bir kaynakta ise temettu; kâr etmek maksadıyla elde edilen gelirden alınan vergi çeşididir.¹⁰¹ “Temettû Vergisi” ise herkesin kazancına uygun olarak devlete verdiği vergi, anlamına gelmektedir. Osmanlı Devleti’nde uygulandığı zamana kadar ki şekliyle tarif edilecek olduğunda ise, tüccar ve esnafın senelik kazançlarının miktarının tahmin ve takdir edilerek, bundan binde ve yüzde hesabıyla alınan vergidir, denilebilir. Temettu tahririnin yapılmasındaki esas amaç, herkesin kazancına ve mal varlığına göre devlete belirli miktarda vergi vermesi ve bunun bir düzene konularak tespit edilen usullere göre yapılmasıdır.¹⁰² Yukarıda yazıldığı gibi “temettu”, hanelerin yıllık baz da tarım, hayvancılık ve başka gelirlerden gelen toplam gelire verilen isimdir. Toplam kârın tamamıdır. Bu maksat ile gelirlerin hanelere ve hanelerin elde ettiği toplam gelirin oranına göre devlete verdiği vergiye ise “temettu vergisi” denilmektedir. Yıllık bazda devlete verilen vergilerin yüzdeler dilimine denilmektedir.

Temettuat defterlerinde, muhassıllar tarafından halkın tüm mal, mülk, arazi, hayvan, ziraat işlenen ve işlenmeyen tarla, bağ, bahçe, ekip biçilen her ürünün cinsi ve kaç dönümlük ekim alanına sahip olduğu ve bunların yıllık geliri tek tek belirtilerek, vergi mükellefi olan hane reisinin bir senede ödediği öşür, rüsum ve toplam vergi miktarı kaydedilmiştir. Bu durum incelenen temettuat defterlerinin hepsinde aynen görülmektedir.¹⁰³ 1844-1845 yılı temettuat defterlerine göre Serik mahalle ve köylerinde

¹⁰⁰ M. Zeki Pakalın, “*Temettü’ Vergisi*”, Osmanlı Tarih Deyimleri Sözlüğü ve Terimleri, MEB Yayınları, İstanbul 1993, c. III, s.453

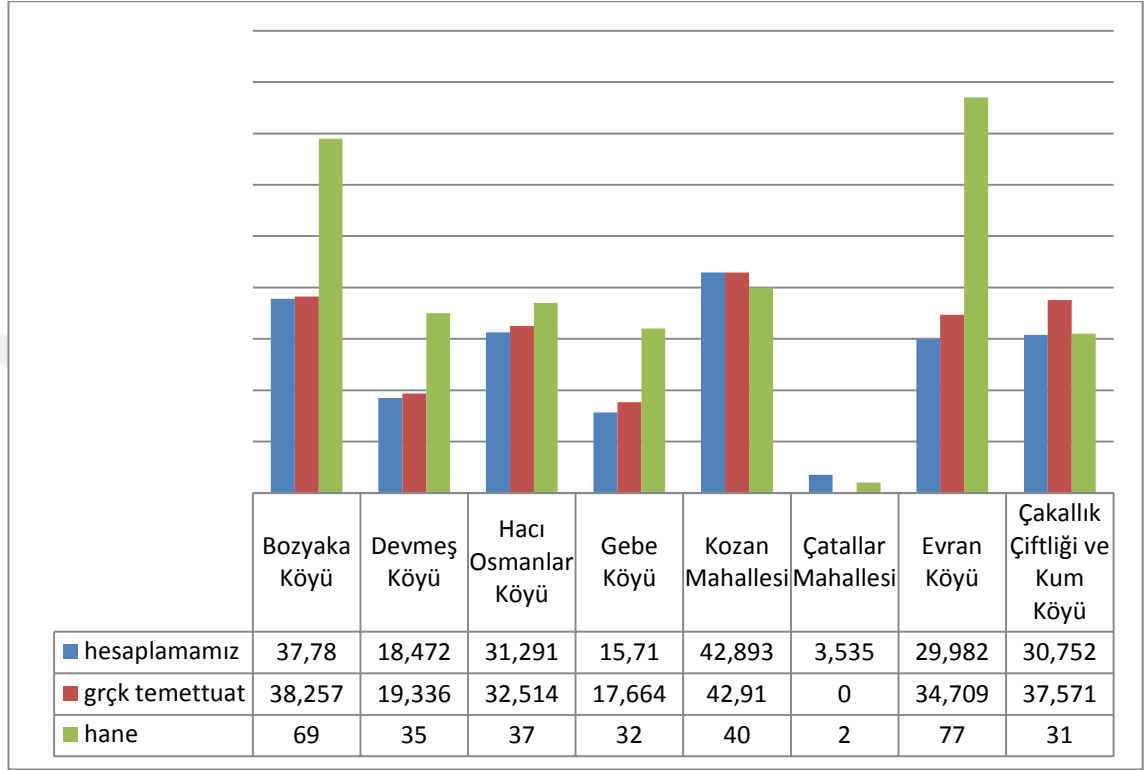
¹⁰¹ Ferit Develioğlu, “*Temettü’-Temettuat*”, Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat, yay. haz. Aydın Sami Güneçal. Aydın kitabevi, Ankara 1993.

¹⁰² Kızıllan, a. g. m, s. 60.

¹⁰³ Kızıllan, a. g. m., s. 61.

yapılan tarım ve hayvancılığın gelirlerini aşağıda göstereceğimiz tabloda ayrıntısı ile incelenecektir.

Grafik 13: Hanelerin Temettuatlarına Göre Dağılımı

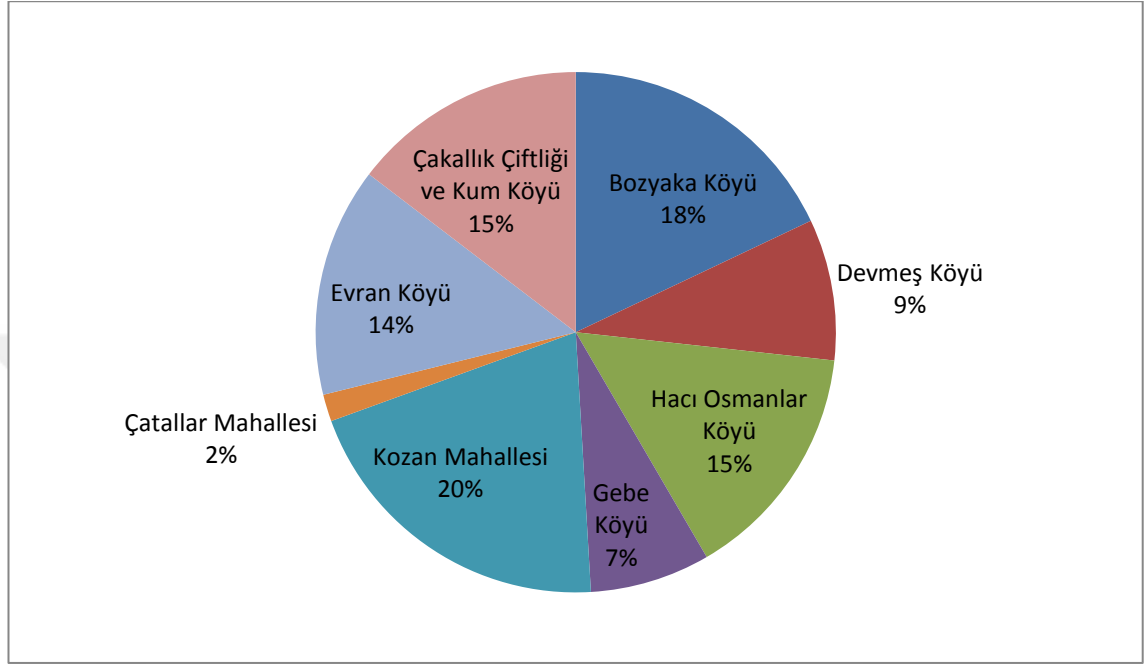
Grafik 13'e bakıldığı zaman çoğu köyün hane temettuatı arasında bir denge olsa da bir kaç köyün bu dengenin dışında kaldığını görmekteyiz. En fazla göz önüne çıkarı ise Evran Köyü'dür. Temettuatları ile hane sayısı arasındaki orantısızlığın temel nedenlerinden en önemlisi Evran Köyünde hanesi olup da temettuatlarının az olan hanelerin çoğunlukta olması bu orantısızlığı ortaya çıkarmaktadır.

Diğer bir orantısızlık örneği ise Bozyaka karyesinde karşımıza çıkmaktadır. Buradaki orantısızlığın temel nedeni hanelerin temettuatlarının hiç olmamasından veya temettuatlarının az olmasından kaynaklandığını söylemek mümkündür.

Çatallar Mahallesinde temettuatın olmamasının temel nedeni burada sadece iki hanenin mevcut olması bu nedenlerde kaynaklandığını söyleyebiliriz. Hanelerin Çatallar Mahallesinde yerleşik hayata geçmemeleri veya yerleşmemelerinin temel nedeni bilinmemektedir fakat bunun birkaç gerekçesi olabilir. Bu gerekçeler Çatallar

Mahallesinin dağlık olması veya göçebelerin bulunduğu bir mahalle olmasından kaynaklandığı tahmin edilebilir.

Grafik 14: Temettuatların Mahalle ve Köylere Dağılımı

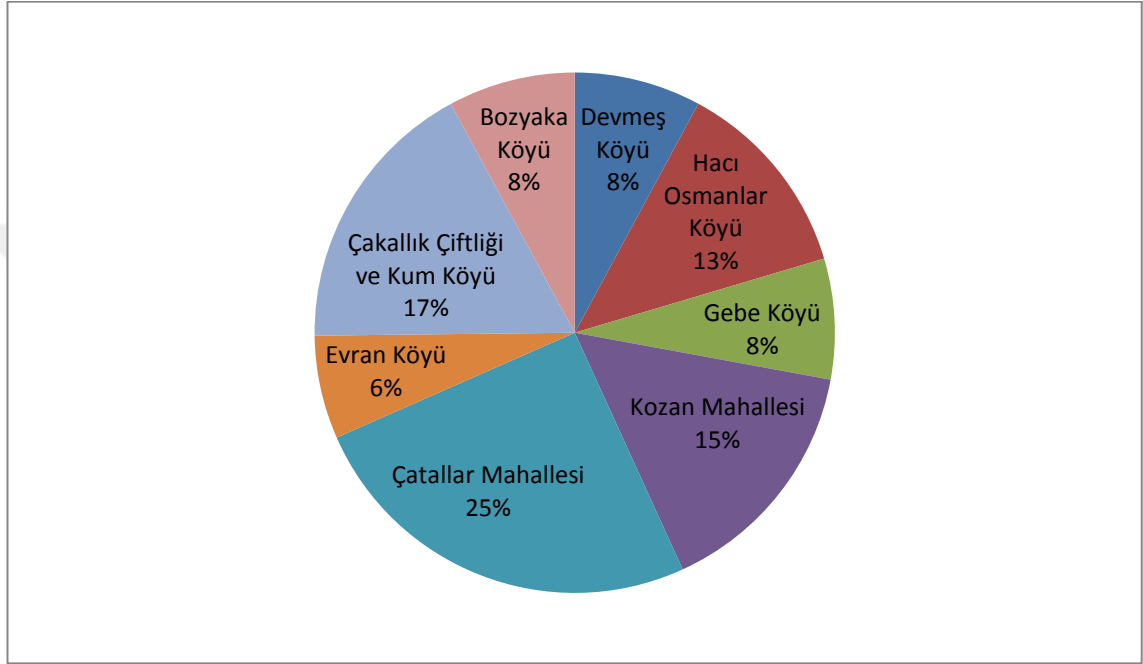
Grafik 14'ün sonuçlarına bakıldığında % 20 gibi bir sonuç ile Kozan Mahallesi'nin temettuatları başı çektiği görülür. Kozan Mahallesi'nin hane ve temettuatı arasında bir denge olduğu görülmektedir. Kozan Mahallesi'nin temettuat bakımından diğer köyleri geride bırakmasının temel nedeni köydeki bütün hanelerin bir işte çalışmasını etken olarak gösterebiliriz.

Kozan Mahallesi'nden hemen sonra % 18'lik bir dilimle Bozyaka Köyü gelmektedir. Bozyaka Köyü'nde Temettuatların fazla olmasının nedeni ise hane sayısının temettuat oranından fazla olmasından kaynaklandığı tahmin edilebilir.

Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü ise % 15, Hacı Osmanlar Köyü % 15, Evran Köyü % 14 olarak takip ettiğini görmekteyiz. Bu üç köy arasında temettuatı eşit olup fakat hane sayısı olarak Evran Köyü öne çıkmaktadır. Bu durum karşısında Evran Köyü'nün diğer köylere oranla ekonomik yönden fakir olduğu görülmektedir.

Kalan diğer köylerin temettuatları ise şöyle sıralanmaktadır; Devmeş Köyü % 9, Gebe Köyü % 7 ve Çatallar Mahallesi % 2 ile en son sırada yer almaktadır. Çatallar Mahallesi hane sayısının az olmasından dolayı temettuatı az görülmektedir. Devmeş ve Gebe Köyleri ise ekonomik anlamda fazla bir gelire sahip olmadıkları görülmektedir.

Grafik 15: Temettuatların Hane Başına Gelir Ortalaması

Grafik 15' te görüldüğü üzere hane başına düşen gelir en fazla % 25 ile Çatallar Mahallesi başı çekmektedir. Buradaki temel etken hane sayısının az fakat temettuatın diğer yerlere göre fazla olmasının rol oynadığını söylemek mümkündür. Çatallar Mahallesi'nde yer alan ailelerin aşiret olma ihtimalinden dolayı bu bölgeye fazla ailelerin yerleşmesini engellemiştir. Bundan dolayı bütün bölgenin bu ailelerin tarım ve hayvancılığına ayrılmış olabilir.

Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü bazı yerlere göre hane sayısı fazla olmasına rağmen hane başına düşen temettuatları % 17 ile ikinci sırada yer almaktadır. Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü'ndeki bu durum hane ile temettuat arasındaki orantıda hane sayısının temettuatından az olmasının rol oynadığı görülmektedir. Diğer bir ifade ile Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü temettuatlarının fazla olmasını temel etken olarak

söylemek mümkündür. Bu durumun gerekçesi olarak Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü'nde tarım ve hayvancılığın yoğun bir şekilde işletilmesi gösterilebilir.

Kozan Mahallesi % 15 ve Hacı Osmanlar Köyü % 13 temettuat oranları ile takip etmektedir. Bu iki yerleşim yerinde ki temettuat ve hane sayısı arasında fazla bir fark yoktur. Bu sonuçla hane başına düşen temettuat köy ortalaması ile doğru orantılı olduğu görülmektedir.

Diğer yerleşim yerlerinde hane başına düşen temettuları şöyle sıralayabiliriz; Devmeş Köyü tarım ve hayvancılık oranının düşük olmasından dolayı temettuatları % 8'de takip etmektedir. Bozyaka Köyü'nde tarım ve hayvancılık diğer yerlere oranla yüksek olmasına rağmen temettuatları % 8 civarındadır. Gebe Köyü'nün gelir düzeyi en düşük olmasına rağmen yine de temettuatları % 8'dir. Temettuatları yüksek olmasının temel nedeni başka gelir kaynaklarının var olmasına bağlamak mümkündür. Evran Köyü'nde hayvancılık yüksek olmasına rağmen temettuatları % 6 olmasının nedeni köy nüfusunun yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Bu yerleşim yerlerinin diğerlerinden farkı bu dört köyünde hane sayısının temettuat ortalamasının üzerinde bir sayısal mevcuda bağlamak mümkündür.

2. Vergi Çeşitleri

a) Yıllık Vergi Oranları

Temettu tahririnin yapılmasındaki esas amaç, herkesin kazancına ve mal varlığına göre devlete belirli miktarlarda vergi vermesi ve bunun bir düzene konularak belirlenen usullere göre tahsil edilmesidir.¹⁰⁴. Osmanlı Devleti'nde vergi tabiri ile ifade edilen ancemaatin vergisi emlak ve temettu vergileridir. Tanzimat öncesinde çok değişik türleri bulunan örfî tekâlif 1840 yılında kaldırılmış bunların yerine “vergi”, “ancemaatin vergi” ve ”komsuca alınan vergi” gibi isimlerle ifade edilen tek bir vergi

---

¹⁰⁴ Kızıllan, a. g. m, s. 60.

sistemi getirilmişti.¹⁰⁵ Zaman ve zeminin değişkenliğine bağlı olarak Osmanlı vergi tahsil mecrasının değişim ve gelişim gösterdiğini görmek mümkündür.

Herkesten kazancına uygun olarak alınan bir vergidir. Tüccar ve esnafın yıllık kazançları tahmin ve takdir edildikten sonra başlangıçta yüzde üç oranında alınmış, 1878’de yüzde dört’e çıkartılmıştır. 1860’tan itibaren sanat ve ticarete inhisar kaldırılmış, bu alanda çalışanlara birer “*Ruhsatiye Defteri*” verilerek yıllık gelirleri tahmin edilip defterlere geçirilmiştir. Temettu vergisi için esnafa verilen tezkerelere “*Ruhsatiye Tezkeresi*” denilmiş, vergi komisyonlarınca düzenlenerek esnaf kethüdalrı vasıtası ile ilgiliye teslim edilmiş, ona göre esnaf ödeyeceği vergiyi önceden bilme olanağına kavuşmuştur. II. Mahmut döneminde konulan “*İhtisap rüsumu*” Tanzimattan hemen sonra kaldırıldığından bu vergi hem onu karşılamış hem de yevmiye-i dükkân, şehriye-i dükkân gibi adlarla alınan diğer irili ufaklı vergilerin yerine konmuştur denilebilir.¹⁰⁶ Bu durum bize şunu göstermektedir; gelen her padişah yeni bir isim altında yeni bir sistem geliştirmiştir. Toplumun ihtiyacını göz önünde bulunduran padişahların, böyle gereksinimlerin zaruri olduğunu devlet sisteminin yürürlüğü için bu vergi alım yollarına başvurulduğu görülmektedir.

Serik Temettuat Defterlerinde vergiler, hane reisinin isminin üzerinde dikey olarak yazıldığı görülmektedir. Bu üst bölümde hane reisinin çalıştığı meslek ve yıllık vergisi hakkında bilgi verilmiştir “*Erbabı ziraattan idüğü sene-i sabıkan da vergiyü mahsusuna bir senede vermiş olduğu*” diye başlayıp hanenin o yılki yıllık vergisi ile birlikte kayıt altına alınmıştır. Eğer hane vergi veremiyorsa veya muaf ise “*merhum hacı altmış yaşında vasiyeti olan ammisi idüğü vergiyi mahsusundan veremediği*” veya “*merhumun burada hiçbir şeyi olmayıp askerliği ile meşgul olduğu*”¹⁰⁷ gibi örneklerle belirtilmektedir. Görüldüğü üzere açık bir şekilde yazıldığı ve bir de neden vergi veremediği sorusuna da cevap verebilecek şekilde kayıt altına alındığı görülmektedir. Yıllık vergiyi veremeyecek olan haneler ise şunlardır: Asker, sabi, fukara, yaşlı ve hiçbir şeyi olmayan göçmüş haneler olduğu kayıtlarda yazılmaktadır. Durumu böyle

¹⁰⁵ Kayhan, a. g. t, s. 98.

¹⁰⁶ Çadırcı, a,g,e, s. 346.

¹⁰⁷ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10535, s. 5-7.

kötü olan hanelerden vergi alınmamış ve böylelikle Tanzimat döneminde getirilen mali uygulamaların yapılandırıldığı görülmektedir.

Tablo 14: Yıllık Vergi Ortalaması

Mahalle ve Köyler	Toplam Hane	Vergi Veren Haneler	Vergi Vermeyen Haneler	Toplam Vergi (kuruş)	Toplam Hane Başına Düşen Vergi Ortalaması	Vergi Veren Hanelerin Ortalaması
Gebe Köyü	32	26	6	1081	33.78	41.57
Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	31	22	9	3465	111.77	157.5
Hacı Osmanlar Köyü	37	23	14	3934	106.32	171.04
Kozan Mahallesi	40	32	8	3409	85.22	106.53
Çatallar Mahallesi	2	1	1	190	95	190
Evran Köyü	77	24	53	1136	14.75	47.333
Devmeş Köyü	35	26	9	1244	35.54	47.84
Bozyaka Köyü	69	54	15	6083	88.15	112.64
Toplam	323	208	115	20544	567	771

Tablo 14 incelendiğinde toplam hane ile vergi veren hane arasındaki farkın en fazla olduğu yerleşim yeri Evran Köyü olduğu görülmektedir. Evran Köyü'nün toplam hane sayısı 77, vergi veren hane sayısı ise 24 olduğu temettuat defterlerinde yazılmaktadır. Aradaki fark 53 hane ile Evran Köyü öne çıkmaktadır. Bu durum Evran Köyü'nün ekonomik anlamda fazla bir gelire sahip olmadığını ve bunun sonucu olarak da vergi veremediklerini çıkartabiliriz. Evran Köyü'nün 3'te 2'sinin vergi vermedikleri görülmektedir.

Serik bölgesinde toplam hane içinde vergi vermeyen hane sayısı şöyle sıralanmaktadır. Bozyaka Köyü 15, Hacı Osmanlar Köyü 14, Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü 9, Devmeş Köyü 9, Kozan Mahallesi 8 ve Gebe Köyü 6 hane ile takip etmektedir. Sırası ile yazdığımız bu yerleşim yerlerinin genel anlamda ortalamayı göstermektedir.

Bu yerleşim yerlerinin içinde farklı bir yeri olan Bozyaka Köyü ortalamanın dışında kaldığı söylenilebilir. Bozyaka Köyü toplam hane sayısı 69 ve vergi veren hane sayısı 54 ile bu ortalamayı aşağıya doğru çektiğini söylemek mümkündür. Bozyaka Köyü'nün 5'te 4'ünün vergi verdiği tahmin edilmektedir. Bu durum neticesinde Bozyaka Köyü'nün maddi anlamda iyi bir seviyede olduğunu söylemek mümkündür.

Yukarıdaki tablo göstergelerine göre Bozyaka Köyü 6083 gibi yüksek bir vergi oranı ile başı çektiği görülür. Bu durum yukarıda da bahsedildiği gibi Bozyaka Köyü'nün ekonomik anlamda yüksek bir seviyede olduğunu söylemek mümkündür. Ekonomisinin iyi olmasından dolayı bu durum vergiye de yansıdığı görülmektedir. Bozyaka Köyü halkının çoğunluğu ziraat ile uğraşmakla birlikte ve durumu pek iyi bir seviyede olmamasına rağmen birçok ailenin yinede vergi vermeye riayet gösterdiğini söylemek mümkündür.

Diğer mahalle ve köylerin vergi sıralaması ise şöyle; Hacı Osmanlar Köyü 3934, Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü 3465, Kozan Mahallesi 3409, Devmeş Köyü 1244, Evran Köyü 1136, Gebe Köyü 1081 ve Çatallar Mahallesi 190 kuruş vergisi ile diğerlerini takip etmektedir. Bu sonuçlara bakıldığı zaman vergi oranlarına göre bu yerleşim yerlerini dört gruba ayırmak mümkündür.

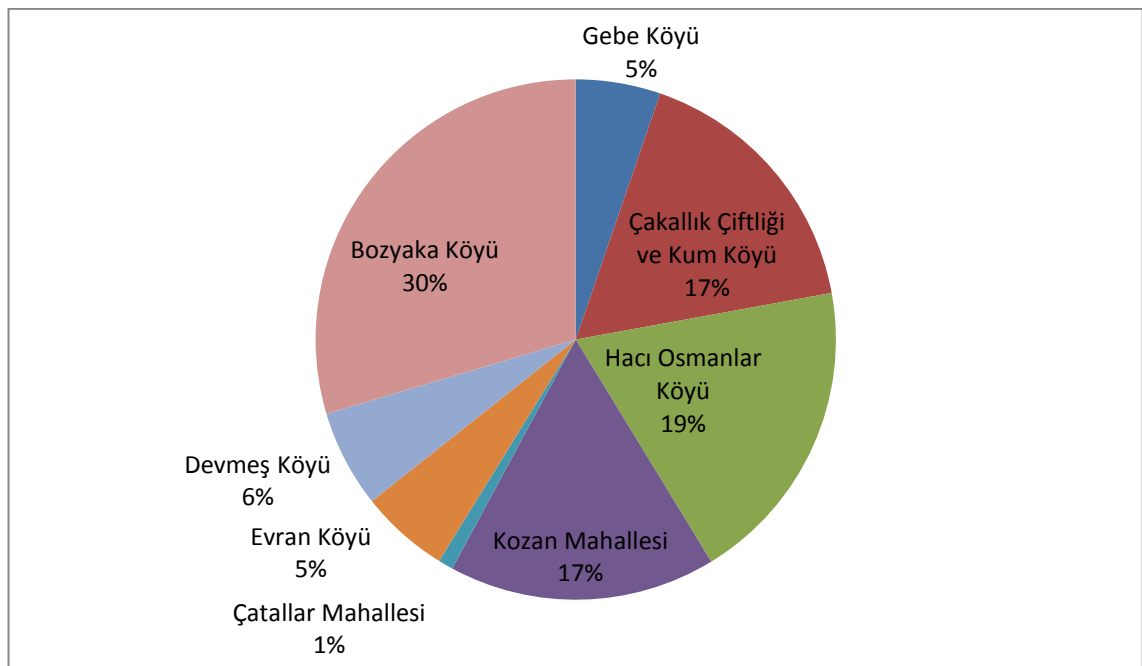
Birinci grup 6000 kuruş ve üzeri olan Bozyaka karyesi bulunmaktadır. İkinci grup 3000 kuruş ve üzeri olan Kozan Mahallesi, Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü ve Hacı Osmanlar Köyü takip etmektedir. Üçüncü grup 1000 kuruş ve üzeri olan Gebe Köyü, Evran Köyü ve Devmeş Köyü bulunmaktadır. Dördüncü grup ise 500 kuruş ve altı olan Çatallar Mahallesinin takip ettiği görülmektedir. Çatallar Mahallesi hane sayısı itibariyle diğer yerleşim yerlerinden ayrılabilir. Çünkü var olan toplam hane sayısı ikidir. Bu nedenle verilen vergi genel ortalamanın üstünde takip ettiğini söylemek mümkündür.

Tablo 14'te çıkan diğer bir veri göstergesi de vergi veren hanelerin ortalamasıdır. Hane başına düşen yüzdeler dilimin kuruş bazında verileri aşağıda verilmektedir. Gebe Köyü'nde hane başına düşen 41,57 kuruşluk vergi diğer yerleşim yerlerine göre en düşük seviyede takip ettiği görülmektedir. Bu durum Gebe Köyü'nde vergi veren hanelerin genel anlamda gelir ve vergilerinin az olduğunu göstermektedir.

Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü hane başına düşen 157,5 kuruşluk vergileriyle bu yerleşim yerleri arasında en yüksek ikinci sırada olan yerleşim yeridir. Hacı Osmanlar Köyü hane başına düşen 171,04 kuruşluk vergileriyle bu sekiz yerleşim yeri için de en yüksek vergiye sahip yerleşim yeridir. Buradaki temel fark vergi veren hanelerin genel anlamda gelir düzeyinin yüksek ve buna mukabil vergilerinin de yüksek olmasını sağladığını söylenilebilir. Kozan Mahallesi hane başına düşen 106,53 kuruş vergileriyle diğer yerleşim yerlerini takip etmektedir. Çatallar Mahallesi hane başına düşen yıllık vergi 142,5 kuruşla üçüncü sırada yer almaktadır. Evran Köyü hane başına düşen 47,333 kuruşluk vergisiyle en düşük vergi ortalamasına sahip yerleşim yerleri içinde yer almaktadır. Devmeş Köyü hane başına düşen 47,84 kuruşluk yıllık vergileriyle en düşükler arasında bulunmaktadır. Bozyaka Köyü 112,64 kuruşluk hane başına düşen yıllık vergi ile diğer yerleşim yerlerini takip etmektedir.

Bu sonuçlar neticesinde bölgenin devlete ödedikleri verginin genel portresi ortaya çıkmış görünmektedir. Bu sonuçlarla vergi veren haneler ile vergi vermeyen haneler arasında ciddi anlamda rakamların değiştiğini söylenilebilir. Çünkü bazı yerleşim yerlerinde vergi vermeyen hanelerin rakamsal anlamda yüksek olduğunu ve bu durumun sonuçlara etki ettiği görülmektedir.

Grafik 16: Temettuat Defterlerine Göre Yerleşim Yerleri Vergi Oranları

Grafik 16’da çıkan sonuçların yerleşim yerleri ve vergilerinin yüzdeler dilimleri yukarıda görülmektedir. Yukarıda da bahsedildiği gibi grafik sonuçlarından dört grubun ortaya çıktığı görülmektedir. Bu gruplar % 25 ve üzeri, % 15 ve üzeri, % 5 ve üzeri bir diğeri ise % 1 grubu bulunmaktadır.

Yerleşim yerlerinin oranlarına bakıldığı zaman Bozyaka Köyü % 30’luk vergi oranıyla başı çektiği görülmektedir. Bu durumun ortaya çıkmasının temel nedeni Bozyaka Köyü’nün ekonomik anlamda iyi olması vergi sonuçlarını etkilediği görülmektedir. Yerleşim yerlerindeki insanların gelirlerini gizleme veya perdeleme olayına girişmedikleri görülmektedir.

Hacı Osmanlar Köyü % 19’luk vergisi ile ikinci sırada yer almaktadır. Hacı Osmanlar köyü 37 hane sayısı ile dördüncü sırada yer almaktadır. Buna mukabil vergi sıralamasında ikinci sıraya yükselmesi yerleşim yerindeki hanelerin çoğunluğunun vergi vermesi ve bu hanelerin çoğunluğunun ekonomik düzeyinin yüksek olmasından kaynaklanmaktadır. Bu durum doğrudan vergi vermeye de etki ettiği görülmektedir.

Diğer yerleşim yerlerinin oranları ise şöyle; Gebe Köyü % 5, Kozan Mahallesi % 17, Çatallar Mahallesi % 1, Evran Köyü % 5, Devmeş Köyü % 6, Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü % 17 yüzdeler bir orana sahip olduğu görülmektedir. Bu yerleşim yerleri içerisinde % 6 civarı olan yerleşkelerin hane sayısı çok olmasına rağmen ve bir diğeri de vergi veren haneler çok olmasına mukabil vergi düzeylerinin düşük olması bu üç köyün ekonomik düzeyinin iyi durumda olmadığını göstermektedir. % 1 vergisiyle Çatallar Mahallesinin hane sayısının az olmasından kaynaklandığını söylenebilir.

b) Öşür (A’sar) Vergisi

Öşrün kelime manası “onda bir”dir. İslamiyet’te fethedilen topraklara Müslümanların yerleştirilmesi veya yerli halkın İslamiyet’i kabulleri halinde bu yerler “*arazi-i öşriyye*” diye adlandırılmış ve dolayısıyla, tabii veya sun-i sulama yapılmasına

göre ziraattan alınan 1/10 ile 5/10 oranındaki öşür, Müslümanlardan alınan bir vergi çeşididir.¹⁰⁸

Öşür vergisi, Bakara suresi 267. ayetinde, “Sizin için yerden çıkardıklarımızdan infak edin” ayeti ile Hz. Peygamber’in, “ Toprak ürünlerinden yağmur ve nehir sularıyla sulananlarda onda bir, kova ile sulananlarda yirmide bir oranında zekât vardır” hadisi temel alınmıştır.¹⁰⁹ Öşür vergisi bu iki dayanak noktadan ortaya çıkmış ve Hz. Peygamber ile uygulamaya başlanmıştır. Dört mezhebin farklı nüansları olsa da dördü de öşür vergisini uygulamışlardır.

“Osmanlı ülkesinde özellikle tımar sistemi geçerli olduğu için sahiplerin mülkü olan öşri toprakların sayısı çok azdı. Tımar sisteminde rekabe (soyut mülkiyet ve denetim hakkı) fetih esnasında Müslümanlara vakfedilerek, miri arazi yani devlete ait toprak addedilerek hemen hemen bütün ülke topraklarına yaygınlaştırılmıştı. Bu idare tarzında çiftçiler devlete ait toprakların daimi ve irsî kiracısı durumundaydı. Öşür adıyla her yıl üründen devlete bir pay toprak kirası (icare) veya bir paylaşma aracı (harâc-ı mukâseme) olarak alınmaktaydı. Öşrün oranı toprağın verimine, sulama şartlarına, ürün çeşitlerine, mahalli örf ve adetlere göre büyük değişiklikler arz etmekte, bazen her kaza, hatta her köy için ayrı ayrı tayin edilmekteydi”.¹¹⁰

Tanzimat’ın ilk yıllarında muhassıllar aracılığıyla emaneten tahsil edilen aşar vergisi, tahsilâtta görülen başarısızlık üzerine iltizama verilmeye başlandı.¹¹¹ Temettuât defterinde, yatay olarak hane reisinin çalıştığı iş ve yıllık vergiden sonra “aşar ve rüsumat olarak seneyi sabıkada bir senede vermiş olduğu”¹¹² diye yazılmaktadır. Aşağı da Serik’e bağlı sekiz yerleşim yerinin 1844-1845 yılı öşür vergisinin tablosu gösterilmektedir.

¹⁰⁸ Mübahat S. Kütükoğlu, *Osmanlı İktisadi Yapısı, Osmanlı Devleti Tarihi*, Cilt 2, Feza Yayınları, İstanbul 1999, s.531.

¹⁰⁹ Mehmet Erkal, “Öşür: Fıkıhta”, *DİA*, C.34, İstanbul 2007, s. 101.

¹¹⁰ Ahmet Tabakoğlu, “Öşür: Osmanlılarda”, *DİA*, C.34, İstanbul 2007, s. 101.

¹¹¹ Özcan, *a.g.t.*, s. 48.

¹¹² B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10554, s.1.

Tablo 15: 1844-1845 Yılı Öşür Vergisi

Mahalle ve Köyler	Toplam Hane	Öşür Vergisi Veren Haneler	Öşür Vergi Vermeyen Haneler	Toplam Öşür Vergisi (kuruş)	Toplam Hane Başına Düşen Öşür Vergisi Ortalaması	Öşür Vergisi Veren Hanelerin Ortalaması
Gebe Köyü	32	19	13	708	22,125	37,263
Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	31	18	13	2149,5	69,322	119,38
Hacı Osmanlar Köyü	37	18	19	1401	37,864	77,833
Kozan Mahallesi	40	21	19	1385,5	34,625	65,95
Çatallar Mahallesi	2	2	0	285	95	190
Evrans Köyü	77	28	49	729	9,467	26,035
Devmeş Köyü	35	27	8	718	20,514	26,592
Bozyaka Köyü	69	49	20	2567	37,202	52,387
Toplam	323	182	141	9943	325	594

Tablo 15’te çıkan sonuçlara bakıldığında en fazla öşür vergisi veren yerleşim yeri 2567 kuruşluk vergisi ile Bozyaka Köyü olduğu görülmektedir. Hemen akabinde Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü ile Kozan Mahallesi takip etmektedir. En az öşür vergisi veren yerleşim yerleri ise 285 kuruş ile Çatallar Mahallesi, 708 kuruşla Gebe Köyü, 718 kuruşla Devmeş Köyü ve 729 kuruş ile Evrans Köyü’nün takip ettiğini görmek mümkündür.

Tablo 15’te dikkate değer bir diğer konu ise vergi veren hanelerin sayısı ile öşür vergisi veren hane sayısının birbirini tutmadığıdır. Vergi vermeyen hanelerin birçoğunun öşür vergisi verdiği görülmektedir. Bu durumun temel nedeni bölge ahalisinin öşür vergisini İslam’ın bir şartı olarak kabul etmesinden dolayı olabilir. Bu bölgenin temettuat defterlerine bakıldığında Gayri Müslim ailelerin bu bölgede yaşamadığı görülmektedir. Bundan dolayı öşür vergisi vermeyen 141 hanenin tümü de ekonomik durumunun zayıf olmasından kaynaklanmaktadır.

Tablo 15’te görüldüğü gibi öşür vergisi veren hane ortalamasının en yüksek olduğu yerleşim yeri 190 kuruş ile Çatallar Mahallesi olduğu görülmektedir. Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü ile Hacı Osmanlar Köyü öşür vergisi sıralamasında Çatallar Mahallesi takip etmektedir. En düşük ortalama ise sırasıyla Evran Köyü, Devmeş Köyü ve Gebe Köyü olduğu görülmektedir.

Tabloda ortaya çıkan sonuçlara bakıldığında Bozyaka Köyü’nde öşür vergisi veren hane sayısı ile toplam hane başına düşen öşür vergisinin en fazla olduğu yerleşim yeri olarak ortaya çıkmaktadır. Bu durum Bozyaka Köyü’nün ekonomik anlamda iyi bir durum da olduğunu söylenilebilir. Evran Köyü’nde öşür vergisi vermeyen hane sayısı itibariyle başı çekmesi mezhep ve ekonomik etkenlerden kaynaklanma ihtimali bulunmaktadır.

c) Âdet-i Ağnâm Rüsûmu

Osmanlı İmparatorluğunda koyun ve keçiden alınan vergiye *âdet-i ağnâm* denilmektedir.¹¹³ Hayvancılıkla uğraşan yerleşik halk göçebeler-müslüman ve gayr-ı Müslim ayrımı yapılmaksızın besledikleri koyun ve keçilerden, nevruda kuzu ve oğlaklarıyla birlikte sayılmak üzere, *resm-i ganem* veya *ağıl resmi* adıyla iki baş hayvan için bir akçe vergi verilmiştir.¹¹⁴ Osmanlı Devleti, küçükbaş hayvanların kesin sayılarının belli olduğu ilkbahar aylarında bu hayvanların sayımı yapıp ve bu sayılar adedince âdatı ağnâm vergisi alındığı görülmektedir.

Tanzimat öncesinden beri alınan bu verginin hesaplanmasında ve oranlarında bazı düzenlemeler yapılmış, bölgelere göre, koyunun değeri, sütünden, yavrusundan yapağısından sağlanabilecek gelir göz önünde tutularak idare meclislerince saptanmış, ona göre alınmaya başlanmıştır. Yıllık belirlenen bedelinin yüzde onunun vergi olarak alınması uygun görülmüştür. Buna göre Anadolu vilayetlerinin bir kısmında yıllık hâsılat 30 kuruş, bir kısmında 20 kuruş, bir kısmında ise 15 kuruş kabul edilmiş, vergide böylece, koyun veya keçi başına üç kuruşla bir buçuk kuruş arasında saptanmıştır.

¹¹³ Karaca, *a.g.e.*, s. 259.

¹¹⁴ Kütükoğlu, *a.g.e.*, s. 538.

1857’de belirlenen bu vergiye 1871’de bazı vilayetlerde 40, bazılarında ise 20 para zam yapılmıştır.¹¹⁵

Temettuat defterinde öşür vergisinden sonra yatay “âdeti ağnâm rüsümü keçi”¹¹⁶ olarak yazılmış olduğunu ve incelediğimiz yerleşim yerlerinde genel anlamda keçilerden alınmış olduğunu görmek mümkündür. Temettuat Defterlerinde belirtilen hayvanın isminden sonra toplam hayvan sayısı yazılmış ve bu sayıdan sonra yıllık alınacak verginin miktarı belirtilmiştir.

Tablo 16: 1844-1845 Yılı Âdet-i Ağnâm Vergisi

Mahalle ve Köyler	Toplam Hane	Ağnâm Vergisi Veren Haneler	Ağnâm Vergisi Vermeyen Haneler	Toplam Ağnâm Vergisi	Ağnâm Vergisi Veren Hanelerin Ortalaması
Gebe Köyü	32	14	18	520	37,142
Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü	31	0	31	0	0
Hacı Osmanlar Köyü	37	3	34	160	53,333
Kozan Mahallesi	40	0	40	0	0
Çatallar Mahallesi	2	0	0	0	0
Evrans Köyü	77	27	50	1029	38,111
Devmeş Köyü	35	24	11	883	36,791
Bozyaka Köyü	69	18	57	1125	62,5
Toplam	323	86	237	3717	227

Tablo 16’da çıkan sonuçlara bakıldığında en fazla ağnâm vergisi veren yerleşim yeri 1125 kuruş ile Bozyaka Köyü olduğu görülmektedir. 1029 kuruş ile Evrans Köyü ve 883 kuruş ile Devmeş Köyü Bozyaka Köyü’nü takip ettiği görülmektedir. En az ağnâm vergisi veren yerleşim yerleri ise 160 kuruş ile Hacı Osmanlar Köyü ve 520 kuruş ile Gebe Köyü’nün olduğu görülmektedir.

¹¹⁵ Çadırcı, a.g.e. , s.346-347.

¹¹⁶ B.O.A., ML. VRD. TMT. d. 10549, s. 1.

Bununla birlikte hiç ağnâm vergisi vermeyen yerleşim yerlerinin de olduğu görülmektedir. Bu yerleşim yerlerinin isimlerini şöyle sıralayabiliriz; Kozan Mahallesi, Çatallar Mahallesi ile Çakallık Çiftliği ve Kum köyü ağnâm vergisi vermediğini söylemek mümkündür.

Tablo 16’da çıkan diğer bir sonuç ise yerleşim yerlerindeki ağnâm vergisi veren hane sayısıdır. Tabloya göre hane olarak en fazla ağnâm vergisi veren yerleşim yerinin 27 hane ile Evran Köyü’nün olduğunu görülmektedir. Evran Köyü’nün akabinde Devmeş Köyü 24 hane ve Bozyaka Köyü 18 hane ile takip etmektedir. En az ağnâm vergisi veren yerleşim yerleri ise Hacı Osmanlar Köyü 3 hane ve Gebe Köyü 14 hane ile takip ettiğini söylemek mümkündür.

Bu yerleşim yerlerinde küçükbaş hayvanların (et, süt ve yün gibi) ekonomik olmasından dolayı aileler, küçükbaş hayvanları beslediği görülmektedir. Bundan dolayı küçükbaş hayvanların sayısal çoğunluğu vergiye yansıdığı görülmektedir.

Tablonun geneline baktığımız zaman Evran köyü, Devmeş köyü ve Bozyaka karyelerinde küçükbaş hayvancılığının önemli bir gelir kaynağı olduğunu söylemek mümkündür. Kozan Mahallesi, Çatallar Mahallesi ve Çakallık Çiftliği ve Kum karyeleri gibi yerleşim yerlerinde küçükbaş hayvancılığının hiç olmadığı bunun temel nedeni yerleşim yerinin buna elverişli olmaması veya ekonomik olarak bir gelir kaynağı olarak görülmemesinden kaynaklanıyor olabilir.

Küçükbaş hayvancılığın yaygın olarak görülmesinde küçükbaştan alınan verginin düşük olmasının da etkisi olmaktadır. Bir keçinin yıllık gelirinin 100 kuruş civarı, ağnâm vergisinin ise 0,721 kuruş olduğu dikkate alınırsa ağnâm vergisinin çok düşük bir gider olduğu görülmektedir.¹¹⁷ Serik genelini göz önünde bulundurduğumuz zaman küçükbaş hayvancılığın bütün yerleşim yerlerinde yaygın olarak beslenilmediği sadece belli bölgelerde kümelenildiğini söylemek mümkündür. Bu durum, Serik’te küçükbaş hayvancılığından daha ekonomik başka gelirlerin olduğunu göstermektedir.

---

¹¹⁷ Özcan, a. g. t. , s. 50

SONUÇ

Serik Kazası, bugünkü turizm öneminin bir benzerini tarih serüveninde de yaşadığı malumdur. Serik, tarihin eski askeri ve ticari yerleşim yeri konumunda olması nedeniyle tarih boyunca Pers, Hellen, Roma, Bizans, Selçuklu, Tekeoğulları, Osmanlı Devleti ve Cumhuriyet dönemiyle birlikte birçok devletin egemenliği altına girerek günümüze kadar gelmiştir.

Bulunduğu coğrafi konumdan dolayı birçok devletin saldırısına uğrayarak işgale maruz kalmıştır. Serik Kazasının Akdeniz'e kıyısı bulunması ve kıyının hemen ardından dağlarla buluşması dolayısıyla devletlerin ve korsanların ilgisini çekmiştir. Cumhuriyet öncesi Serik Kaza merkezinin daha içeride bulunduğu kayıtlardan anlaşılmaktadır. Bunun temel nedeni gelebilecek herhangi bir saldırıyı dağ oluşumlarıyla önlemektir. Cumhuriyetten sonraki dönemden itibaren turizmin etkisiyle insanlar kıyı şeridine yerleşerek Serik Kaza merkezinin sahil tarafa kaymasına neden olmuştur.

Serik, ilk çağda Roma İmparatorluğu ile birlikte birçok devletin egemenliği altında kalmıştır. Anadolu Selçuklu Devleti 1207 yılında Antalya'yı fethedince doğal olarak Serik bölgesi de Selçuklu Devleti hâkimiyetine girmiştir. Anadolu Selçuklu Devleti Serik bölgesine "Karahisar-ı Teke" adını vermiştir. Anadolu Selçuklularından sonra 1301'de Hamidoğulları bu bölgeyi alarak "Teke Karahisarı" adıyla devam etmiştir. Bu hâkimiyet fazla sürmemiş 1393 yılında Osmanlı Sultanı Sultan Yıldırım Bayezid bu bölgeyi fethederek Osmanlı topraklarına katmıştır. Bu dönemden sonra Gebiz, Karahisar-ı Teke ve Serik adlarıyla Osmanlı hâkimiyetinde kalmıştır. Merkezî bir yerden daha çok nahiye ve köylerden müteşekkil bir yapı ile 1926 yılında kaza olarak Antalya'ya bağlanmıştır.

Serik Kazası, 1844-1845 yıllarda toplam olarak 22 yerleşim yerinden oluşmaktadır. Bu yerleşim yerlerinin 5'i nahiye, 2'si mahalle, 2'si çiftlik ve 13'ü köy statüsündedir. İdari bakımdan Serik kazası önce Teke (Antalya) sancağına bağlı olup sonra Antalya'nın bir üstü niteliğiyle Konya Eyaletine tabi olarak idaresini sürdürmüştür. Temettuat defterlerinin çözümlerine bakıldığında incelenen 8 yerleşim yerinde gayr-ı Müslim tebaaya rastlanılmadığı görülür.

1844-1845 yıllarına ait Serik Kazası Temettuat defterlerinin adedi oldukça fazla olduğu için sadece 10534 (Gebe Köyü), 10535 (Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü), 10536 (Hacı Osmanlar Köyü), 10541 (Kozan Mahallesi), 10544 (Çatallar Mahallesi), 10549 (Evrans Köyü), 10551 (Devmeş Köyü), 10554 (Bozyaka Köyü), numaralı Serik temettuat defterleri ışığında çalışma temellendirilmiştir. Böylece, Gebiz Beldesi ve çevresindeki yerleşim yerleri çalışmanın ana konusunu oluşturmuştur.

Temettuat defterlerinden çözümlenen 8 yerleşim yerinde toplam olarak 323 hanenin olduğu görülmektedir. Hanelerin yoğun olduğu yerleşim yerleri Evrans Köyü ve Bozyaka Köyü; hanelerin en az olduğu yerleşim yeri ise Çatallar Mahallesi'dir. Diğer yerleşim yerleri ise ortalama 30 haneye sahip yerlerdir. Bu yerleşim yerlerinde toplam olarak 1615 kişinin hayatını idame ettiği tahmin edilmektedir.

Müslüman yerleşim yerleri olduğundan dolayı genel anlamda isim ve lakaplar da dini ve kültürel değerlerden geldiği görülmektedir. Buna mukabil olarak insanların fiziksel özellikleri de lakaplarda etkili olduğunu söylemek mümkündür. Babasının ismi, hangi haneden olduğu ve çalıştığı yerlerin de isim ve lakaplarda etkin rol aldığı söylenilebilir. Genel anlamda değer veren ve yücelten isim ve lakapların kullanıldığı görülmektedir.

Tarım alanlarına bakıldığında hane sayısı ile paralellik gösteren bir durumun söz konusu olduğunu söylemek mümkündür. En çok tarım alanı Bozyaka Köyü'nde, en az tarım alanı ise Çatallar Mahallesinde olması bu durumu kanıtlar mahiyettedir; fakat Evrans Köyünü bu kanıtın dışında tutmak gerekir. Çünkü hane sayısı en fazla olduğu halde tarım toprağı az olduğu görülmektedir. Bu durum Evrans Köyü'nün tarım dışı geçim kaynaklarına sahip olduklarını göstermektedir.

Tarım alanlarında en çok penbe (pamuk), duhan (tütün), simsim (susam) şa'ir (arpa) gibi tarımsal ürünlerin ekildiği görülmektedir. En az ekilen ürünler ise hınta (buğday) ve darı olduğu söylenilebilir. Bu durum, Serik bölgesinde sulak ürünlerin yetiştirildiğinin ve karasal iklimin etkili olmadığını göstermektedir.

Serik bölgesinin hayvancılığa müsait olmasından dolayı bu yerleşim yerlerinde hayvancılığın yapıldığı görülmektedir. Bu yerleşim yerlerindeki hayvancılık ticaret için

olmadığı genel anlamda hanenin katık ihtiyacını karşılamak için beslenildiği durumu söz konusu olabilir. Çünkü büyükbaşlar da her haneye ortalama olarak 3 civarı hayvanın düştüğünü söylemek mümkündür. Büyükbaşlar da en fazla sağman inek, buzağı ve öküz küçükbaşlar da ise en fazla sağman keçi ve oğlak olduğu görülmektedir. Büyükbaş hayvancılığa oranla küçükbaş hayvancılığın daha çok olduğunu söylemek mümkündür. Bu durum arazi şartlarının küçükbaş hayvancılığa daha çok müsait olduğu söylenilebilir.

Gelir düzeyinin en fazla olduğu yerleşim yeri 42893 kuruşla Kozan Mahallesi 38257 kuruşla Bozyaka Karyesi takip etmektedir. En az gelire sahip yerleşim yeri ise 3535 kuruşla Çatallar Mahallesi ve 17664 kuruşla Gebe Karyesi olduğunu söylemek mümkündür.

Vergi çeşitlerinde; 8 yerleşim yerinin yıllık vergisi 20544 kuruş olduğu söylenebilir. En fazla vergi veren yerleşim yerleri 6083 kuruşla Bozyaka Köyü ve 3934 kuruşla Hacı Osmanlar Köyü takip etmektedir. En az vergi veren yerleşim yerleri, 190 kuruşla Çatallar Mahallesi ve 1081 kuruşla Gebe Köyü olduğu görülmektedir.

Öşür vergisini en fazla veren yerleşim yerleri 2567 kuruşla Bozyaka Karyesi ve 2149,5 kuruşla Çakallık Çiftliği ve Kum Karyeleri; en az öşür vergisi veren yerleşim yerleri ise 285 kuruşla Çatallar Mahallesi ve 708 kuruşla Gebe Köyü takip etmektedir.

Âdet-i ağnâm vergisini veren yerleşim yerleri toplam olarak 5 yerleşim yeridir. 3 yerleşim yeri ise hiç âdet-i ağnâm vergisi vermediği görülmektedir. En fazla ağnâm vergisi veren yerleşim yerleri 1125 kuruşla Bozyaka Köyü ve 1029 kuruşla Evran Köyü olduğu söylenebilir. En az âdet-i ağnâm veren yerleşim yeri ise 160 kuruşla Hacı Osmanlar Köyü olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak tarih, sosyal, kültürel ve ekonomik olarak Serik ilçesinin bir bütün oluşturduğunu söylemek mümkündür. Bu bütünlük geçmiş ve gelecek arasında sağlam bir tarihi köprü oluşturmaya bağlanabilir.

KAYNAKÇA

Ana Kaynaklar (Serik Temettuat Defterleri)

- BOA, ML. VRD. TMT. d. , nr. 10534, H. 1260-1261.
 BOA, ML. VRD. TMT. d. , nr. 10535, H. 1260-1261.
 BOA, ML. VRD. TMT. d. , nr. 10536, H. 1260-1261.
 BOA, ML. VRD. TMT. d. , nr. 10541, H. 1260-1261.
 BOA, ML. VRD. TMT. d. , nr. 10544, H. 1260-1261.
 BOA, ML. VRD. TMT. d. , nr. 10549, H. 1260-1261.
 BOA, ML. VRD. TMT. d. , nr. 10551, H. 1260-1261.
 BOA, ML. VRD. TMT. d. , nr. 10554, H. 1260-1261.

Kitap, Makale ve Ansiklopedi maddeleri:

- Adıyeke, Nuri. "Temettuat Sayımları ve Bu Sayımları Düzenleyen Nizamname Örnekleri." *Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi OTAM* 11.11 (2000), s. 769-823.
- Akdağ, Mustafa. *Türkiye'nin İktisadî ve İçtimaî Tarihi*. No. 131. Türk Tarih Kurumu Basımevi, 1959.
- Akdemir, M. Sadık, *XVIII. Yüzyılın İlk Yarısında Isparta (Sosyo-Ekonomik ve Kültürel Hayat)*, Isparta Valiliği, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü Yayınları: 2, Isparta 2008.
- Akgündüz, Ahmet. "Osmanlı Kanunnameleri ve Hukuki Tahlilleri-1: Giriş ve Fâtih Devri Kanunnâmeleri. Vol. 1. *Osmanlı Araştırmaları Vakfı*, 1991.
- Aşık Paşazade, *Tevârih-i Âl-i Osmân (Osmanoğulları'nın Tarihi)*, Sadeleştirenler; Kemal Yavuz, M. A. Yekta Saraç, Gökkuşbu Yayınılık, İstanbul 2010.

- Berktaş, Halil, ve dğr., *Türkiye Tarihi-I Osmanlı Devletine Kadar Türkler*, c. I, Cem Yayınevi, İstanbul 2000.
- Cevheroğlu, Veliddin, *Dünden Bugüne Antalya*, Antalya Valiliği Yayınları, c.II, Antalya 2010.
- Çadırcı, Musa, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentleri'nin Sosyal ve Ekonomik Yapıları*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1991.
- Çakır, Coşkun, *Tanzimat Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Küre Yayınları, İstanbul 2001.
- Çelik, Şenol, "Teke-İli", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, T.D.V. Yayınları, c. XL, İstanbul 2011, s.344-347.
- Değerli, Ayşe. "Temettuat Defterine Göre Seydişehir'in Sosyo-ekonomik Yapısı." *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* 30 (2013), s. 89-110.
- Demir, İsmet, "Temettuat Defterlerinin Önemi ve Hazırlanış Sebepleri", *Osmanlı Ansiklopedisi*, Yeni Türkiye Yayınları, c. VI, Ankara 2014, s.9.
- Efe, Ayla, "1260-61 / 1844-45 Temettuat Sayımı Işığında Çukurhisar Köyünün Ekonomik ve Sosyal Görüntüsü", *Anadolu üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S.1, Eskişehir 2006, s.19-51.
- Emecen, Feridun, *Osmanlı Devleti Tarihi*, Feza Gazetecilik Yayın, c. I, İstanbul 1999.
- Erdoğan, Havva, "820 Numaralı Temettuat Defterlerine Göre Tanzimat'ın İlk Yıllarında Mucur ve Hacıbektaş'ın Demografik Yapısı ve Sosyal Durumu", *Gazi Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, c.VI, Sayı: 1, Ankara 2005, s.95-102.
- Erkal, Mehmet, "Öşür: Fıkıhta", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, T.D.V. Yayınları, c. XXXIV, İstanbul 2007, s.97- 100.
- Eryılmaz, Bilal, *Tanzimat ve Yönetimde Modernleşme*, İşaret Yayınları, İstanbul 2010.

- Fazlullah, Reşidü'd-din, *Cami'ü't- Tevarih Selçuklu Devleti*, Selenge Yayınları, İstanbul 2010.
- Geçer, A. "Temettüat Defterine Göre Mut'un Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapısı (1844-1845)." *Turkish Studies* 7.4 (2012), s.1749-1777.
- Gökmen, Ertan, "Saruhan Sancağında Temettuat Tahriri", *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, S.45, Ankara 2008, s.73-90.
- Gönüllü, Ali Rıza, *Cumhuriyet Döneminde Antalya (1923-1960)*, Tarihçi Kitabevi, İstanbul 2010.
- Göyünç, Nejat ,“Hane”, Diyanet İslam Ansiklopedisi, T. D. V. Yayınları, c. IV, İstanbul 1997, s.553.
- Gül, Abdülkadir, “Temettuat Defterlerine Göre Pasinler’in (Hasankale) Sosyal Ve Ekonomik Yapısı”, *Karadeniz Araştırmaları*, c.VI, S. 23, Ankara, Güz 2009, s. 77-98.
- İstek, Gülşen. *Osmanlı Maliye Teşkilatı*, GRINverlag, Münih 2014.
- Karaca, Behset, *XV. ve XVI. Yüzyıllarda Teke Sancağı*, Fakülte Kitabevi, Isparta 2002.
- Kaymaz, Nejat, *Anadolu Selçuklu Sultanlarından II. Gıyas'üd-din Keyhüsrev ve Devri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2010.
- Kıray, Mübeccel ve dğr., “Antalya”, *Yurt Ansiklopedisi*, Anadolu Yayıncılık, c. II, İstanbul 1982, s. 747-878.
- Kızıllkan, Ayşe Özdemir, “Osmanlı Vergi Düzeninde Temettuat Uygulamaları Üzerine Bir Değerlendirme”, *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, S. 20, Kütahya 2008, s.57-66.
- Kulu, M. Mustafa, "Tanzimat Fermanı'nın Çanakkale'ye yansıması: 1840 tarihli Çanakkale temettuat defteri ve temettü vergisi". *Çanakkale Araştırmaları Türk Yıllığı* 4,4 (2006), s. 97-116.

Kütükoğlu, Mübahat S. , *Osmanlı İktisadi Yapısı, Osmanlı Devleti Tarihi*, c. II, Feza Yayınları, İstanbul 1999.

Muşmal, Hüseyin, "XIX. Yüzyılın Ortalarında Çumra'nın Sosyo-Ekonomik Görüntüsü (10353 Numaralı Temettuat Defterine Göre)." *Türkiyat Araştırmaları Dergisi* 24, (2008), s. 253-276.

Nur, Rıza, *Türk Tarihi*, Toker Yayınları, c. III, İstanbul 1924-1926.

Özçelik, Selahittin. "XIX. Yüzyıl Ortalarında Acıpayam ve Çevresi (Temettuat Defteri İncelemesi)." Vol. 61. Fakülte Kitabevi Yayınları, (2005).

Öznel, Muharrem, *II. Meşrutiyet Dönemi Osmanlı Maliyesi*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2009.

Öztuna, Yılmaz, *Büyük Türkiye Tarihi*, Ötüken Yayınevi, İstanbul 1983.

Özvar, Erol, *Osmanlı Maliyesinde Malikâne Uygulaması*, Kitabevi Yayınları, İstanbul 2003.

Sevim, Ali- Yücel, Yaşar, *Türkiye Tarihi I. (Fetihten Osmanlılara Kadar) (1018-1300)*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, c.I, Ankara 1990.

Sümer, Faruk, *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri-Boy Teşkilatı-Destanları*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1972.

Şahin, İlhan, "Kuruluştan Fetret Devrine Kadar Osmanlı Siyasi Tarihi", *Doğuştan Günümüze Büyük İslam Tarihi*, (Red. Hakkı Dursun Yıldız), Çağ Yayınları, İstanbul 1992, c. X, s.134-197

Şener, Abdüllatif, *Osmanlı Maliyesinin Şeffaflaşması*, Kapı Yayınları, İstanbul 2008.

Tabakoğlu, Ahmet, "Öşür: Osmanlılarda", *Diyanet İslam Ansiklopedisi*, T. D. V. Yayınları, c.XXXIV, İstanbul 2007, s.100-103.

Tabakoğlu, Ahmet, *Toplu Makaleler I: İktisat Tarihi*, Kitabevi Yayıncılık, İstanbul 2005.

Tarım İşletmeleri Genel Müdürlüğü (TİGEM), *Hayvancılık Sektör Raporu*, www.tigem.gov.tr Ankara 2013, s. 1-47.

Tekin, Saadet. "Temettüât Defterlerine Göre Turgutlu'nun Sosyal ve Ekonomik Durumu (1844-1845)." *Tarih Okulu Dergisi*, 2012.XII (2012), s.193-220.

Tekindağ, Şehabeddin, "Teke Oğulları", *İslam Ansiklopedisi*, Milli Eğitim Basımevi, c. XII/I, İstanbul 1979, s.459-462.

Turan, Gökçe, "Osmanlı Nüfus ve İskân Tarihi Kaynaklarından "Mufassal-İcmal" Avarız Defterleri ve 1701-1709 Tarihli Gümölcine Kazası Örneklere", *Tarih İncelemeleri Dergisi*, c. XX, S. 1, İzmir 2005, s. 71-133.

Turan, Osman, *Selçuklular Tarihi ve Türk İslam Medeniyeti*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 1980.

Turan, Osman, *Selçuklular Zamanında Türkiye*, Boğaziçi Yayınları, İstanbul 2002.

Turan, Osman, *Türkiye Selçukluları Hakkında Resmi Vesikalar*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 1988.

Uzunçarşılı, İsmail Hakkı, *Anadolu Beylikleri ve Akkoyunlu, Karakoyunlu Devletleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2011.

Ümit, Ahmet, *Geçmişten Günümüze Serik*, Hayat Yayınları, İstanbul 2012.

Tezler:

Akalın, Azize, "XIX. Yüzyıl Ortalarında Gölhisar Kazasının Sosyal ve Ekonomik Durumu (10047 Nolu Temettuat Defterine Göre)", (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2015.

Alan, Süleyman, “Demirci Kazası Şehir Nahiyesi Temettuat Defterleri”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Celal Bayar Üniversitesi, Manisa 2014.

Kayhan, Mustafa Kazım, “Temettuat Defterlerine Göre XIX. Yüzyıl Ortalarında Barla'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2006.

Mecek, Süleyman. "Serik Yöresi Tahtacı Alevilerinin Halk Bilgisi Ürünleri Üzerine Bir İnceleme." (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyon 2014.

Oğuz, Müge Kübra, “Temettuat Defterlerine Göre Lapseki Kazası'nın Sosyo-Ekonomik Yapısı (1844-1845)”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale 2013.

Özcan, Ayşegül, “1844-1845 Yılı Temettuat Defterleri Işığında İnönü Nahiyesine Bağlı Köhne, Yenice, Cami-i Şerif ve Orta Mahallelerinin Sosyo-Ekonomik ve Demografik Yapısı”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi, Eskişehir 2015.

Sinay, Sami, “1844-1845 (H. 1260-1261) Tarihli Temettuat Defteri'ne Göre Uluborlu Kazası'nın Sosyal ve Ekonomik Yapısı”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2007.

Songun, Gülden. “10120 numaralı temettuat defteri'ne göre Atabey Kazası'nın sosyal ve ekonomik durumu (1844-1845)”. (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta 2006.

Sözlükler:

Baykal, Bekir Sıtkı. *Tarih Terimleri Sözlüğü*, İmge Kitabevi, İstanbul 2000.

Devellioğlu, Ferit, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik: Lugat*, Aydın kitabevi, İstanbul 1993.

Pakalın, Mehmet Zeki, Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü, c. III, MEB Yayınları, İstanbul 1971.

Sami, Şemseddi., *Kâmûs-ı Türkî*: c.I-II, Çağrı Yayınları, İstanbul 2004.

İnternet Kaynakları

<http://www.serik.gov.tr/default_B0.aspx?content=182>.

<http://www.serik.gov.tr/default_b0.aspx?content=1020>.

<http://docplayer.biz.tr/9548640-Serik-ilcesi-planlama-alani-genel-bilgiler.html>

EKLER

EK 1: 10535 No'lu Serik Temettuat Defteri 10. ve 11. Sayfalar akallık iftliđi ve Kum Köyü

EK 2: 10541 No'lu Serik Temettuat Defteri 4. ve 5. Sayfalar (Kozan Mahallesi)

EK 3: 10549 No'lu Serik Temettuat Defteri 12. ve 13. Sayfalar (Evranc Köyü)

EK 4: 10554 No'lu Serik Temettuat Defteri 24. ve 25. Sayfalar (Bozyaka Köyü)

EK 5: 10544 No'lu Serik Temettuat Defterinin ilk Sayfaları (atallar Mahallesi)

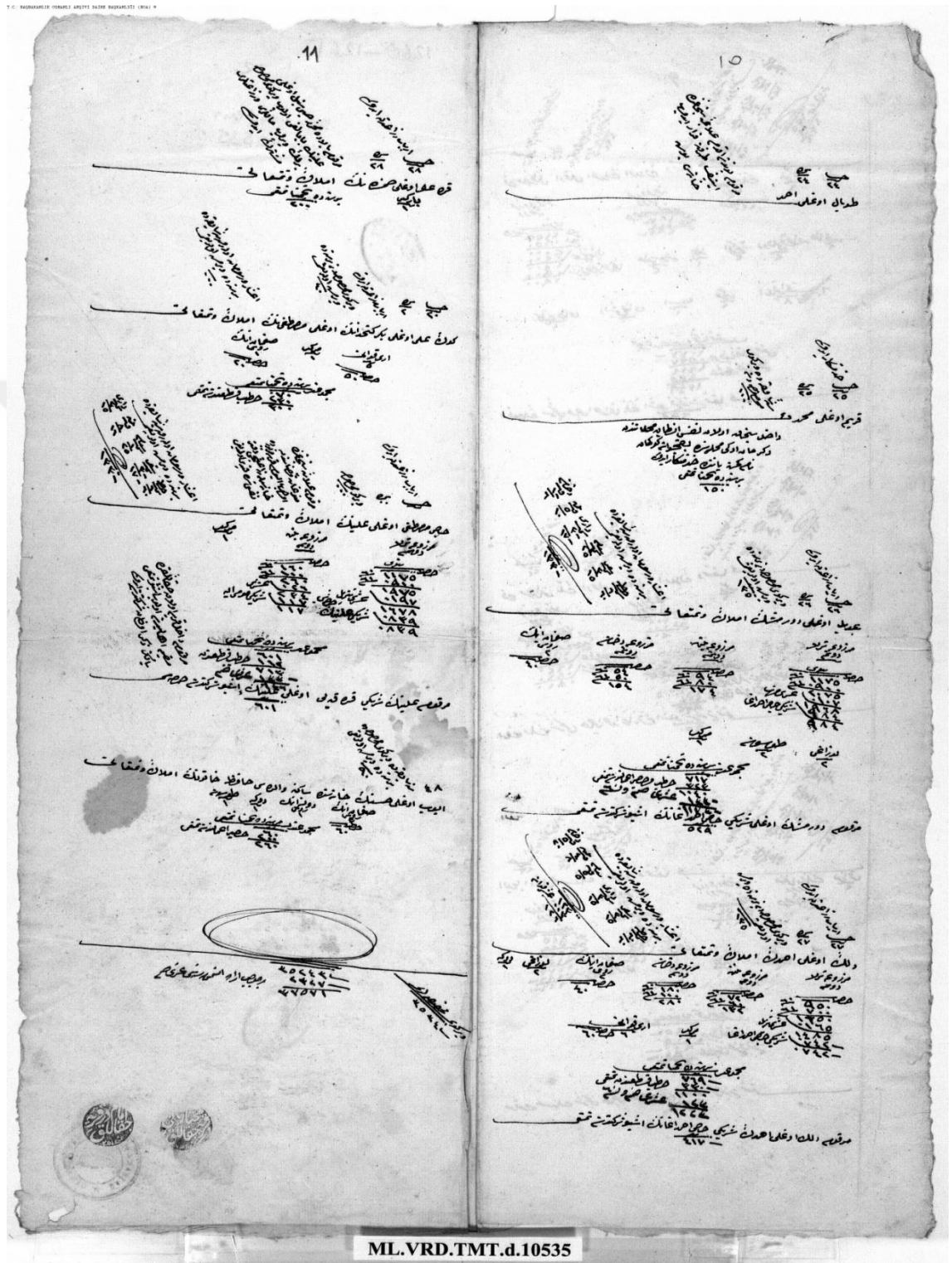
EK 6: Aspendos Antik Tiyatrosu

EK 7: İncelenen Serik Mahalle ve Köyleri Haritası

EK 8: Serik Mahalleleri

EK 9: Güncel Serik Haritası

EK 1: 10535 No'lu Serik Temettuat Defteri 10. ve 11. Sayfalar Çakallık Çiftliği ve Kum Köyü

ML.VRD.TMT.d.10535

Ek 1'in 10535 No'lu Serik Temettuat Defteri 10. ve 11. sayfaların Transkripti

Varak: 10 hane: 24 sıra: 24

Topal oğlu Ahmed: merkume bundan akdem Alaiye Sancağında İtif tarafına karar edip hanesi boş

hane: 25 sıra: 25

Kerim oğlu Mehmed hususa dahil sancağı olan tafsilatı mahalatından

Hizmetkar idüğü sene-i sabıkadan vergiyi mahsusudur: 150

Diğer Hanönü mahallesinde bakıcı işe Konyalı Temessukat yanında hizmetkar idüğü

Bir sene de tahmini temettuatı: **150**

hane: 26 sıra: 26

Abdullah oğlu Durmuşun emlak ve temettuatı

Erbabı ziraatından idüğü Vergiyi hasılatından Aşar-ı ve rüsumat olarak bir senede Vermiş olduğu: 135

hınta: 6/60. şa'ir: 3/15. susam: 2/25. darı: 3/17. penbe: 5/10. duhan: 1/6. hasılatı seneviyesi: 133

Mezru tarla dönümü hasılatı seneviyesi Sene: 60 sene: 61

1175+900=2075-107=1968-984=984 Öşrü kuruş/ Şeriki Hacı Ahmed ağa

Mezru penbe dönüm hasılatı seneviyesi Sene: 60 , sene : 61. 94+80=174

Mezru duhan dönüm hasılatı seneviyesi Sene: 60, sene: 61. 54+50=104

Sağman inek re's: 2 hasılatı seneviyesi: 40. buzağı re's: 2. tosun re's: 2. merkeb re's: 1

mecmuatın bir senede temettuatı hatabı mahsusu imalinden temettuatı sene : 60 hususan

717+323=1040+133=**1173**

Merkum Durmuşun oğlu şeriki Hacı Ahmed ağanın işbu şirketten temettuatı: 529

Hane: 27 sıra: 27

Veli'nin oğlu Ahmed'in emlak ve temettuatı

Erbabı ziraatından idüğü vergiyi hasılatından Aşar-ı ve rüsumat olarak bir senede vermiş olduğu: 135

hınta: 6/60. şa'ir: 3/15. darı: 3/15. susam: 1/5. penbe: 4/8. duhan: 5/20. seneviyesi: 123+3=126 öşrü kuruş

Mezru tarla dönüm Sene:60 sene: 61 950+700=1650-165=1485-742=742 öşrü tahsil/ Şeriki Hacı Ahmed

Mezru penbe dönüm hasılatı seneviyesi: Sene: 60 , sene : 61. 72+60=132

Mezru duhan dönüm hasılatı seneviyesi: Sene: 60, sene: 61. 180+100=280

Sağman inek re's: 2 hasılatı seneviyesi: 40

Buzağı re's: 2. düğe re's: 1. merkeb re's: 1. arı kovani re's: 6 hasılatı seneviyesi: 60 mecmuatın bir senede temettuatı

hatabı kat'ından temettuatı sene : 60 hususan 769+330=1100+123=**1223** öşrü dönüm

Merkum Veli'nin oğlu Ahmed'in şeriki Hacı Ahmed ağanın işbu şirketten temettuatı

Varak:11 .hane: 28 sıra: 28

Erbabı ziraattan idüğü Merkume balada muharer Hüseyin Battal oğlu Ali'nin babalığı olup vergiyi mahsusa birlikte verip mallarımı ziraatlerimi müşterek idüğü. Kara Ali oğlu Hamid'in emlak ve temettuatı bir sene de tahmini temettuatı: **200** . Bargir: 1

hane: 20 sıra: 20

Gök Ali oğlu diğer kethüdanın oğlu Mustafa'nın emlak ve temettuatı

Erbabı ziraatından idüğü vergiyi mahsusundan bir senede vermiş olduğu: 20

Aşar-ı rüsumat olarak Bir senede vergisi :000

Arı kovanı re's: 5 hasılayı seneviyesi: 50. merkeb re's: 1 sağman inek re's: 1 hasılatı seneviyesi: 20

Mecmuatın bir senede temettuatı hatabı kat'ından temettuatı sene : 60 hususan $70+230=300$

hane: ... sıra: ...

Hacı Mustafa oğlu Ali'nin emlak ve temettuatı

Erbabı ziraatından idüğü vergiyi mahsusuna Merkume Alaiye sancağında Manavgat kazasında olup elyevm kariye-i mezburede hanesiyle ziraatçi defteri nüfusta kayıt olunduğu

Aşar-ı rüsumat olarak bir senede vermiş olduğu

Hınta: 6/60. şa'ir : 3/17. susam: 1/25. penbe: 8/16. darı: 3/15. hasılatı seneviyesi: 135'5

Mezru tarla dönüm Hasılatı seneviyesi: Sene:60 sene: 61. $1175+900=1975-197=1678-839=839$ öşrü tahsil/ Şeriki Ali'nin hasılatı

Mezru penbe dönüm şeriki mumaileyh hasılatı seneviyesi: Sene: 60 , sene : 61

$160+100=260-26=234-117=117$ öşrü. Merkeb: 1

Merkume dahil kariyesi olarak Çakallıkta mukim ahalisinden olup iş bu temettu yalnız zikr Olunan şirketten idüğü

Mecmuatın bir senede temettuatı hatabı kat'ından temettuatı sene : 60 hususan

$601+112=713+133=846$ öşrü dönüm

Merkume Ali'nin şeriki Kara Kayalı oğlu Alinin işbu şirketten hasılası: 601

(**hane: 48**) Bir sene de vermiş olduğu : 90

Eyub oğlu Hasanın hanesinde sakini validesi Hafize hanımın emlak ve temettuatı

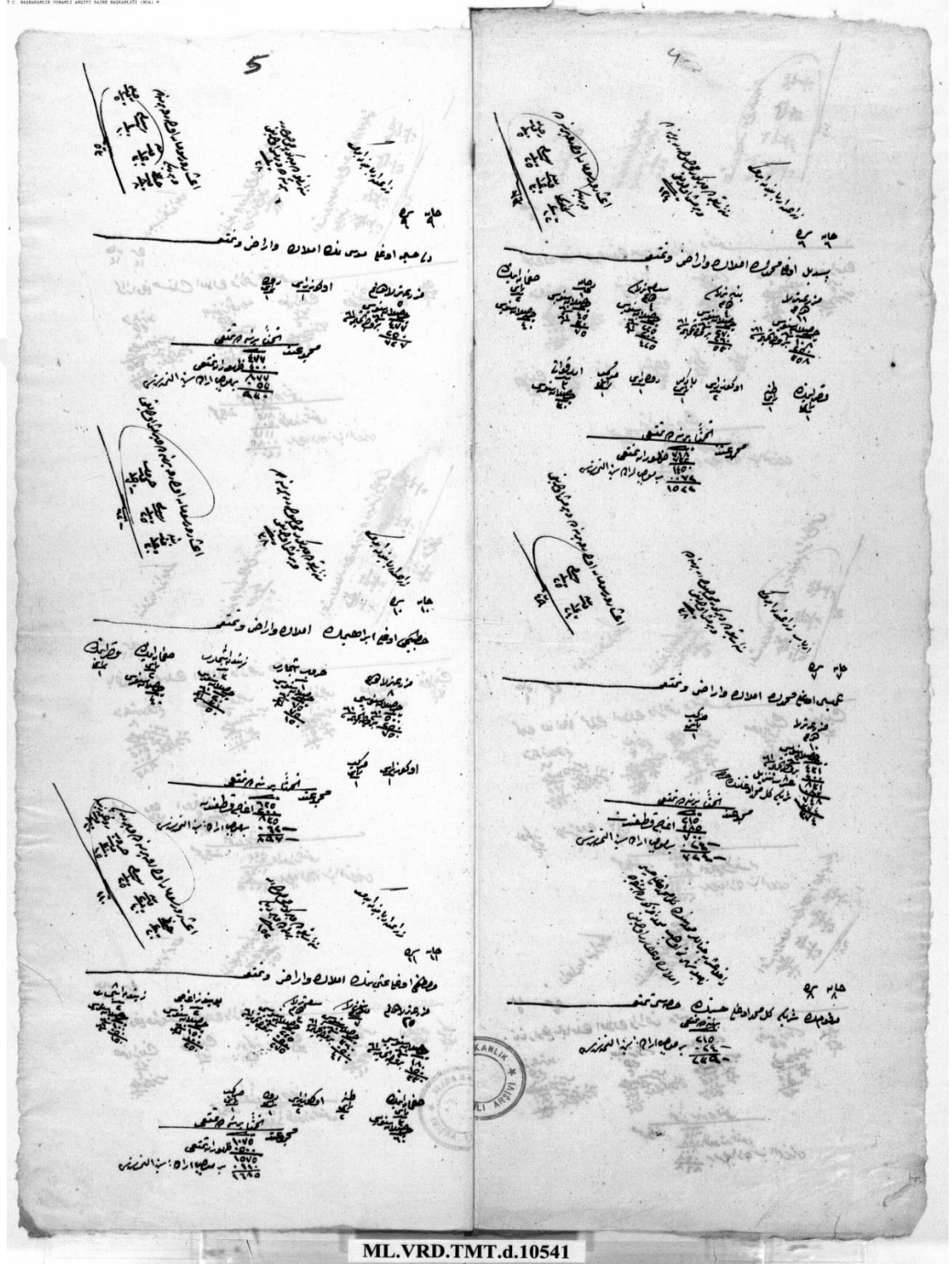
Sağman inek re's: 3 hasılatı seneviyesi : 60. Dölsüz inek re's: 1. Düğe re's: 1. Tosun re's: 1

mecmuatın bir senede temettuatı hatap imalinden temettuatı sene : 60 hususan. $60+200= 260$

Ber mucebi iradei 61 seneviyesi temettuğu alınmıştır. öşrü temettuatı

Hususan (yıllık gelir): $35243+2327=37571$. Vergi mahsusadan hasılatı seneviyesi: **3534**

EK 2: 10541 No'lu Serik Temettuat Defteri 4. ve 5. Sayfalar (Kozan Mahallesi)

Ek 2'nin 10541 No'lu Serik Temettuat Defteri 4. ve 5. Sayfaların Transkripti

Varak: 4 Hane: 6 sıra: 6

Pestel oğlu Mehmed'in emlak ve arazi ve temettuatı

Erbabı ziraattan idiği sene-i sabıkadan vergiyi mahsusundur. Bir senede vermiş olduğu: 124

Aşar-ı rüsumat olarak bir senede vergisi

darı: 2/12. penbe: 10/ 30. susam: 1/ 25. duhan: 1/5. hasılatı seneviyesi : 72

Mezru tarla dönüm: 11 hasılatı seneviyesi: 60. $108+250=358$

Penbe tarla dönüm: 4 hasılatı seneviyesi: 60. $270+260=530$

Susam tarla dönüm: 4 hasılatı seneviyesi: 60 61. $225+200=425$

Duhan tarla dönüm: 1 hasılatı seneviyesi : 60 61. $45+30=75$

Sağman inek re's: 2 hasılatı seneviyesi: 40

Kısır inek re's 1 . dana re's 1. öküz re's 1. bargir re's 1 . düğre's 1. merkeb re's 1

Arı kovanı re's: 3 hasılatı seneviyesi: 30. Mecmuatın bir senede temettuat: $718+732=1450+72=1522$

Zuhurat temettuğu ber mucabi iradei seneviyesi alınmıştır.

Hane: 7 Sıra: 7

ammisi oğlu Mehmed'in emlak ve arazi ve temettuatı

Erbabı ziraattan idiği sene-i sabıkadan vergiyi mahsusundur. Bir senede vermiş olduğu: 38

Aşar-ı rüsumat olarak bir senede vergisi. şa'ir: 12/24. susam: 1/25. hasılatı seneviyesi: 49

Mezru tarla dönüm: 10 hasılatı seneviyesi: 60 61. $431+400=831$

bir senede tahsilatı: 61: $421+400=821-083=748-374=374$. öşrü tahsil

şeriki kel Mehmed oğlunun hassası

Merkeb re's: 1. mecmuatın bir senede temettuat. $210+480=700+24=724$

Ağaç kat'ından ber mucabi iradei seneviyesi alınmıştır

Duhan öşrü çatallar mahallesinden kel Mehmed oğlu ahalisinden tahsil olunub mahalle-i mezkurdan başka emlak ve arazi olmadığı

Hane: 8 Sıra: 8

Merkumenin şeriki kel Mehmed oğlu Hüseyin'in hususi temettuatı

Penbe temettuatı: $215+24=239$ ber mucabi iradei seneviyesi alınmıştır.

Erbabı ziraattan idiği Sene-i sabıkadan vergiyi mahsusundur bir senede vermiş olduğu: 38

Aşar-ı rüsumat olarak bir senede vergisi

Hinta: 8/8. şa'ir: 15/ 30. susam: 4/10. duhan: 1/5. hasılatı seneviyesi: 23

Varak: 5 Hane: 9 Sıra: 9

Deli Hüseyin oğlu Musa'nın emlak ve arazi ve temettuatı

Mezru tarla dönüm: 5 hasılatı seneviyesi: $60.477+330=807$

bir senede tahsilatı: 61. öküz re's 1. düğre's: 1

Mecmuatın bir senede temettuat: $477+400=877+53=930$

Zuhurat temettuğu ber mucebi iradei seneviyesi alınmıştır.

Hane: 10 Sıra: 10

Hatabcı İsmail oğlu İbrahim'in emlak ve arazi ve temettuatı

Erbabı ziraattan idiği sene-i sabıkadan vergiyi mahsusundur. Bir senede vermiş olduğu: 38

Aşar-ı rüsumat olarak bir senede vergisi. penbe: 15/20. susam: 1/25. hurub: 15/7.

hasılatı seneviyesi: 62'5

Mezru tarla dönüm: 8 hasılatı seneviyesi: $60.500+250=750$

bir senede tahsilatı 61. hurub işçarı: 1 hasılatı seneviyesi: $60.61.75+75=150$

zeytun İşarı 3 hasılatı seneviyesi $60.61.20+30=50$

Sağman inek re's: 2 hasılatı seneviyesi: 40 . kısır inek re's: 1. öküz re's: 1. merkeb re's 1

Mecmuatın bir senede temettuat.: $635+200=835+62=897$

Ağaç kat'ından ber mucebi iradei seneviyesi alınmıştır.

Hane: 11 Sıra: 11

Mustafa oğlu Osman'ın emlak ve arazi ve temettuatı

Erbabı ziraattan idiği. sene-i sabıkadan vergiyi mahsusundur. Bir senede vermiş olduğu 152

Aşar-ı rüsumat olarak bir senede vergisi

Hınta: 2/20. penbe: 20/40. susam: 1/25. hurub: 20/15. ruğanı zeytin 2/10. hasılatı seneviyesi : 110

Mezru tarla dönüm: 20 hasılatı seneviyesi: $60.180+150=330$

Bir senede tahsilatı 61. şa'ir tarla dönüm: 7 hasılatı seneviyesi: $60.360+50=410$

Bir senede tahsilatı: 61. susam tarlası: 3 hasılatı seneviyesi: $60.225+50=275$

Bir senede tahsilatı: 61. boynuz ağacı: 2 hasılatı seneviyesi: $60.61.150+100=250$

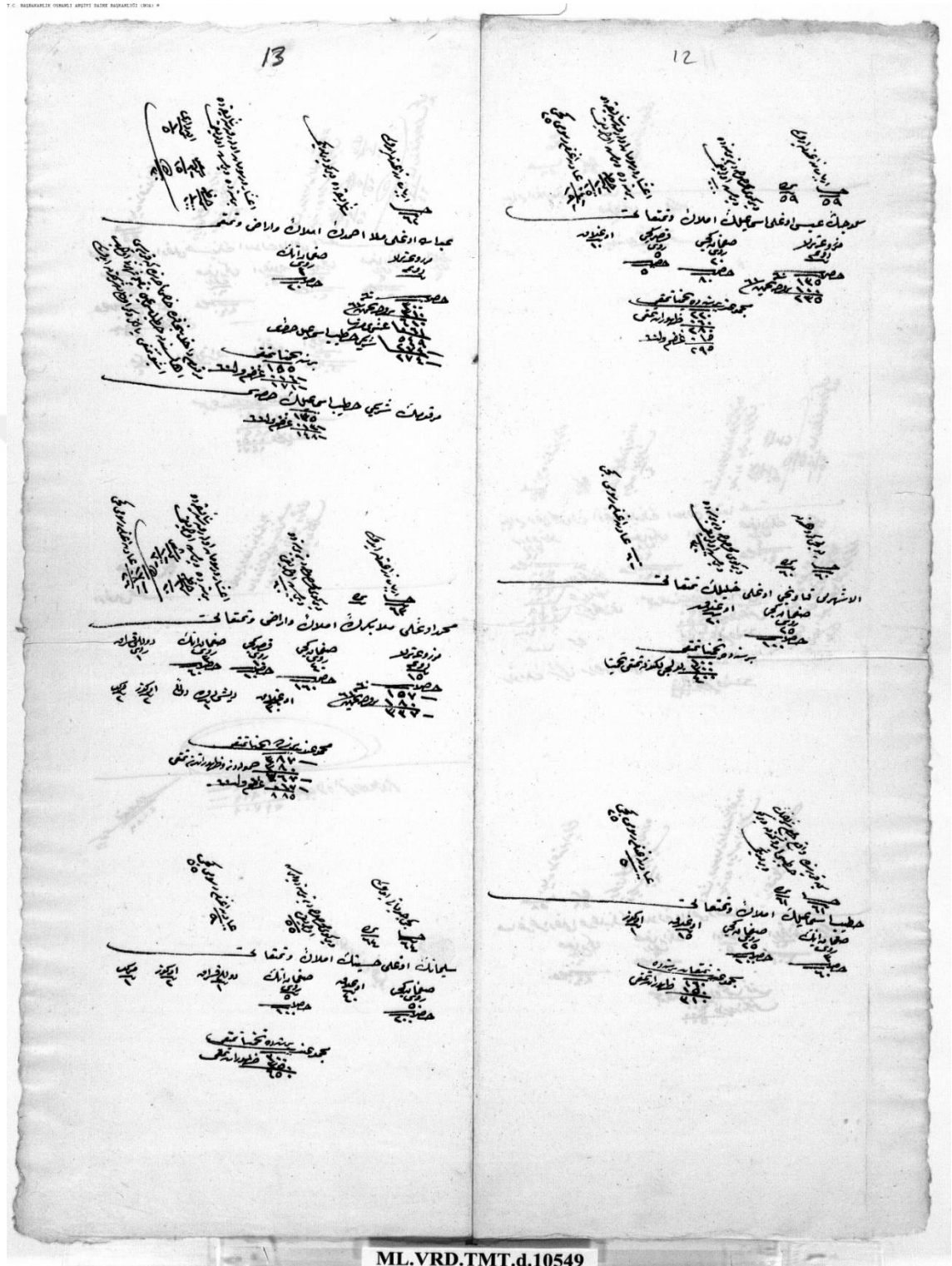
Zeytinden İşçarı: 2 hasılatı seneviyesi: $60.61.100+50=150$

Sağman inek re's: 3 hasılatı seneviyesi: 60 . Dana re's 1. Öküz re's 1. Deve re's 1. Merkeb re's: 1

Mecmuatın bir senede temettuat: $1075+500=1575+110=1675$

Zuhurat temettuğu ber mucebi iradei seneviyesi alınmıştır

EK 3: 10549 No'lu Serik Temettuat Defteri 12. ve 13. Sayfalar (Evrans Köyü)

Ek 3'ün 10549 No'lu Serik Temettuat Defteri 12. ve 13. Sayfaların Transkripti

Varak: 12 Hane 59 Sıra 59

Selçuk İsa oğlu İsmail'in emlak ve arazi ve temettuatı

Erbabı ziraattan idiği Sene-i sabıkada vergiyi mahsusa bir senede vermiş olduğu 000

Aşar-ı rüsumat olarak bir senede vergisi. hınta 1/15. $15+04 \times 19$

Adeti ağnâm rüsumu keçi: 35

Mezru tarla dönüm hasılatı seneviyesi: 60: $135+100=235$ kuruş

Sağman keçi re's: 20 hasılatı seneviyesi : 80

Kısır keçi re's : 5 hasılatı seneviyesi: 5. Oğlak re's: 10

Mecmuatın bir senede tahminen temettuatı

zuhurat temettuğu $220+060+280+015=295$ kuruş

Hane 60 Sıra 60

Alaşehirli Kavuncu oğlu Halil'in emlak ve arazi ve temettuatı

Adeti ağnâm resümü keçi: 6,5

Sene-i sabıkada vergiyi mahsusa bir senede vermiş olduğu 30

Aşar-ı rüsumat olarak bir senede vergisi: 6

Sağman keçi re's : 25 hasılatı seneviyesi: 100. Oğlak re's: 20

Mecmuatın Bir senede tahminen temettuatı

zuhurat temettuğu: $100+300=400$

Hane 61 Sıra 61

Gebe Karyesinde vaki camii şerifin has tabibi Ebu Kozan vergi vermediği

Adeti ağnâm rüsumu keçi: 25 Hatip Süleyman'ın emlak ve arazi ve temettuatı

Sağman inek re's: 3 hasılatı seneviyesi: 60. Sağman keçi re's : 25 hasılatı seneviyesi : 100. Oğlak re's: 15. Öküz re's : 1

Mecmuatın Bir senede tahminen temettuatı : $160+150=310$ zuhurat temettuğu

Varak -13- Hane: 62 Sıra 62

Abdullah oğlu Molla Ahmed'in emlak ve arazi ve temettuatı

Erbabı ziraattan idiği Sene-i sabıkada vergiyi mahsusa bir senede vergi vermediği

Aşar-ı rüsumat olarak bir senede vergisi Hınta 1/10. Şair 2/15. Ak darı 1/5 hasılatı seneviyesi: 30

Mezru tarla dönüm hasılatı seneviyesi: $60 \cdot 300 + 310 = 610 - 061 = 549 - 274 = 274$ kuruş
şeriki hatip İsmail hassası

Sağman inek re's: 1 hasılatı seneviyesi: 20.

Mecmuatın Bir senede tahminen temettuatı . zuhurat temettuğu : $155 + 016 = 171$ kuruş

Merkum dahil sancakta has nahiyesinde ki karyesi ahalisinden hattab İsmail'in tahsil şöreti olup işbu temettuat yalnız diğer oğlan şirketten idiği

Merkum şeriki hatip İsmail hassası: $135 + 013 = 148$ kuruş

Hane 63 Sıra 63

Mehmed oğlu Molla Bekir'in emlak ve arazi ve temettuatı

Erbabı ziraattan idiği Sene-i sabıkada vergiyi mahsusa bir senede vermiş olduğu 60

Aşar-ı rüsumat olarak bir senede vergisi Hınta $1/10$. Şair $1/7$. $17 + 08 = 26$

Mezru tarla dönüm: 15 hasılatı seneviyesi: $157 + 180 = 327$ kuruş

Sağman keçi re's : 40 hasılatı seneviyesi: 160

Kısır keçi re's: 10 hasılatı seneviyesi : 10

Sağman inek re's : 3 hasılatı seneviyesi : 60

Dölsüz kısırak re's: 1. Oğlak re's: 30. Dişi deve re's: 1 . Öküz re's : 2. Merkeb re's: 1

Mecmuatın Bir senede tahminen temettuatı: $387 + 380 = 767 + 017 = 784$ zuhurat temettuğu

Hane 64 Sıra 64

Süleyman oğlu Hüseyin'in emlak ve arazi ve temettuatı

Erbabı ziraattan idiği sene-i sabıkada vergiyi mahsusa bir senede vermiş olduğu: 55

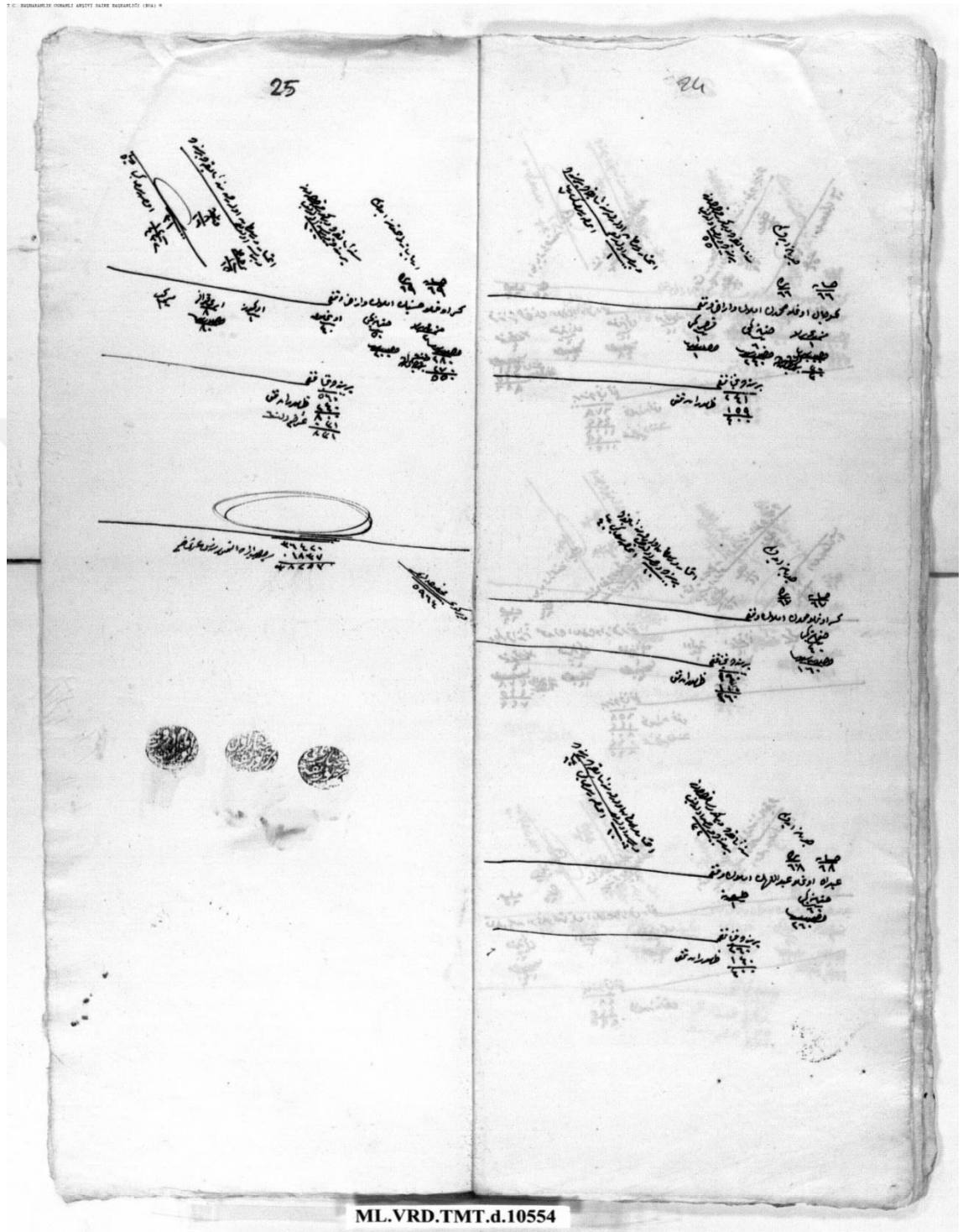
Sağman keçi re's: 50 hasılatı seneviyesi: 200

Sağman inek re's : 5 hasılatı seneviyesi : 100

Dölsüz kısırak re's : 1. oğlak re's: 40. öküz re's : 2. merkeb re's: 1

Mecmuatın Bir senede tahminen temettuatı: $300 + 350 = 650$ zuhurat temettuğu

EK 4: 10554 No'lu Serik Temettuat Defteri 24. ve 25. Sayfalar (Bozyaka Köyü)

Ek 4'ün 10554 No'lu Serik Temettuat Defteri 24. ve 25. Sayfaların Transkripti

Hane: 66 Sıra: 66

Kırcalı oğlu Mehmedin emlak ve arazi temettu

Erbabı ziraattan idüğü Seneyi sabıkada vergi mahsusuna bir senede vermiş olduğı: 55

Aşar ve rüsumat olarak seneyi sabıkada bir senede vermiş olduğı

Seneviyesi: 1 .....öşrü rüsumu: 7

Mezru tarla: 1 hasılayı seneviyesi: $000+30=30$ hasılatı sene 60/61

Sağman keçi re's: 60 hasılayı seneviyesi: 240

Kısrak re's: 1 hasılayı seneviyesi: 1

Bir senede temettuatı: $241+159=400$ zuhurat temettuğı

Hane: 67 Sıra: 67

Köse oğlu Mehmedin emlak ve temettuatı

Çoban idüğü Aşar ve rüsumat olarak seneyi sabıkada bir senede vermiş olduğı

Seneviyesi: 10 ...rüsumu: 400

Sağman keçi re's: 40 hasılayı seneviyesi: 160

Bir senede temettuatı : $160+100=160$ zuhurat temettuğı

Hane: 68 Sıra: 68

Osman oğlu abduallahın emlak ve arazi temettuatı

Çoban idüğü seneyi sabıkada vergi mahsusuna bir senede vermiş olduğı: 32

Aşar ve rüsumat olarak seneyi sabıkada bir senede vermiş olduğı

Seneviyesi: 10 ...resümü: 60

Sağman keçi re's: 60 hasılayı seneviyesi: 260. Tosun re's: 1

Bir senede temettuatı: $260+140=400$ zuhurat temettuğı

Hane: 69 Sıra: 69

Köse oğlu hüseyinin emlak ve arazi temettuatı

Erbabı ziraattan idüğü Seneyi sabıkada vergi mahsusuna bir senede vermiş olduğı: 100

Aşar ve rüsumat olarak seneyi sabıkada bir senede vermiş olduğı

Hinta: 1,5/15. Şair: 8/16 Seneviyesi: $31+12,5=43,5$ hasılatı.....rüsumu: 50

Mezru tarla: 2 hasılayı seneviyesi: $280+270=550$ hasılatı sene: 60/61

Sağman keçi re's: 50 hasılayı seneviyesi: 200. Oğlak re's: 40. Öküz re's: 1

Arı kovanı re's: 8 hasılayı seneviyesi: 80. Merkeb re's: 1

Bir senede temettuatı. $560+240=800+31=831$ zuhurat temettuğu öşrü sene: /60/61

Toplam gelir: $36420+1837=38257$

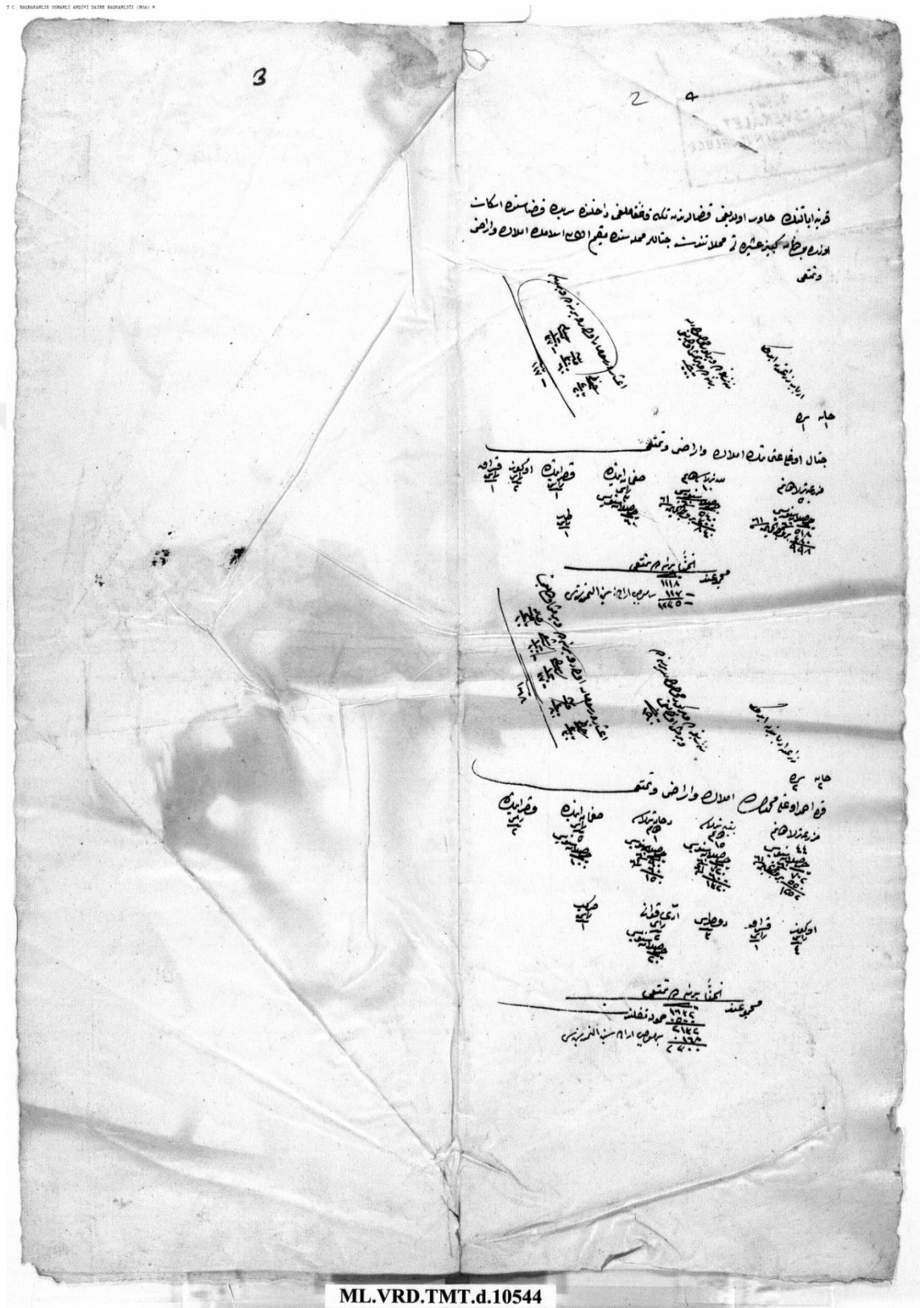
Vergiyi mahsusları: 5964

ber mahsus irade alınmış öşrü

EK 5: 10544 No'lu Serik Temettuat Defterinin ilk Sayfaları (Çatalar Mahallesi)

ML.VRD.TMT.d.10544

EK 5'in 10544 No'lu Serik Temettuat Defterinin ilk Sayfaları (Çatallar Mahallesi)

Konya eyaletine havi olduğu kazalarından Teke kaymakamlığı dahilinde Serik kazasında iskan üzere bulunan Gebiz aşireti mahallatından Çatallar Mahallesinde mukim olunan ahaliyi islamin emlak ve arazi temettuatı

Hane: 1 Sıra: 1

Çatal oğlu Osmanın emlak ve arazi ve temettuatı

Erbabı ziraattan idiği; Sene-i sabıkadan vergiyi mahsusundur

Bir senede vermiş olduğu Aşâr-ı rüsumat olarak bir senede vergisi

Hinta: 2/20. Darı: 30/ 60. Susam: 1/ 37. hasılatı seneviyesi: 117

Mezru tarla dönüm: 50 hasılatı seneviyesi: 60. $518+480=997$

Bir senede tahsilatı: 61

Darı tarlası dönüm: 10 hasılatı seneviyesi: 60. $540+300=840$

Sağman inek: 3 hasılatı seneviyesi: 60. Kısır İnek re's: 1. Öküz: 2. Kısırak: 1. Deve Re's 1

mecmuatın bir senede tahmini temettuatı: $1118+117=1235$ ber mucebi iradei seneviyesi alınmıştır.

Hane: 2 Sıra: 2

Kara Ahmed oğlu Mehmedin emlak ve arazi temettuatı

Ziraatın erbabından idiği ; Sene-i sabıkadan vergiyi mahsusundur: 190

Aşâr-ı rüsumat olarak bir senede vergisi. Hinta: 3/3. Darı: 4/40. Susam: 1/37. Şa'ir: 1/10

duhan 2/10. hasılatı seneviyesi: 168

Mezru tarla dönümü: 44 Hasılayı seneviyesi: 60. $702+550=1252$

Bir senede tahsilatı: 61

Penbe tarlası: 15. Hasılatı seneviyesi: 60. $720+600=1320$

Duhan tarlası dönümü: 1 Hasılatı seneviyesidir: 60. $90+60=150$

Sağman inek: 5 Hasılatı seneviyesi: 100. Kısır inek re's: 2. Öküz re's: 4. Kısırak re's: 1. tosun re's: 3

Arı kovanı re's: 2 Hasılatı seneviyesi: 20. Merkeb re's: 1

Mecmuatın tahmini bir senenin temettuatı: $1632+500=2132+167=2300$

(Hasılatından)

ber mucebi irade-i seneviyesi alınmıştır.

EK 6: Aspendos Antik Tiyatrosu (http://www.serik.gov.tr/default_B0.aspx?content=182)

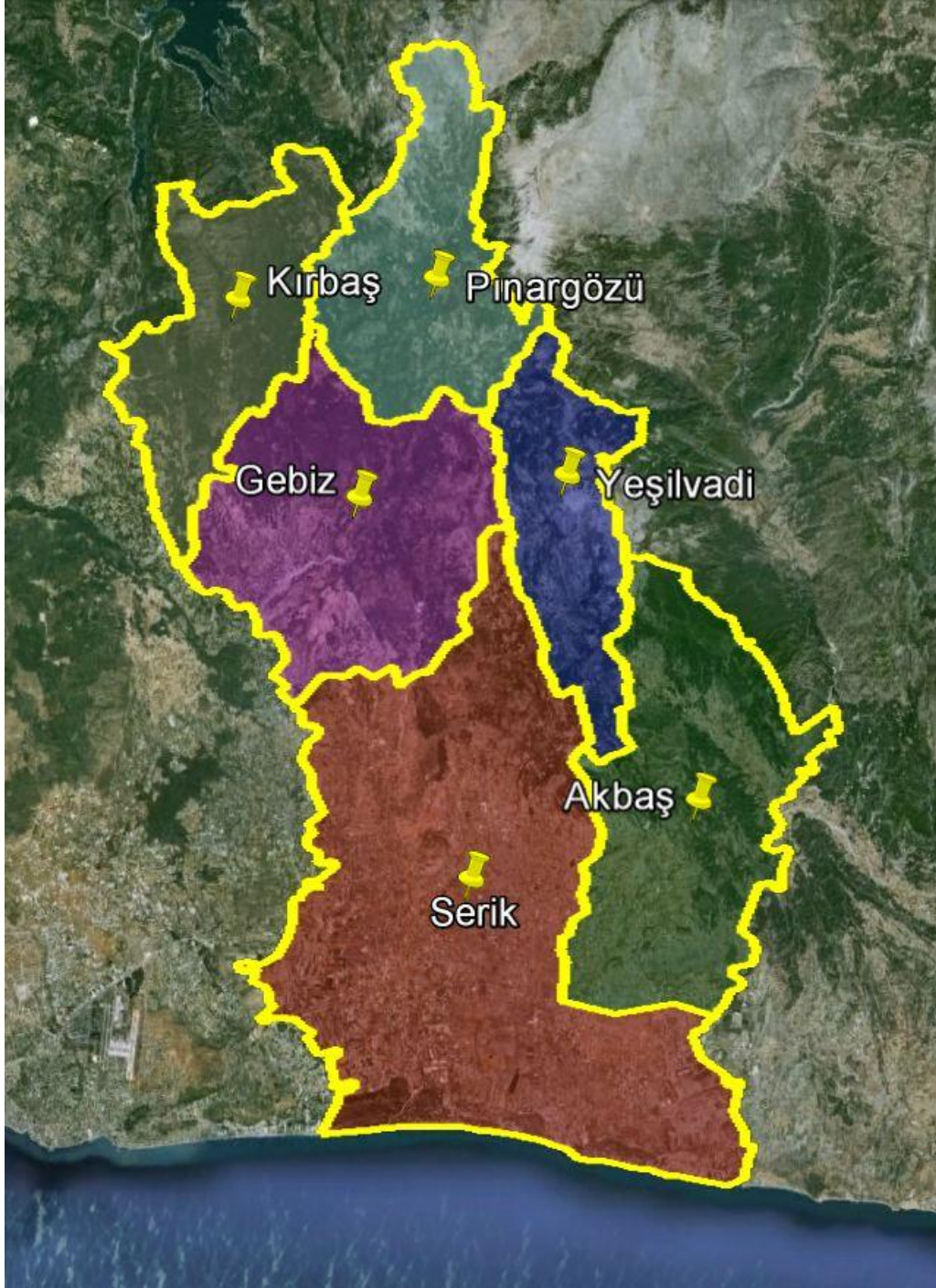

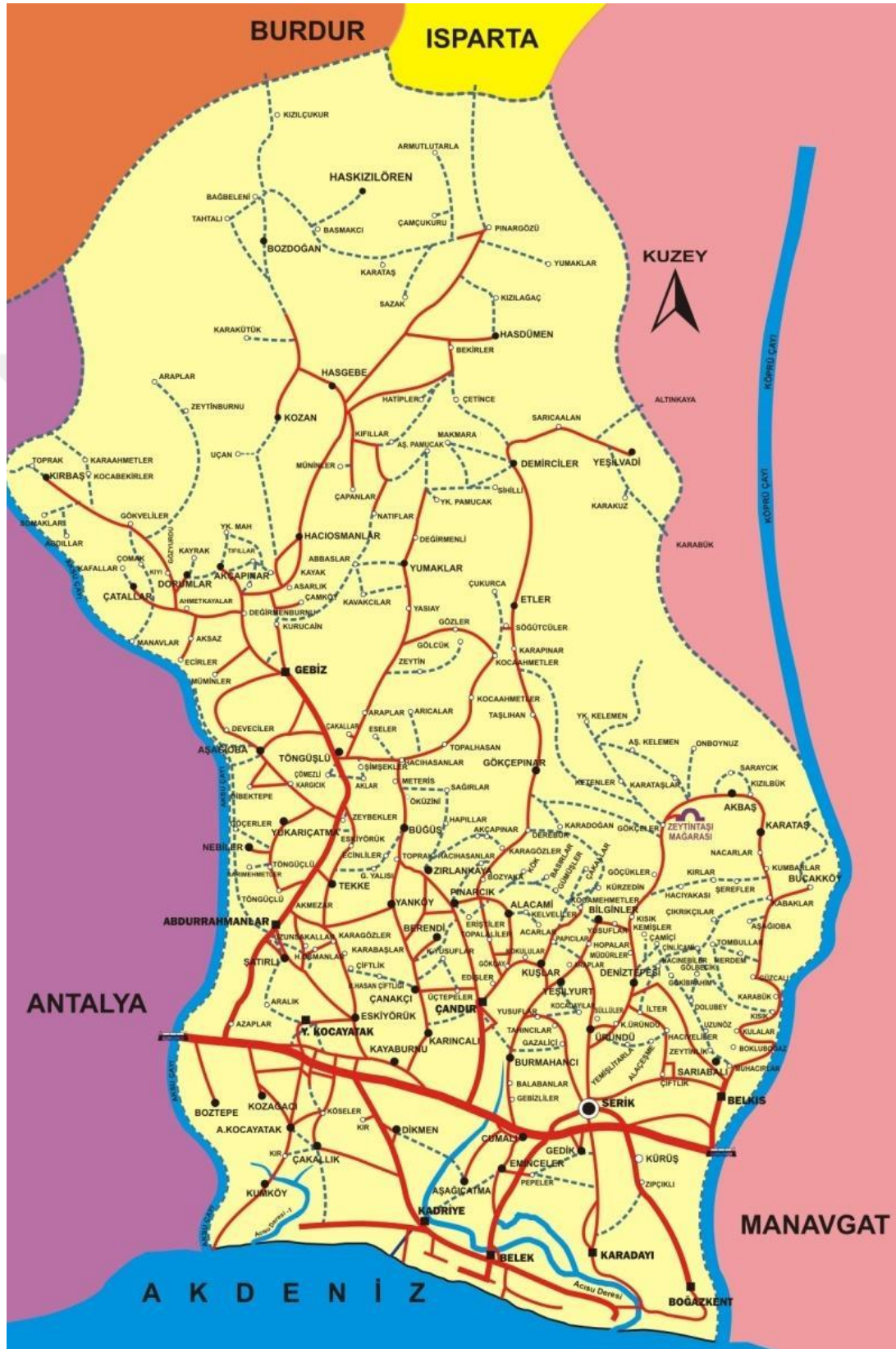
EK 7: İncelenen Serik Mahalle ve Köyleri Haritası (Evrans Köyü Hariç)
 (https://www.google.com.tr/search?q=antalya+serik+haritalar%C4%B1&espv=2&biw=1366&bih=643&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwju7O7J2_zNAhWETxQKHSBjD1MQ_AUIBi gB#imgrc=71lzlyFuFanoFM%3A)

EK8:SerikMahalleleri(https://www.google.com.tr/search?q=antalya+serik+haritalar%C4%B1&espv=2&biw=1366&bih=643&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwju7O7J2_zNAhWEtxQKHSBjD1MQ_AUIBigB#imgrc=VK3w1ffMVlmPM%3A)

EK9:GüncelSerikHaritası(https://www.google.com.tr/search?q=antalya+serik+haritalar%C4%B1&espv=2&biw=1366&bih=643&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwju7O7J2_zNahWEtxQKHSBjD1MQ_AUIBigB#imgrc=71IzlyFuFanofM%3A)

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler:

Adı Soyadı: Yunus ŞAHİN

Doğum Yeri ve Yılı: Van/Gevaş 1989

Medeni Hali: Bekâr

Eğitim Durumu:

Lisans Öğrenimi: Süleyman Demirel Üniversitesi 2008-2012

Yüksek Lisans Öğrenimi: Süleyman Demirel Üniversitesi 2014-2016

Yabancı Dil:

1. İngilizce